

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Implementace a management fondů EU
se zaměřením podnikání a inovace**

Bc. Eva Švehlová

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Eva Švehlová

Podnikání a administrativa

Název práce

Implementace a management fondů EU se zaměřením podnikání a inovace

Název anglicky

Implementation and management of EU funds with a focus on business and innovation

Cíle práce

Cílem práce je vyhodnotit přínos dotací fondů EU, poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014-2020. Toto programové období bylo zvoleno z důvodu dostupnosti dat za ukončený programovací cyklus. V tomto smyslu jsou vymezeny dva dílčí cíle diplomové práce. Práce má dva dílčí cíle: Prvním dílčím cílem bude zjištění využití dotací z fondů EU ke zvýšení inovací podniků. Druhým dílčím cílem bude zjištění využití dotací z fondů EU ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V teoretické části bude uveden přehled využívání fondů EU u malých a středních podniků se zaměřením na inovace a konkurenceschopnost. Tato část bude obsahovat literární rešerše odborné literatury, které se zaměřují na měření inovací v malých a středních podnicích v České republice a na měření konkurenceschopnosti těchto podniků. Budou zkoumány základní definice a pojmy související s touto problematikou, statistické výstupy a přehledy dotačních titulů z let 2014-2020.

V praktické části bude proveden kvantitativní sběr dat pomocí dotazníkového šetření u náhodného vzorku malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014-2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Šetření bude provedeno v dostatečném množství dotazníků tak, aby se i při případné malé návratnosti odpovědí získal dostatečný vypovídající vzorek a minimalizovala se statistická chyba. Následně bude provedena analýza a syntéza získaných dat.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

fondy EU, inovace, konkurenceschopnost, podnik

Doporučené zdroje informací

- KLAPALOVÁ, Alena, Petr SUCHÁNEK, a Radoslav ŠKAPA, 2020. Výkonnost podniku v kontextu spokojenosti zákazníka, zpětných toků, kvality, inovací a znalostí [online]. Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 9788021096479
- MÜLLER, Karel, 2017. Inovace – vedení – instituce. 1. Praha: Karolinum Press. ISBN 9788024636696.
- SEDLÁČEK, Milan, Petr SUCHÁNEK a Jiří ŠPALEK, 2011. Kvalita jako faktor konkurenceschopnosti podniku. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 9788021056886.
- SZCZYGIELSKI, Krzysztof, Wojciech GRABOWSKI, Mehmet Teoman PAMUKCU a Vedas Sinan TANDOGAN, 2017. Does government support for private innovation matter? Firm-level evidence from two catching-up countries. Research Policy [online]. 2017, 46(1), 219-237 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: doi:10.1016/j.respol.2016.10.009
- WOKOUN, René, Petr KOLAŘÍK a Jana KOLAŘÍKOVÁ, 2016. Evaluation of entrepreneurs with a focus on operational programme enterprise and innovation (OPEI). Results of a Questionnaire Survey. Economics & Sociology [online]. 2016, 9(4), 272-288 [cit. 2023-02-02]. ISSN 2071-789X. Dostupné z: doi:10.14254/2071-789X.2016/9-4/17
- ZIZLAVSKY, Ondrej, 2016. Innovation performance measurement: research into Czech business practice. Economic Research-Ekonomska Istraživanja [online]. 2016, 816-838 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: doi:10.1080/1331677X.2016.1235983

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Abrhám, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 24. 2. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 02. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Implementace a management fondů EU se zaměřením podnikání a inovace" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 5. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. Josefu Abrahámovi, Ph.D. za vedení během psaní celé práce. Velké poděkování patří i všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumu v této práci.

Implementace a management fondů EU se zaměřením podnikání a inovace

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá implementací a managementem fondů EU se zaměřením na podnikání a inovace. Cílem práce je vyhodnotit přínos dotací fondů EU, poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014–2020. V tomto smyslu jsou vymezeny dva dílčí cíle diplomové práce: Prvním dílčím cílem je zjištění využití dotací z fondů EU ke zvýšení inovací podniků, druhým dílčím cílem je zjištění využití dotací z fondů EU ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků.

V teoretické části je uveden přehled využívání fondů EU u malých a středních podniků se zaměřením na inovace a konkurenceschopnost. Tato část obsahuje literární rešerše odborné literatury, které se zaměřují na měření inovací v malých a středních podnicích v České republice a na měření konkurenceschopnosti těchto podniků. V praktické části je proveden kvantitativní sběr dat pomocí dotazníkového šetření u vzorku malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014–2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v této praktické části.

Klíčová slova: fondy EU, inovace, konkurenceschopnost, podnik, malý podnik, střední podnik, mikropodnik

Implementation and management of EU funds with a focus on business and innovation

Abstract

The diploma thesis deals with the implementation and management of EU funds with a focus on business and innovation. The aim of the thesis is to evaluate the contribution of subsidies from EU funds, provided through the Entrepreneurship and Innovation Operational Program for the competitiveness of small and medium-sized enterprises in the Czech Republic in the program period 2014–2020. In this sense, two sub-objectives of the thesis are defined: The first sub-objective is to determine the use of subsidies from EU funds to increase the innovation of enterprises, the second sub-objective is to determine the use of subsidies from EU funds to increase the competitiveness of enterprises.

The theoretical part provides an overview of the use of EU funds by small and medium-sized enterprises with a focus on innovation and competitiveness. This part contains literary searches of professional literature that focus on measuring innovation in small and medium-sized enterprises in the Czech Republic and on measuring the competitiveness of these enterprises. In the practical part, quantitative data collection is carried out using a questionnaire survey for a random sample of small and medium-sized enterprises that received a subsidy in the 2014–2020 program period in the Operational Program Entrepreneurship and Innovation for Competitiveness. The results of the questionnaire survey are presented in this practical part.

Keywords: EU funds, innovation, competitiveness, business, small enterprise, medium enterprise, micro enterprise

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Regionální politika EU – popis, význam a cíle, přínos.....	12
3.2 Přínosy dotací EU v zahraničí	14
3.3 Přehled programových období v České republice	15
3.3.1 Programové období 2014–2020 a Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	18
3.3.2 Mikropodniky, malé a střední podniky v České republice.....	22
3.4 Inovace a její vývoj v ČR.....	26
3.4.1 Měření inovací u malých a středních podniků v ČR	29
3.4.2 Zdroje invencí.....	32
3.5 Konkurenceschopnost v ČR u malých a středních podniků.....	36
3.5.1 Výkonnost, úspěšnost a efektivita podniku jako konkurenceschopnost	37
3.5.2 Konkurenceschopnost a environmentální hledisko	37
4 Praktická část práce.....	39
4.1 Dotazníkové šetření.....	39
4.2 Dotazník	40
5 Výsledky a diskuse	42
5.1 Přehled respondentů	42
5.2 Vliv dotace EU na konkurenceschopnost podniku	47
5.3 Diskuze k vlivu dotace EU na konkurenceschopnost podniku	60
5.4 Vliv dotace EU na vývoj a využití inovací podniku	63
5.5 Diskuze k vlivu dotace EU na vývoj a využití inovací podniku	83
6 Závěr.....	85
7 Seznam použitých zdrojů	87
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů, zkratk a příloh	91
8.1 Seznam obrázků	91
8.2 Seznam tabulek	91
8.3 Seznam grafů.....	91
8.4 Seznam použitých zkratk.....	92
8.5 Přílohy	92

1 Úvod

Malé a střední podniky představují klíčovou složku tržní ekonomiky ve všech evropských státech. V České republice se výrazně podílejí i na výsledném čísle zaměstnanosti, kde vytváří téměř dvě třetiny všech pracovních míst. Nicméně se často potýkají s výzvou nedostatečného přístupu k finančním prostředkům, především co se týče obtížně dostupných a nákladných bankovních úvěrů. Situaci mohou vylepšit dotace poskytované z evropských fondů, zejména prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků. Tyto dotace mají za cíl zlepšit finanční situaci firem a umožnit jim dosáhnout svých cílů prostřednictvím konkrétních podpůrných opatření.

Vyhodnocení přínosu dotací se stává předmětem výzkumu nejen v České republice, ale i v okolních zemích. **Cílem této práce je vyhodnotit přínos dotací fondů EU,** poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014–2020. Autorka této práce si zde klade za cíl systematicky vyhodnotit a posoudit přínosy těchto dotací a jejich skutečný dopad na podnikatelské prostředí.

V teoretické části jsou vymezeny pojmy a výsledky zahraničních studií, v praktické části je proveden výzkum kvantitativním sběrem dat pomocí dotazníkového šetření u vzorku malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014–2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

V závěru práce se analýza zaměřuje na hodnocení, do jaké míry finanční podpora přispěla k zvýšení ekonomické stability a konkurenceschopnosti dotčených firem. Celkově lze očekávat, že výsledky této práce přinesou podrobný pohled na skutečné dopady dotací na podniky a umožní zhodnocení efektivity stávajících podpůrných opatření s ohledem na rozvoj malých a středních podniků v České republice.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem práce je vyhodnotit přínos dotací fondů EU, poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014–2020. Toto programové období bylo zvoleno z důvodu dostupnosti dat za ukončený programovací cyklus. V tomto smyslu jsou vymezeny dva dílčí cíle diplomové práce:

V tomto kontextu byly vymezeny dva hlavní dílčí cíle této diplomové práce:

- Prvním dílčím cílem je zjištění využití dotací z fondů EU **ke zvýšení inovací podniků.**
- Druhým dílčím cílem je zjištění využití dotací z fondů EU **ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků.**

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na dvě části - teoretickou a praktickou. V teoretické části je uveden přehled využívání fondů EU u malých a středních podniků se zaměřením na inovace a konkurenceschopnost. Tato část obsahuje literární rešerše odborné literatury, které se zaměřují na měření inovací v malých a středních podnicích v České republice a dalších zemích a na měření konkurenceschopnosti těchto podniků. Jsou zde zkoumány základní definice a pojmy související s touto problematikou, statistické výstupy a přehledy dotačních titulů z let 2014–2020.

V praktické části je proveden kvantitativní sběr dat pomocí dotazníkového šetření u vybraného vzorku malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014–2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Šetření je provedeno v dostatečném množství dotazníků tak, aby se i při případné malé návratnosti odpovědí získal dostatečný vypovídající vzorek a minimalizovala se statistická chyba. Následně je provedena analýza a syntéza získaných dat.

3 Teoretická východiska

Tato kapitola představuje regionální politiku EU, dále zde zkoumá přínos dotací EU pro malé a střední podniky v Evropské unii, dále se zaměřuje na programové období 2014–2020 a Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost se svými prioritními osami. V této části jsou představeny definice mikropodniků, malých a středních podniků a jejich důležitost pro zaměstnanost v České republice, definice pojmu inovace podle současného výkladu OECD, jejím vývojem v České republice a postavením České republiky jako inovátora v porovnání s jinými evropskými státy. Jsou zde zkoumány zdroje invencí a vymezen pojem konkurenceschopnost pro mikropodniky, malé a střední podniky.

3.1 Regionální politika EU – popis, význam a cíle, přínos

Význam regionální politiky EU pro podporu malých a středních podniků je nesporný. Regionální politika EU se zaměřuje na pět klíčových oblastí. V rámci zaměření této práce je relevantní zejména oblast podpory malých a středních podniků a také posílení výzkumu a rozvoje inovací (EU, 2023). Nástroji, které má Evropská unie k dispozici pro podporu regionální politiky, jsou zejména Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Fond soudržnosti (FS) a pro specifické účely lze využít mnohé další. Evropské fondy podporují cíle EU týkající se podnikání, výzkumu a vývoje, růstu, inovací a zaměstnanosti (Durst, 2021). Jde zejména o oblast financování, protože tyto podniky nemohou uplatňovat úspory z rozsahu a je pro ně mnohdy těžké dosáhnout na zdroje financí, které nabízí například banky prostřednictvím úvěrů.

Účinnost vládní podpory pro malé a střední podniky v oblasti výzkumu a vývoje, tedy v inovacích a jejich následné aplikaci, proto bývá zdrojem různých analýz. Například v šetření, které srovnávalo dvě ekonomicky srovnatelné země, Polsko a Turecko (Szczygielski, 2017), bylo zjištěno, že vládní podpora přispívá k vyšším výdajům firem na inovace. To vede k nárůstu zavedení produktových inovací. Zároveň se potvrdilo, že vládní podpora a podpora fondů EU má větší efektivitu než podpora místních samospráv.

European Commission (2022, str. 9) uvádí, že v roce 2021 patřilo 99,8 % všech podniků v EU v nefinančním podnikatelském sektoru mezi malé a střední podniky. Tyto podniky zaměstnávaly 83 milionů lidí, což je ekvivalent 64 % celkové zaměstnanosti a vytvořily 52 % celkové přidané hodnoty produkované nefinančním podnikatelským

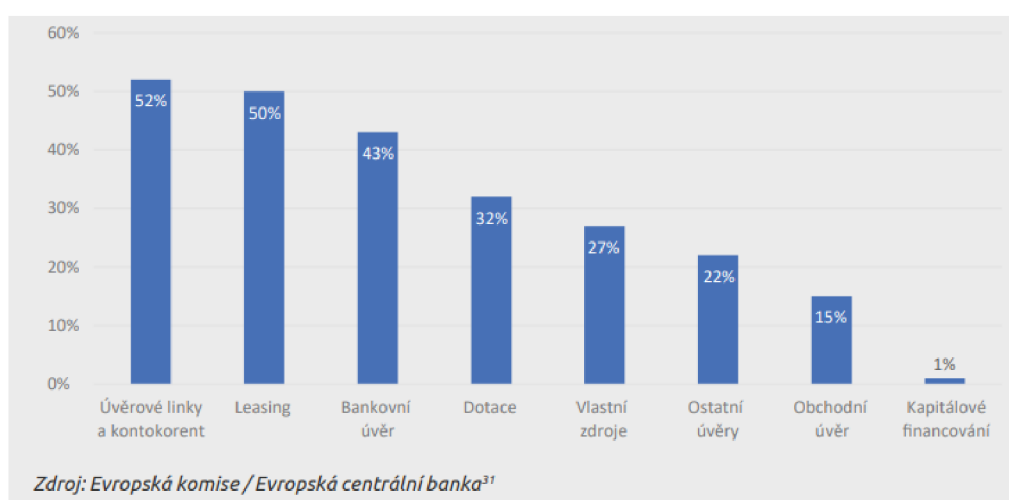
sektorem. Z tohoto celkového souboru podniků jsou významné mikropodniky, které jsou největší skupinou mezi malými a středními podniky a v roce 2021 představovaly více než 90 % všech malých a středních podniků ve členských státech EU kromě čtyř (Rakouska, Dánska, Německa a Lucemburska). Nicméně i v těchto čtyřech členských státech představovaly mikropodniky více než 80 % všech podniků.

Tuto podporu nabízí také Ministerstvo průmyslu a obchodu (2021) České republiky, které v aktuální Strategii podpory MSP v ČR pro období 2021–2027 uvádí, že bude přispívat k rozvoji těchto klíčových oblastí:

- podnikatelské prostředí
- přístup k financím
- přístup na trhy
- pracovní síla, dovednosti a vzdělávání
- výzkum, vývoj a inovace
- digitalizace
- nízkouhlíková ekonomika a účinné nakládání se zdroji

Na svých internetových stránkách Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR uvádí zdroje financování malého a středního podnikání (MSP). Z obrázku 1 vyplývá, že dotace tvoří přibližně třetinu těchto zdrojů.

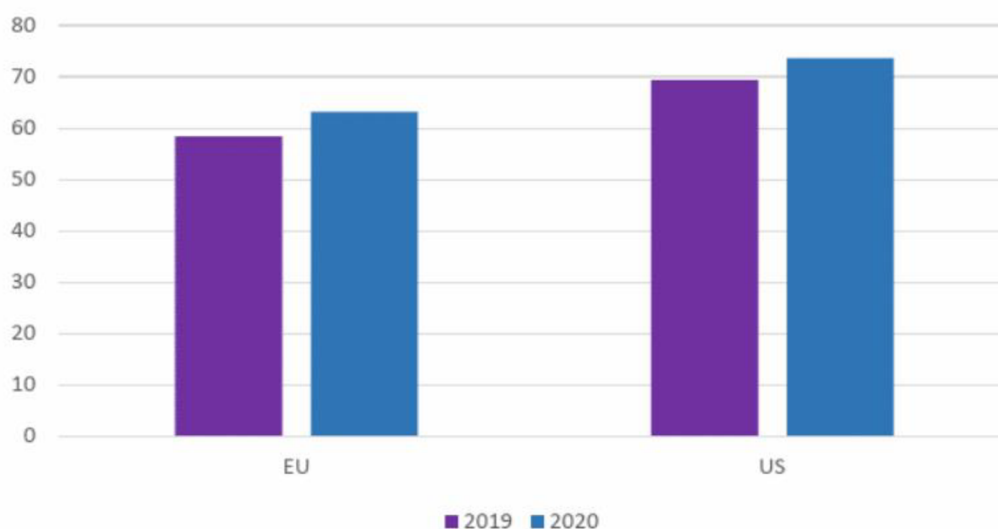
Obrázek 1 Zdroje financování MSP v ČR podle relevance dle průzkumu mezi podniky v roce 2020 podle Evropské centrální banky

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu (2021)

Inovace ve všech směrech a zaměřeních jsou důležité, důležitost se liší v závislosti na potřebách podniků. Mezi inovace, které nemohou opomíjet žádné podniky, ať už malé, střední nebo velké, patří hledisko digitalizace, ve kterém se sice evropské firmy zlepšují, ale stále celkově zaostávají za USA, jak lze vidět z obrázku 2, kde je na graficky znázorněno, že v roce 2020 zavedlo alespoň jednu digitální technologii 63 % firem v Evropské unii, zatímco v USA je toto procento výrazně vyšší, 73 % (Cerniglia, 2021, str. 160).

Obrázek 2 Zavedení digitálních technologií

Zdroj: Cerniglia (2021)

3.2 Přínosy dotací EU v zahraničí

Využití fondů EU pro financování rozvoje malého a středního podnikání je důležité nejen pro Českou republiku, ale i pro okolní státy. V Polsku byl společností TNS Pentor v roce 2011 proveden výzkum, v němž byly dotazovány malé a střední podniky (Spoz, 2014). Z těchto podniků 92 % odpovědělo, že financují investice z vlastních zdrojů. Druhým nejčastěji vybraným zdrojem byl bankovní úvěr, i když tento způsob uvedlo jen 46 % zkoumaných společností. Pouze 10 % malých a středních podniků uvedlo, že využívá financování EU. Přesto využití fondů EU pro malé a střední podnikatele má mnoho výhod. Mezi ty nejdůležitější patří nízké náklady na získání peněz na investici, či možnost realizace nebo rozšíření investice. Příležitost spolufinancování investice je často rozhodujícím faktorem při její realizaci.

Ve studii (Lewandowska 2015) využití strukturálních fondů EU pro rozvoj malých a středních podniků ve východním Polsku se uvádí, že téměř všechny zkoumané malé a střední podniky, které využívaly tyto fondy EU, vyhodnotily dopad jako pozitivní, zejména s ohledem na možnost realizace rozvojových záměrů podniků. Největší aktivitu prokazovaly střední podniky, které následovaly malé podniky. Investice zahrnovaly modernizaci, expanzi společnosti prostřednictvím investic do reálného kapitálu a implementace inovativních řešení a systémů kvality a využití poradenských služeb. Nejčastějšími výsledky investic spolufinancovaných ze strukturálních fondů EU byly: zvýšení obrátu firmy (81 % firem), zlepšení nabízeného (konkurenceschopného) produktu a technologie (80 %), zvýšení ziskovosti společnosti (75 %) a modernizace zdrojů výroby (73 %). Polovina malých a středních podniků využívajících strukturální fondy EU zvýšila zaměstnanost nebo podporovala pokračující zaměstnanost.

Piątkowski (2020) uvádí, že společnosti, které v Polsku dostávají podporu EU, častěji zavádějí inovace ve výrobě ve srovnání s jinými podniky. Navíc bylo zjištěno, že při nedostatku finanční podpory z EU by téměř polovina firem nebyla schopna zavádět inovace jako takové. Piątkowski dále uvádí, že existuje závislost mezi zavedením inovace v podniku a využitím finanční podpory ve formě dotace z fondů EU. Dále bylo na základě provedených empirických studií zjištěno, že v situaci bez financování z fondů EU by téměř polovina respondentů (45 %) nebyla schopna dosáhnout implementace inovací. Ovšem 55 % respondentů uvedlo, že i kdyby jim dotace ze strany EU nebyla poskytnuta, plánované zavádění inovací v podniku by se uskutečnilo.

3.3 Přehled programových období v České republice

Programové období 2004–2006

V tomto zkráceném programovém období byl na rozvoj malých a středních podniků zaměřen Operační program Průmysl a podnikání (Dotace EU, 2023), který podporoval rozvoj podnikatelského prostředí, podnikání v průmyslu a v průmyslových službách, zvyšování konkurenceschopnosti české průmyslové produkce, výzkum a vývoj v průmyslu a rozvoj a zvýšení efektivnosti energetiky. Už v tomto období zaujímaly malé a střední podniky významné místo v ekonomice svým zhruba 60% podílem na celkové zaměstnanosti a zhruba 52% podílem na výkonech (na přidané hodnotě vytvořené v nefinanční sféře české

ekonomiky). V rámci tohoto programu bylo podpořeno celkem 2 380 malých a středních podniků.

Programové období 2007–2013

Operační program **Podnikání a inovace** byl zaměřen na podporu rozvoje podnikatelského prostředí a podporu přenosu výsledků výzkumu a vývoje do podnikatelské praxe a byl určen pro projekty realizované na území celé České republiky vyjma hlavního města Prahy. Program byl podpořen zčásti ze strukturálních fondů EU (85 %) a zčásti ze státního rozpočtu ČR (15 %).

Globálním cílem programu (CzechInvest, 1994–2023) je posílení konkurenceschopnosti průmyslového a služebního sektoru, podpora rozvoje podnikání a udržení atraktivity České republiky pro investory, inovace a podpora využití výsledků výzkumu a vývoje, komercializace těchto výsledků, podpora podnikatelského ducha a podpora růstu ekonomiky prostřednictvím implementace nových technologií a inovativních produktů, včetně ICT. K červnu 2023 byla přiznána dotace 12 412 projektům v celkové hodnotě 95 551 107 541 Kč.

Rozvržení programu v sedmi prioritních osách upřesňují specifické cíle prioritních os a určují oblast podpory pro podniky, jak uvádí tabulka 1.

Tabulka 1 Prioritní osy a programy

Prioritní osa	Specifický cíl prioritní osy	Oblast podpory
1. Vznik firem	Zvyšovat motivaci k zahájení podnikání, zintenzivnit aktivitu malých a středních podniků a vytvářet podmínky pro využití nových finančních nástrojů pro zahájení podnikání	1.1 Podpora začínajícím podnikatelům
		1.2 Využití nových finančních nástrojů
2. Rozvoj firem	Zvýšit konkurenceschopnost podniků zaváděním nových výrobních technologií, zintenzivnit rozvoj informačních a komunikačních technologií a služeb pro podnikání	2.1 Bankovní nástroje podpory malých a středních podniků
		2.2 Podpora nových výrobních technologií, ICT a vybraných strategických služeb
3. Efektivní energie	Zvýšit účinnost užití energií v průmyslu a využití obnovitelných, případně i druhotných zdrojů energie (vyjma podpory spaloven)	3.1 Úspory energie a obnovitelné zdroje energie
4. Inovace	Posílit inovační aktivity podniků (zavádění inovací technologií, výrobků a služeb)	4.1 Zvyšování inovační výkonnosti podniků
5. Prostředí pro podnikání a inovace	Povzbudit spolupráci sektoru průmyslu se subjekty z oblasti výzkumu a vývoje, zkvalitnit infrastrukturu pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace, zefektivnit využití lidského potenciálu v průmyslu a zkvalitnit podnikatelskou infrastrukturu	5.1 Platformy spolupráce
		5.2 Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů
		5.3 Infrastruktura pro podnikání
6. Služby pro rozvoj podnikání	Zintenzivnit rozvoj poradenských a informačních služeb pro podnikání	6.1 Podpora poradenských služeb
		6.2 Podpora marketingových služeb
7. Technická pomoc	Vytvořit institucionální, technické a administrativní podmínky pro realizaci operačního programu	7.1 Technická pomoc při řízení a implementaci operačního programu
		7.2 Ostatní technická pomoc

Zdroj: vlastní zpracování, CzechInvest (1994–2023)

3.3.1 Programové období 2014–2020 a Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

V programovém období 2014–2020 byl Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost schválen Evropskou komisí dne 29. 4. 2015.

Tento program byl v České republice řízen Ministerstvem průmyslu a obchodu. Na svých stránkách Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR uvádí, že *„Cílem Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) je dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích. Pojem „konkurenceschopný“ zahrnuje schopnost místních firem prosazovat se na světových trzích a vytvářet dostatek pracovních míst. Pojem „udržitelný“ zvýrazňuje dlouhodobý horizont konkurenční schopnosti, což zahrnuje mj. i environmentální dimenzi hospodářského rozvoje“* (Dotace EU, 2023). Zprostředkujícím subjektem pro tento dotační program je Agentura pro podnikání a inovace, která je státní příspěvkovou organizace s celostátní působností.

Oproti předchozímu období, kdy byl operační program rozprostřen v sedmi prioritních osách, pro období 2014–2020 bylo prioritních os pět. První podporovanou prioritní osou byl Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace, který se zaměřoval na inovační výkonnost podniků a jejich spolupráci v oblasti výzkumu. Druhou prioritní osou byl Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem, ve kterém bylo cílem zvýšit konkurenceschopnost a internacionalizaci malých a středních podniků, a také využitelnost infrastruktury pro podnikání. Třetí prioritní osou bylo Účinné vynakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin. Zde byla podpora zaměřena na přechod na nízkouhlíkové hospodářství a posílení energetické bezpečnosti přenosové soupravy. Ve čtvrté prioritní ose Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií bylo cílem využití potenciálu ICT sektoru pro konkurenceschopnost ekonomiky. Poslední pátá prioritní osa Technická pomoc se zaměřovala na efektivitu řízení a administraci operačního programu, jak lze vidět z tabulky 2.

Tabulka 2 Prioritní osy a programy

Prioritní osa	Tematický cíl	Specifické cíle odpovídající investiční prioritě
1. Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace	Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací	1.1 Zvýšit inovační výkonnost podniků
		1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích
2. Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem	Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků, odvětví zemědělství (v případě EZFRV) a rybnářství a akvakultury (v případě EMFF)	2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP
		2.2 Zvýšit internacionalizaci malých a středních podniků
		2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání
		2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání v MSP
3. Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin	Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích	3.1 Zvýšení podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě ČR
		3.2 Zvýšení energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnikatelském sektoru
		3.3 Zvýšit aplikaci prvků inteligentních sítí v distribučních soustavách

		3.4 Uplatnit inovativní nízkouhlíkové technologie v oblasti nakládání energií a při využívání druhotných surovin
		3.5 Zvýšit účinnost soustav zásobování teplem
		3.6 Posílit energetickou bezpečnost přenosové soustavy
4. Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií	Zlepšení přístupu, využití a kvality informačních a komunikačních technologií	4.1 Zvětšit pokrytí vysokorychlostním přístupem k internetu
		4.2 Zvýšit využití potenciálu ICT sektoru pro konkurenceschopnost ekonomiky
5. Technická pomoc		5.1 Zajištění efektivního řízení a administrace operačního programu
		5.2 Zajištění informovanosti, publicity a absorpční kapacity operačního programu

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (2021)

Čerpání dotace v letech 2014–2020 k datu 30. 4. 2023 pro Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (PIK) uvádí portál Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR ve výši, která přesáhla 100 miliard, jak potvrzuje tabulka 3:

Tabulka 3 Čerpání dotace OP PIK

Celková alokace programu	97 408 134 784 Kč
Finanční prostředky v zaregistrovaných žádostech o podporu	218 455 701 682 Kč
Podíl zaregistrovaných žádostí o podporu na celkové alokaci (%)	224,3 %
Počet projektů s vydaným právním aktem	13 494
Finanční prostředky v právních aktech o poskytnutí / převodu podpory	113 641 891 502,30 Kč
Podíl právních aktů na celkové alokaci (%)	116,7 %
Finanční prostředky v proplacených žádostech o platbu	83 973 216 704 Kč
Podíl proplacených prostředků na celkové alokaci (%)	86,2 %

Zdroj: vlastní zpracování, Dotace EU (2023)

V celém programovém období 2014–2020 bylo v oblasti podnikání a inovace podpořeno 615 nových firem a 19 041 nových či inovovaných produktů (Dotace EU, 2023). Alokační čerpání programu v jednotlivých krajích uvádí obrázek 3. Největší čerpání bylo v Jihomoravském kraji (2 314 dotací), následoval Moravskoslezský kraj (1 738 dotací), na třetím místě byl Středočeský kraj (1 657 dotací).

Obrázek 3 Alokační program v ČR

Zdroj: Dotace EU (2023)

3.3.2 Mikropodniky, malé a střední podniky v České republice

Tato diplomová práce se zabývá implementací fondů EU v mikropodnicích, malých a středních podnicích (MSP). Je tedy vhodné tyto kategorie podniků definovat a uvědomit si jejich specifika. MSP mají řadu společných znaků, předností, ale také problémů. Mezi jejich přednosti patří flexibilita a schopnost efektivně a rychle reagovat na změny poptávky v úzkém segmentu trhu. Pro potřeby těchto segmentů buď velké podniky budují samostatné menší divize s operativním managementem, anebo na ně rezignují a věnují se pouze mainstreamovým oblastem svého podnikatelského oboru. Tyto hlavní proudy poptávky v daném oboru jsou pro MSP těžko dostupné. Je zde pro ně velmi náročné konkurenční prostředí. Výhodnější je tedy pro ně se přizpůsobovat specifickým požadavkům minoritních zákazníků. Zde mohou uplatnit své jedinečné přednosti, ale musí mít dostatek zdrojů pro neustálý vývoj a implementaci inovací, aby si mohly udržovat svoji konkurenční výhodu v soutěži s velkými hráči na trhu i v boji mezi sebou. Získání zdrojů financí pro inovace, které povedou ke zvýšení konkurenceschopnosti, je tedy zásadním úkolem firem kategorie MSP. Pokud tento problém vyřeší, může to pro ně znamenat významnou konkurenční výhodu. Ta potom může vést ke zlepšení jejich postavení na domácím trhu i k možnosti expanze na zahraniční trhy apod.

Mikropodniky, malé a střední podniky jsou motorem evropského hospodářství. Jsou zdrojem pracovních příležitostí a hospodářského růstu a zajišťují sociální stabilitu. V roce 2013 (Evropská komise, 2017) poskytovalo více než 21 milionů malých a středních podniků v EU 88,8 milionu pracovních míst. Důležitost je zřejmá i z jejich počtu, devět z deseti podniků patří do kategorie malých a středních podniků a vytvářejí dvě ze tří pracovních míst. Význam malých a středních podniků je nezastupitelný také v růstu inovací v EU a mají také zásadní význam pro posílení konkurenceschopnosti.

Pro potřeby této diplomové práce budou mikropodniky, malé a střední podniky definovány podle definice Evropské komise (2017), která bere v úvahu tato tři kritéria:

- počet zaměstnanců
- roční obrat
- bilanční suma roční rozvahy

Mikropodniky jsou definovány jako podniky, které zaměstnávají méně než 10 osob a jejichž roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřekračuje 2 miliony EUR.

Malé podniky jsou definovány jako podniky, které zaměstnávají méně než 50 osob a jejichž roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřekračuje 10 milionů EUR.

Střední podniky jsou definovány jako podniky, které zaměstnávají méně než 250 osob a mají buď roční obrat, který nepřesahuje 50 milionů EUR, nebo bilanční sumu roční rozvahy nepřesahující 43 milionů EUR viz obrázek 4.

Obrázek 4 Kategorie podniku

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců: roční pracovní jednotka (RPJ)	Roční obrat	nebo	Bilanční suma roční rozvahy
Střední podnik	< 250	≤ 50 milionů EUR	nebo	≤ 43 milionů EUR
Malý podnik	< 50	≤ 10 milionů EUR	nebo	≤ 10 milionů EUR
Mikropodnik	< 10	≤ 2 miliony EUR	nebo	≤ 2 miliony EUR

Zdroj: Evropská komise (2017)

Malé a střední podniky v České republice přispívají k zaměstnanosti v ekonomice více než nadpoloviční většinou (Wokoun, 2016) a vytvářejí přibližně třetinu nominálního HDP. Mezi nevýhody malých a středních podniků patří nedostatek kapitálu a mají velké omezení v možnosti získání úspor z rozsahu výroby. Jejich činnost je velmi často závislá na půjčkách bank, proto často využívají dotace, které nabízí vláda a EU.

Význam MSP dokumentuje i tabulka 4 udávající počet ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou se sídlem v České republice podle vybraných právních forem a počtu zaměstnanců (stav k 31. 12. daného roku, kdy bylo vybráno období zkoumaného Operačního programu 2014–2020), ze které vyplývá, že největší zastoupení mají malé podniky s počtem 1–49 zaměstnanců, následují střední podniky s počtem zaměstnanců 50–249 a početně nejmenší zastoupení mají velké podniky s počtem zaměstnanců nad 250. I když počet podniků v letech kolísá, vzájemný poměr mezi malými, středními a velkými podniky se v podstatě nemění.

Tabulka 4 Ekonomické subjekty s aktivitou

Rok	Ekonomické subjekty celkem	Počet zaměstnanců			
		0 vč. bez udání počtu	malý podnik 1–49	střední podnik 50–249	velký podnik 250 a více
2014	1 446 293	1 162 917	252 835	28 346	2 195
2015	1 439 747	1 156 928	252 103	28 457	2 259
2016	1 429 680	1 141 296	257 306	28 778	2 300
2017	1 475 207	1 189 310	254 134	29 393	2 370
2018	1 502 560	1 217 873	252 722	29 543	2 422
2019	1 530 749	1 239 241	259 224	29 868	2 416
2020	1 576 331	1 294 730	250 064	29 217	2 320

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad (2023), AMSP ČR (2021)

Následující tabulka 5 uvádí stav ekonomických subjektů podle počtu zaměstnanců k 31. prosinci 2020. Zde jsou srovnávány hodnoty podle krajů v České republice pro subjekty se zjištěnou aktivitou. Největší zastoupení malých a středních podniků je v hlavním městě Praha, téměř 73 tisíc. Druhé místo zaujímá Jihomoravský kraj, s téměř 34 tisíci malých a středních podniků, Středočeský kraj je s 27,5 tisíci na třetím místě v pomyslném žebříčku.

Tabulka 5 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců

Celkem		Počet zaměstnanců				
		neuvedeno	bez zaměstnanců	malé podniky	střední podniky	velké podniky
				1–49	50–249	nad 250
Česká republika	1 576 331	325 280	969 450	267 914	11 367	2 320
Hlavní město Praha	380 723	110 956	196 192	70 242	2 644	689
Středočeský kraj	194 803	32 425	134 708	26 381	1 079	210
Jihočeský kraj	87 012	15 221	57 112	13 935	625	119
Plzeňský kraj	73 071	13 538	46 879	11 936	598	120
Karlovarský kraj	33 290	6 782	20 363	5 842	271	32
Ústecký kraj	83 717	14 414	53 889	14 597	689	128
Liberecký kraj	57 144	9 991	37 774	8 899	408	72
Královéhradecký kraj	74 445	12 232	49 858	11 736	537	82
Pardubický kraj	65 585	10 538	43 721	10 708	518	100
Kraj Vysočina	64 919	11 005	43 459	9 858	508	89
Jihomoravský kraj	175 952	36 846	105 101	32 518	1 253	234
Olomoucký kraj	74 273	13 011	47 212	13 345	608	97
Zlínský kraj	76 050	12 290	49 882	13 148	620	110
Moravskoslezský kraj	135 347	26 031	83 300	24 769	1 009	238

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad (2023), AMSP ČR (2021)

3.4 Inovace a její vývoj v ČR

Definice inovací lze nalézt v odborné literatuře několik, ale vždy mají stejnou základní myšlenku – jde o změnu, vývoj k lepšímu. Výraz inovace pochází z latinského slova „innovare“ – obnovovat. Jeden ze zakladatelů teorie o inovacích, Josef Alois Schumpeter, již roku 1934 definoval „inovace“ nebo „vývoje“ jako „nové kombinace“ nových nebo stávajících znalostí, zdrojů, vybavení, a dalších faktorů (Schumpeter, 2021, str. 12). Unikátnost inovací vyzdvihuje i Müller (2017, str. 30) s důrazem na to, že pojem inovace nelze vztahovat jen na produkty a služby, ale na všechny inovační aktivity: „*Každá inovace v tomto (procesuálním, transformačním) pojetí je unikátní; existuje však řada projevů inovační aktivity, které se častěji vyskytují a umožňují vyjádřit pomocí statistických metod obecnější charakteristiku jevů, které inovační aktivity doprovázejí. Taková zobecnění nabízejí ovšem také řadu podnětů pro teoretické rozvažování o inovacích.*“

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development - dále jen OECD) uvádí definici, dle které „**Inovační aktivity zahrnují všechny vývojové, finanční a obchodní aktivity prováděné firmou, které mají vést k inovaci firmy.**“ (OECD and Eurostat, 2018). Požadovaným výstupem by tedy měla být inovace firmy, která povede k získání konkurenční výhody firmy.

Inovace nelze zaměňovat s vynálezy. Ty mohou posunout vědu dál, ale teprve uvedení do praxe a přínos v praxi znamená inovaci, posun k lepšímu. Jak může vypadat inovace, lze ukázat na příkladu vývoje mobilních telefonů, znázorněném na obrázku 5, ze kterého lze vidět, že inovace mohou být i malé změny, které postupně mění v tomto konkrétním případě design a funkční vlastnosti produktu.

Obrázek 5 Inovace mobilních telefonů

Zdroj: Kilián (2015)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) ve svém manuálu Oslo Manual 2018 rozlišuje dva hlavní typy inovací, se kterými se lze setkat:

- **Prvním typem je inovace produktu nebo služby.**

Definici OECD and Eurostat (2018) uvádí: „*Inovace produktu je nové nebo vylepšené zboží nebo služba, které se výrazně liší od předchozího zboží nebo služeb firmy a které byly uvedeny na trh.*“

Tento typ inovací se dále dělí na dva druhy: inovaci produktu a inovaci služby.

- **Produkt:** inovací může být vylepšení produktu, jeho technických nebo funkčních vlastností, prodloužení životnosti, lepší cenová dostupnost. Příkladem takových inovací může být překotný vývoj mobilních telefonů, každý nový model přináší větší dotykový displej s větším rozlišením oproti např. telefonům bezdotykovým. To přináší zákazníkům větší pohodlí.
- **Služba:** inovací může být vylepšena dostupnost nebo rychlost služby, její digitalizace nebo snazší dostupnost. Někdy může být produkt zároveň i službou, např. firma prodává zboží nebo zboží pronajímá.

- **Druhým typem je inovace obchodních procesů.**

Definici OECD and Eurostat (2018) uvádí: „*Inovace podnikového procesu je nový nebo vylepšený obchodní proces pro jednu nebo více obchodních funkcí, který se výrazně liší od předchozích obchodních procesů firmy a který byl ve firmě zaveden.*“

Tento typ inovací se dále dělí na šest druhů:

- **Inovace procesů ve výrobě zboží nebo procesy ve službách.** Tato inovace zahrnuje veškeré činnosti ve výrobě, službách a obchodní činnosti. Ve výrobě to může být inovace výrobní linky, která vede ke zvýšení efektivity výroby, inovace následného skladování nebo distribuce výrobků. To vše může vést k vylepšení postavení produktu na trhu, buď nižší cenou anebo ještě lépe vyšší kvalitou, která přináší zvýšení přidané hodnoty produktu s pozitivními dopady do hospodaření firmy i do HDP. V sektoru služeb je příkladem inovace možnost objednání a donášky nákupu nebo jídla pomocí aplikace v mobilním telefonu, což je výrazná inovace oproti nutnosti telefonické objednávky. Tím lze dosáhnout zefektivnění služby a zároveň je využití této služby pro zákazníky jednodušší a přívětivější. Dalším důsledkem zkvalitnění služby

je opět navýšení přidané hodnoty s pozitivním dopadem pro firmu i veřejné finance.

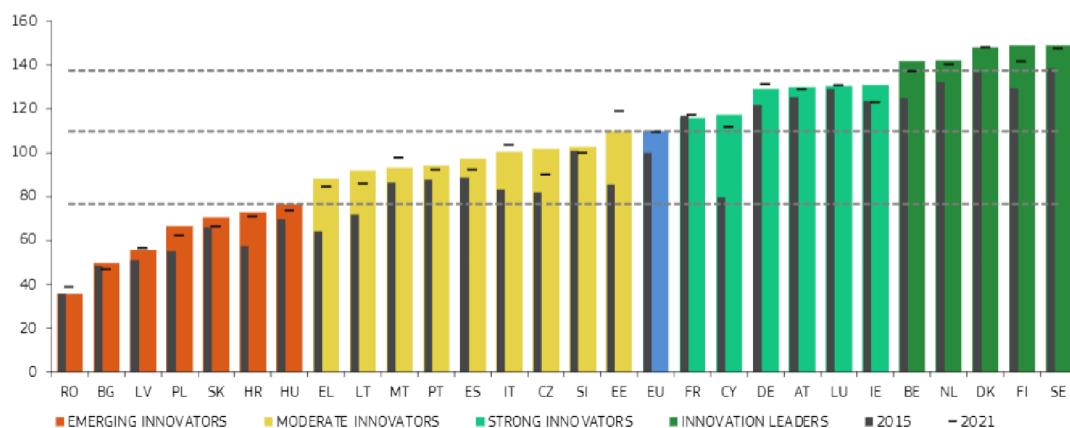
- **Inovace procesů v distribuci a logistice.** Tyto inovace zahrnují dopravu, poskytování služeb a také proces manipulace se zbožím, kam lze zahrnout skladování, balení zboží a následné zpracování objednávky.
- **Inovace v marketingu a prodeji.** Tato oblast inovací zahrnuje například změny v designu nebo balení produktu, či v jeho propagaci s cílem zaujmout zákazníka a uspokojit jeho potřeby. Jako příklad lze uvést vývoj obalů a příchutí čokolád. Během času se mění design obalů tak, aby zaujaly zákazníka a on jim věnoval pozornost. Také vznikají nové příchutě, často nečekané, např. čokoláda s chilli nebo slaná čokoláda. Rovněž vznikají nové cenové strategie a metody prodeje. Patří sem také zákaznická podpora a činnosti týkající se vztahů se zákazníky, od velkoobchodních až po koncové spotřebitele.
- **Inovace v informačních a komunikačních systémech.** Prostředí informačních technologií je známé bouřlivými inovačními procesy. Ty se týkají vývoje hardwaru, softwaru, databázových systémů, webových stránek, zákaznických aplikací i komunikace se spotřebiteli na sociálních sítích.
- **Inovace ve správě a řízení.** Moderní, na globálním i lokálním trhu konkurenceschopná firma musí průběžně inovovat své řídicí procesy ve všech segmentech i hladinách managementu – od strategického přes projektový, finanční, technologický, výrobní proces až po řízení marketingu, rizik, lidských zdrojů apod. Ve všech těchto oblastech je nutno sledovat aktuální trendy a neustále je vhodným způsobem implementovat dle potřeb firmy.
- **Inovace ve vývoji produktů a obchodních procesů.** Úspěšné podniky musí rychle reagovat na aktuální trendy ve vývoji produktů i obchodních procesů. Ještě lepší je, pokud tyto trendy samy vytvářejí a nutí na ně reagovat svoji konkurenci.

3.4.1 Měření inovací u malých a středních podniků v ČR

Měření inovací může probíhat podle různých kritérií. Doporučenými typy podle Hauschildta (2007) jsou technická, ekonomická a další měření. Ekonomická měření jsou přesná, snadno kontrolovatelná a porovnatelná. Jedná se například o měření ziskovosti, doby návratnosti investic a podobně. Přínos inovací by měl být zřetelný zejména pro zákazníky, z toho plyne, že výsledky inovačního procesu lze měřit i podle spokojenosti zákazníka. Měření inovací pouze na základě ekonomických dat tedy není zcela vypovídající.

Aktuální European Innovation Scoreboard 2022 ukazuje, že Česká republika dosáhla nejvyššího meziročního nárůstu inovačního skóre, 19,8 % bodů. Stále se ale řadí mezi tzv. mírné inovátory, je ve žlutém pásu, celková inovace ČR činí 92,6 % bodu v poměru k evropskému standardu v daném roce, který je označen modře, jak ukazuje obrázek 6.

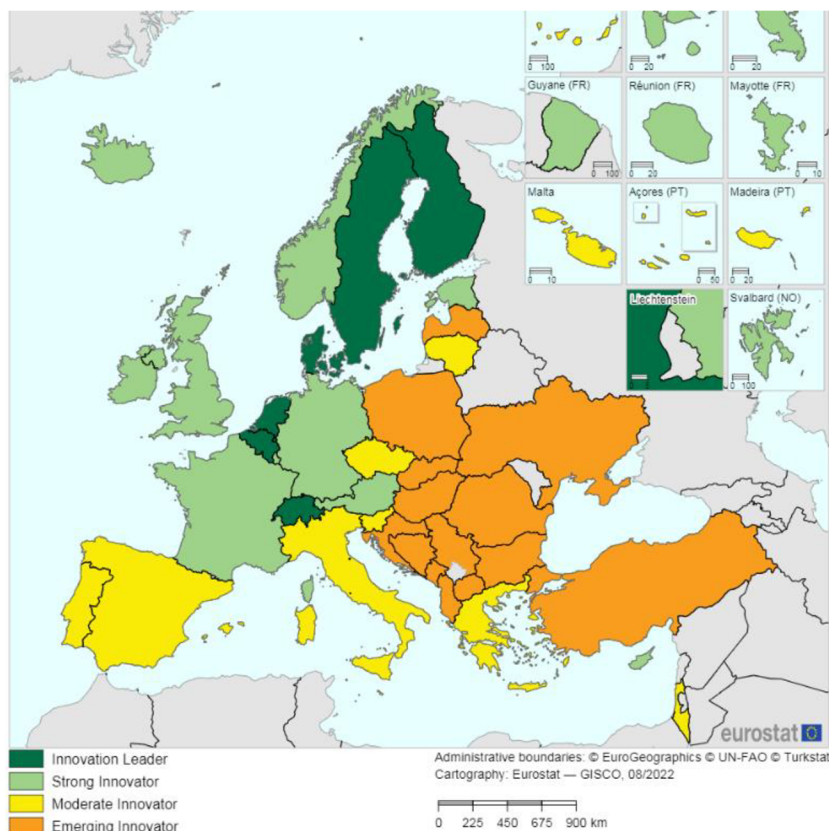
Obrázek 6 Výkonnost členských států EU v inovačním systému

Zdroj: European Commission (2022)

Přehledná mapa na obrázku 7 ukazuje umístění České republiky v Evropě, která je nyní ve žlutém poli a potvrzuje, že se blíží ke stavu, který ji oprávněně postoupit do zóny silných inovátorů, kteří jsou znázorněni zelenou barvou.

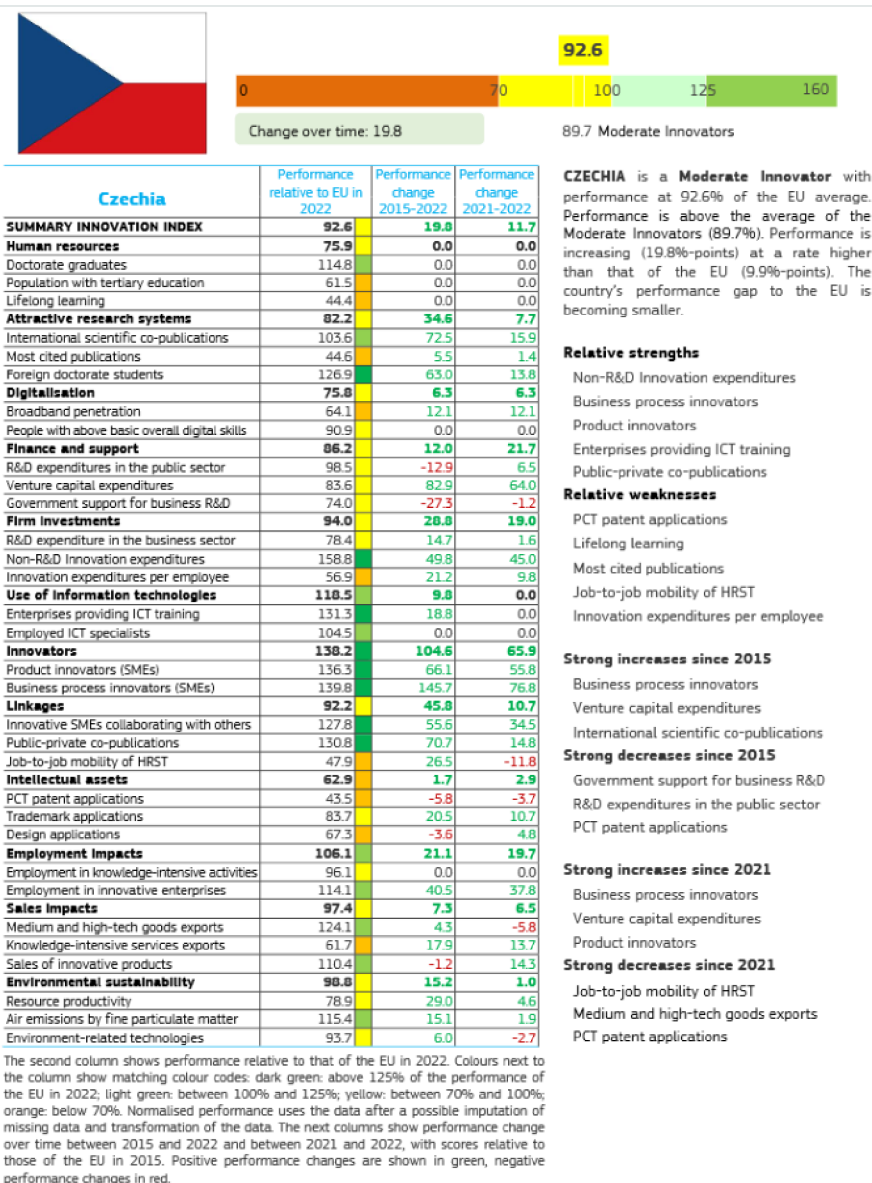
Obrázek 7 Mapa výkonnosti členských států EU v inovačním systému

Zdroj: European Commission (2022)

Výkonnost v jednotlivých kategoriích je přehledně znázorněna na obrázku 8. Mezi silné stránky, v kterých je Česká republika dokonce na úrovni evropských inovačních leaderů, patří: Produktové inovace (136,3), Business procesní inovace (139,8) a výdaje soukromých subjektů na inovace mimo oblast výzkumu a vývoje (158,8). V důsledku těchto úspěchů lze předpokládat, že inovace budou i nadále významným faktorem pro růst konkurenceschopnosti malých a středních podniků v České republice. Zlepšení v těchto klíčových oblastech nejen posiluje postavení České republiky v evropském inovačním prostoru, ale také může přinést další příležitosti pro rozvoj a expanzi podniků, což je pro celkový ekonomický rozvoj země nezbytné.

Obrázek 8 Výkonnost České republiky v inovacích

Zdroj: European Commission (2022)

Proč je vlastně důležité měřit inovační schopnosti firem? Tato schopnost je důležitou srovnávací vlastností podniků. Od míry inovační schopnosti se odvíjí konkurenceschopnost firmy, její úspěšnost na trzích a v důsledku pak i její prospěšnost pro celé národní hospodářství.

Inovace jsou základem udržitelného růstu v podniku, nicméně, bez ohledu na to, jak vysoké jsou investice do inovací, není zaručeno, že budou investice do inovací vynaloženy efektivně. Výzkum, který provedl Žižlavský (2016), ukázal, že podniky v České republice využívají všechny možné prostředky ke zvýšení produktivity, ale pomocí dotazníkových šetření bylo prokázáno, že mnoho podniků stále neměří inovační výkonnost,

přestože jsou inovace důležité pro růst podniku. Většina českých podniků, zejména středních a velkých podniků, sleduje výkon inovačních aktivit pomocí konkrétních finančních a nefinančních opatření, ale bez jakékoli logické vazby mezi nimi. Jinými slovy, jen malý počet podniků, zejména velkých a těch, které mají různé perspektivy, skutečně chápe důležitost vztahu mezi příčinou a následkem inovačního procesu (Žižlavský, 2016).

Přínos inovací lze provádět ze dvou hledisek – ex-ante (hodnocení před jejich zahájením) a ex-post (po ukončení). Hodnocení ex-post je z pohledu inovace nejdůležitější, protože se zabývá skutečnými dopady implementace inovací, provádí se s časovým odstupem a ukazuje hodnotu, kterou inovace přinesly nebo nepřinesly (Čadil, 2012).

Časové zařazení je v inovacích velice důležité. Trh musí být připraven na inovativní výrobek nebo službu, pokud není, nabídku odmítne a inovativní výrobek nebo služba nemá na trhu patřičnou odezvu. Naopak určité vnější situace mohou vést k přijetí výrobku nebo služby, které by jinak neměly potenciál se rozvinout. Příkladem může být pandemie Covid-19, která v celosvětovém měřítku podpořila některé inovativní výrobky a služby (velký rozvoj dovožkových a donáškových služeb). Takový boom v této oblasti služeb se zdál být před pandemií nemyslitelný.

Řešením by mohla být inovační centra či podnikatelské inkubátory, které v České republice nabízejí soukromé společnosti, instituce nebo kraje. Často podporují startupy, když pomáhají začínajícím firmám s jejich nápady a pomohou jim je uvést do praxe. Stránky Czechstartups uvádějí zajímavý postřeh: „*Co dělá startupy úspěšnými? Toto tajemství zatím nikdo úplně nezná. Každopádně tyto české startupy jsou ve svém oboru jedny z nejúspěšnějších*“ (Czechstartups, 2023). To, zda bude inovace přínosem nebo ne, je dopředu někdy těžko odhadnutelné. Ekonomický zisk je jen jeden úhel pohledu, pro firmy je důležitá i jejich prestiž a posilování jejich konkurenceschopnosti.

3.4.2 Zdroje invencí

Zdroje nápadů (invencí) pro následné inovace jsou pro podniky nesmírně důležité. Důležité je podporování myšlenek, ze kterých snad mohou, ale také nemusejí vzejít nové inovace. Potřebné invence mohou přicházet z různých stran, někdy nečekaných, a je na managementu firmy, zda je dokáže rozeznat a využít či nikoliv.

Významným zdrojem nápadů jsou zákazníci, zejména pokud je s nimi dobře pracováno a jsou motivováni k definování svých představ o ideálních výrobcích či službách.

Investice do profesionální práce se zákazníky se zhodnocují nejen navýšením krátkodobých prodejů, ale i využitím vnitřního potenciálu zákazníků jako inteligentních, tvůrčích bytostí. V každém zákazníkovi je skryta zásobárna invencí a je na firmě, zda se jí podaří ke svému prospěchu tyto nápady načerpat. Zákazníci mají ve svém vědomí či podvědomí vytvářené potřeby, očekávání nebo požadavky. Je důležité je vhodným a pro ně příjemným způsobem přimět, aby tyto své představy jasně definovali a předali je firmě ve zpracovatelné formě.

Dále je nutné sledovat vývoj těchto představ, protože jako se mění svět okolo nás, mění se potřeby zákazníků. Ti jsou ovlivňováni okolním světem, jsou jeho součástí, a pokud firma nebude vnímavá ke genezi svých zákazníků, přijde nejen o zdroj invencí, ale v blízké budoucnosti i o zákazníky samotné. Naopak empatie k potřebám zákazníků povede k jejich spokojenosti a k inovacím, které budou významnou konkurenční výhodou firmy na trhu. Také na stížnosti zákazníků se nelze dívat jen jako na problém či dokonce prohru. Tou by bylo nevyužití invenčního potenciálu těchto stížností. Ty jsou totiž cennou zpětnou vazbou, která firmě umožňuje objevit zatím skryté a nevyužité příležitosti pro inovaci celého marketingového procesu, od vzniku produktu až po způsob jeho prodeje. Navíc je tento zdroj invencí téměř zdarma a vhodnou reakcí na stížnost lze získat loajálního a spolupracujícího zákazníka.

Dalším cenným pramenem invencí je konkurence. Je nutné investovat do sledování jejího počínání a hodnocení jejích kroků. Bezesporu i ona využívá své zdroje invencí a snaží se je přetavit v inovace. To jí stojí mnoho úsilí a zřejmě i investic. Z jejích úspěchů i neúspěchů se lze poučit, zpracovat je na vlastní invence a ty pak využít k pokročilejším inovacím, než má tato konkurence.

Klapalová (2020, str. 68) ve svém výzkumu uvádí, že pro méně výkonné podniky jsou konkurenti klíčovější, zatímco pro více výkonné podniky jsou interní zdroje důležitější. Konkurenti jsou vnímáni jako průměrně důležitý zdroj, zatímco interní zdroje podniku jsou mírně nadprůměrně hodnoceny.

Často nevyužívaným zdrojem invencí jsou vlastní zaměstnanci. Ve firmě bývají vývojoví pracovníci, kteří jsou placeni jako zdroj invencí, ale kromě nich pracuje v podniku mnoho jiných inteligentních zaměstnanců, jejichž kreativní potenciál nebývá využíván. Jednak k inovativnímu myšlení nejsou podněcováni, jednak jsou často demotivováni svými negativními zkušenostmi, které získali při pokusu uplatnit svoji myšlenku. Je jasné, že každý nápad zaměstnance není převratnou invencí, ale spojením sil a nastolením synergické atmosféry ve firmě se tyto důležité invence tvořit mohou. Přidanou hodnotou jsou pak

hluboké pocity sounáležitosti zaměstnanců k firmě. Tento fakt sám o sobě může být významnou inovací firemních procesů s pozitivním dopadem na produktivitu firmy.

Významnou roli zastávají lídři (vedoucí pracovníci), mají totiž významný vliv na konečnou hodnotu výstupu inovačního projektu (Straková, 2020, str. 55). Tento potenciál vedoucích pracovníků je nesmírně široký a je hnacím motorem pro ostatní zaměstnance.

Zákazníci, zaměstnanci a konkurenti jsou hlavními zdroji myšlenek, na jejichž základě mohou vznikat inovace. Nelze ale zanedbávat a přehlížet jiné potenciály inovativního myšlení, které jsou k dispozici. Do této kategorie rozhodně patří praktické využití výsledků vědy a výzkumu (VaV). V kategorii malých a středních podniků obvykle není dostatečný prostor pro vlastní vývoj, pokud se například nejedná o specializovaný podnik typu startup. Proto je vhodné ve firmě vnímat a implementovat výsledky vědeckého pokroku a inovační procesy probíhající v daném oboru, kterým se firma zabývá. Praktické uplatnění výsledků VaV patří mezi priority Evropské unie. V Dohodě o partnerství v programovém období 2021–2027 (Dohoda o partnerství 2021–2027) se pod cílem Inteligentnější Evropa uvádí nutnost podpory propojení VaV s firemní praxí. Tento cíl je následně implementován do Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (SRR21+) (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021).

Tato strategie prakticky ve všech typech regionů v ČR zjišťuje nedostatečnou spolupráci sektoru VaV a podnikatelské sféry. Výsledkem pak je převládající nízkonákladová výroba produktů s nízkou přidanou hodnotou, což je rysem zejména méně rozvinutých regionů ČR. Mezi úkoly stanovené SRR21+ tedy patří podpora rozvoje inovací a jejich implementace v podnikatelské sféře. Podle kompetenčního zákona odpovídá za podporu inovací v průmyslu Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) (Podpora výzkumu, vývoje a inovací, 2023). Podniky mohou při implementaci vhodných inovací vzniklých v sektoru VaV využívat Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK) a také podporu v rámci Národního plánu obnovy (NPO). Na druhé straně je podpora VaV zajištěna skrze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). Poradním orgánem vlády v oboru vědy, výzkumu a inovací je Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) a podporovatelem v této oblasti je Technologická agentura ČR (TAČR). Na tento řetězec podpory rozvoje a implementace inovací se mohou firmy napojit a čerpat invence a také peníze potřebné na jejich uplatnění. Politika regionálního rozvoje EU i ČR je přitom zaměřena na podporu zejména malých a středních podniků.

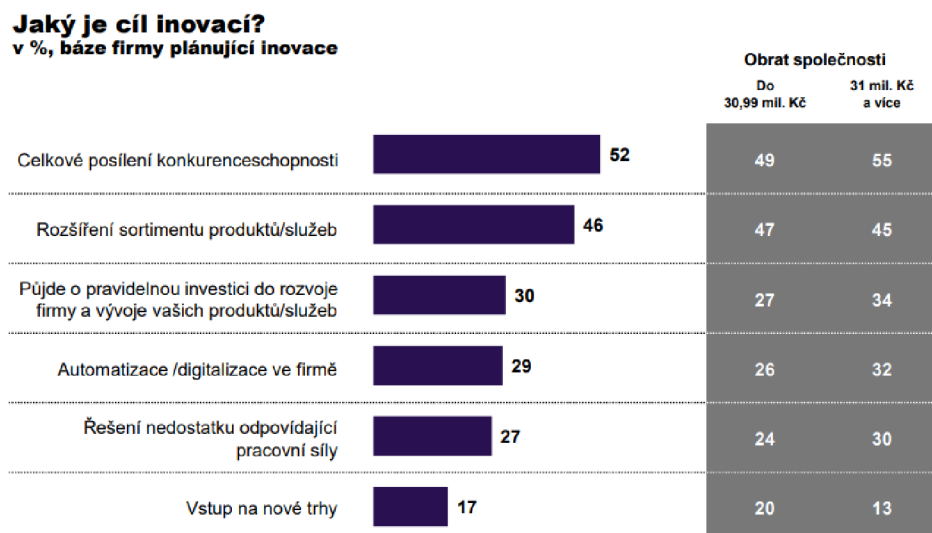
V kategorii MSP důležitou roli obvykle hrají majitelé firem a jejich nejbližší spolupracovníci. Právě tento top management menších firem může být také důležitým zdrojem invencí. Důležitou roli jistě hraje jejich kreativní myšlení, na kterém je často funkce firmy založena. Zde ovšem nelze opomenout roli celoživotního vzdělávání. To je zdroj invencí, který je v Česku poněkud zanedbáván, jak ukazují v porovnání se světem některé studie (Švejda, 2008). Podpora vzdělanosti ve firmě je důležitým předpokladem pro vznik inovativních myšlenek a jejich další rozvoj na úroveň aplikovaných inovací.

Tím ovšem nejsou vyčerpány všechny možné zdroje invencí. Jejich škála je prakticky nekonečná. Inovativní myšlenky mohou přicházet z vnitřních i vnějších zdrojů. Impulsem pro jejich vznik může být procházka po firmě a kladení si otázek: Proč se tento výrobek již hůře prodává? Lze lépe využít určitý druh odpadu? Přímí nadřízení mohou uvažovat o využití inovačního potenciálu svých podřízených. Kohokoliv pak mohou napadnout zajímavé myšlenky při sledování televizních debat či jiných zpravodajských nebo dokumentárních pořadů, jindy stačí být vnímavý při pozorování světa okolo sebe. Na tyto více či méně náhodné zdroje invencí se sice spoléhat nedá, ale jejich přínos pro firmu může být významný a někdy i zásadní.

V září roku 2020 provedla společnost IPSOS (Inovace v malých a středních firmách, 2020) pro Asociaci malých a středních podniků a živnostníků ČR výzkum na téma Inovace v malých a středních firmách. Osloveno bylo 300 firem, cílovou skupinou byli majitelé, jednatelé a ředitelé malých a středních podniků o velikosti 4–250 zaměstnanců. Mezi hlavními závěry bylo uvedeno, že více než 90 % firem nějaké investice plánuje. Nejčastěji šlo o plány na technologické inovace s podílem 41 %, následovaly inovace v administrativě s podílem 24 %, potom byly plánovány inovace produktu, způsobu prodeje a vzdělávání – po 27 %. Jako očekávaný zdroj financí uváděly firmy nejčastěji vlastní zdroje, dotace uváděly ve 27 %, z toho vyplývá, že dotace jsou cenným zdrojem financí.

Jaké jsou plánované cíle inovací? Jedná se především o celkové zvýšení konkurenceschopnosti na trhu a s tím související rozšíření sortimentu nabízených produktů nebo služeb, jak ukazuje obrázek 9. Asi třetina firem ve svých cílech směřuje hlouběji do firemních struktur, jdou více ke kořenům trvalého úspěchu na trhu. Investicemi do inovací chtějí podpořit svůj trvalý růst a dlouhodobý vývoj konkurenceschopných výrobků a služeb, dále chtějí podporovat digitalizaci firemních procesů, zkvalitňovat svoji pracovní sílu a proniknout na nové trhy.

Obrázek 9 Plánovaný cíl inovací

Zdroj: Inovace v malých a středních firmách (2020)

3.5 Konkurenceschopnost v ČR u malých a středních podniků

Konkurenceschopnost u malých a středních podniků je podporována i řadou právních úprav. Jednou z nich je i právní úprava „Zajištění konkurenceschopnosti a udržitelného růstu podporujícího začlenění“. V souvislosti se svým programem zlepšování právní úpravy přijala Rada pro konkurenceschopnost (Rada pro konkurenceschopnost, 2023) na svém zasedání ve dnech 27. – 28. února 2020 soubor závěrů. Cílem bylo podpořit a zohlednit zvláštní zájmy malých a středních podniků, začínajících podniků a mikropodniků, jakož i zlepšit metody kontroly toho, zda jsou stávající právní předpisy EU nadále vhodné pro příslušný účel. Zlepšování právní úpravy hraje důležitou úlohu při dosahování konkurenceschopného, udržitelného a inkluzivního hospodářství EU.

Na vymezení pojmu konkurenceschopnost se lze dívat z více hledisek. Lze ji definovat jako vlastnost, která podnikatelskému subjektu dovoluje uspět v soutěži s jinými podnikatelskými subjekty (Sedláček, 2011, str. 12). Konkurenceschopnost podniku je ale také vnímána jako schopnost podniku trvale a udržitelně působit na trhu. Jedná se o posuzování situace mezi jednotlivými podniky, kdy prostřednictvím soutěžního procesu s dalšími účastníky na trhu vystupují jako konkurenční subjekty (Suchánek, 2013, str. 15). Hodnoty, které konkurenceschopnost vytváří, jsou výkonnost, úspěšnost a efektivnost.

3.5.1 Výkonnost, úspěšnost a efektivita podniku jako konkurenceschopnost

Výkonnost podniku je v současné literatuře vyjadřována pomocí celé řady ukazatelů. Nejčastějším a nejjednodušším přístupem je přitom využití finančních ukazatelů, které vycházejí z účetních výkazů společnosti. Mezi tyto nástroje měření výkonnosti lze zařadit rentabilitu investic (ROI), rentabilitu tržeb (ROS) a rentabilitu vlastního kapitálu (ROE) (Sedláček, 2011, str. 9).

Hodnocení výkonnosti ale není v tomto případě komplexní, proto se využívají kombinace metod, které výkonnost zejména malých a středních podniků vyhodnocují z více hledisek, jak uvádí Haber (2005), jak zobrazuje tabulka 6.

Tabulka 6 Matice hodnocení výkonnosti podniku

	Objektivní hodnocení	Subjektivní hodnocení
Dlouhé období	Růst výnosů Růst počtu zaměstnanců	Rozvoj a růst Obchodní síla Schopnost vytvářet zisk v dobách geopolitické krize
Krátké období	Výnosy Počet zaměstnanců Výnos na zaměstnance	Spokojenost zákazníků Ziskovost ve srovnání s konkurencí

Zdroj: zpracování vlastní, Haber (2005)

Kromě výkonnosti je důležitým hlediskem (Sedláček, 2011, str. 9) **úspěšnost** podniku, kterou je nutné poměřovat dosažením jeho cílů, resp. stupněm dosažení cílů. Tyto cíle však mohou být jak peněžní, tak ekonomické nebo mimoekonomické. Posledním hodnotícím faktorem je **efektivnost**. Tu lze všeobecně chápat jako optimální účinnost zdrojů, prostředků a výsledků pracovní lidské činnosti při využívání objektivních zákonů přírody, společnosti a myšlení na dosažení společensky užitečných cílů.

3.5.2 Konkurenceschopnost a environmentální hledisko

Závazek k udržitelnému podnikání může být pro environmentální podniky také konkurenční výhodou na trhu. Jsou to podniky, které se snaží minimalizovat své negativní dopady na životní prostředí a zároveň ve svých misích a strategických vizích prosazují pojmy udržitelnost a ekologické řízení. Tyto podniky se zaměřují na ekologicky šetrnou výrobu, snižování emisí, efektivní využívání zdrojů, cirkulární ekonomiku a snižování

produkce odpadů. Environmentální podniky také prosazují ekologické hodnoty v podnikání, jako je transparentnost, etické chování a sociální odpovědnost.

Růst v ekologické transformaci znamená dosažení ekonomického růstu a současného zohlednění a minimalizace dopadů na životní prostředí. Tento typ růstu se zaměřuje na udržitelnost a snižování emisí, spotřebu zdrojů a produkci nebezpečných látek. Cílem je vytvořit systém, který umožní prosperitu a zároveň zachování ekosystémů pro budoucí generaci. Růst v ekologické transformaci také podporuje inovace v oblasti obnovitelných zdrojů energie, recyklace a šetrné výroby, které mohou vést k novým pracovním příležitostem a dalšímu ekonomickému růstu.

Inovace pro ekologické technologie zahrnuje dvě primární strategie: inovaci ekologických procesů a inovaci ekologických produktů (Xuemei, 2019). Inovace ekologických procesů má za cíl změnit nebo upravit design produktů pomocí netoxických sloučenin nebo biologicky odbouratelných materiálů během výrobního procesu, aby se snížil dopad na životní prostředí a zlepšila se energetická účinnost. Inovace ekologických produktů vyžaduje nový pohled na životní cyklus produktu. Očekává se, že inovace ekologických technologií přinese dvojí dividendu: nižší environmentální dopad na zátěž životního prostředí a zároveň příspěvek k technologické modernizaci ekonomiky. Mnoho výrobních firem začalo zavádět jak procesně orientované, ekologicky prospěšné strategie, tak produktově orientované, ekologicky prospěšné strategie.

4 Praktická část práce

V praktické části byl proveden kvantitativní sběr dat pomocí dotazníkového šetření u mikropodniků, malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014–2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, konkrétně byl výzkum zaměřen na Prioritní osu 2, Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem.

4.1 Dotazníkové šetření

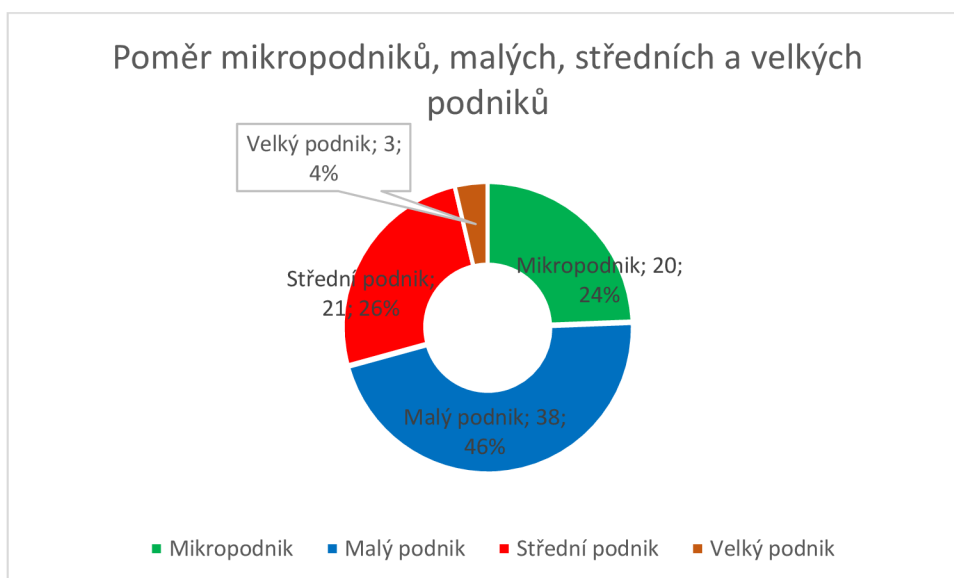
V dotazníkovém šetření (viz Příloha A) bylo v období červen – srpen 2023 osloveno celkem 2 087 malých a středních podniků, které čerpaly dotaci Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost v programovém období 2014–2020. Seznam příjemců byl zjištěn ze stránek <https://www.dotaceeu.cz/>, byl použit poslední dostupný Seznam operací z 1. 6. 2023.

Z celkového počtu 3 543 bylo 441 projektů nedokončeno z důvodu ukončení příjemcem, dalších 130 projektů nebylo dokončeno z důvodu ukončení ŘO. Z těch podniků, které získaly dotaci, bylo 355 akciových společností, 30 družstev, 1 evropská společnost, 208 podnikajících fyzických osob tuzemských, 2 společnosti komanditní, 2 372 společnosti s ručením omezeným a 4 státní příspěvkové organizace.

Z celkového počtu 3 543 projektů bylo odečteno 571 nedokončených projektů a 208 podnikajících fyzických osob, kterých se tento výzkum netýkal, zbylo tedy 2 764 projektů. Některé podniky získaly během programového období podporu pro více projektů, zbylo **2 087** jedinečných podniků, které získaly dotaci. Autorka se pokusila všech 2 087 podniků vyhledat na webových stránkách a z nich získat emailové adresy. Pokud byla k dispozici emailová adresa jednatele/jednatelky, byl dotazník zaslán přímo jemu/jí. Pokud byla k dispozici jen všeobecná emailová adresa, v emailu byla žádost o předání osobě, která je ve firmě odpovědná za oblast vývoje/inovací, nebo je majitelem či řídicím pracovníkem. Nebylo možné pro všechny podniky dohledat emailovou adresu, některé podniky neměly vlastní webové stránky nebo na nich svou emailovou adresu neuváděly. Celkem bylo osloveno 1 972 jednotlivých podniků s žádostí o vyplnění dotazníku, 31 zpráv bylo nedoručitelných, což činí 1,6 % z celkových zasláných emailů. Vyplněných dotazníků je celkem 82, tedy návratnost činila 4,2 %. Tři respondenti uvedli, že jsou velkým podnikem.

Vzhledem k tomu, že dotační program byl připraven pro malé a střední podniky, lze předpokládat, že v době schvalování dotace patřily tyto podniky mezi střední a dnes, v době vypracování diplomové práce se označily za velké podniky (mohlo dojít k nárůstu počtu zaměstnanců nebo ke zvýšení ročního obrátu či bilanční sumy roční rozvahy), proto jejich odpovědi byly zařazeny mezi střední podniky. Nejvíce vrácených dotazníků bylo z malých podniků, 38 respondentů, to odpovídá 46 %. Celkem 21 respondentů byly střední podniky, to odpovídá 26 %, z mikropodniků bylo 20 respondentů, tedy 24 %. K velkým podnikům se přiřadily 3 respondenti, to odpovídá 4 %, jak lze vidět z grafu 1.

Graf 1 Poměr malých a velkých podniků

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Dotazník

Všechny otázky byly nepovinné, respondent tedy měl možnost, pokud uznal za vhodné, na otázku neodpovídat. Zpracování výsledků je uváděno formou grafů zpracovaných v Excelu – vždy ve formě celkového přehledu a následného členění dle velikosti podniků (mikropodniky, malé a střední podniky).

Dotazník byl rozdělen do tří oddílů. V první části dotazníku bylo celkem pět otázek, které měly sloužit k tomu, aby byl získán celkový přehled o respondentech a jejich čerpání dotace. Zjišťovala se velikost podniku, výše a délka čerpání dotace, samotné využití dotace a trhy, na kterých daný podnik působí.

Druhý oddíl dotazníku se zaměřil na výzkumnou otázku, jaký vliv má dotace EU na konkurenceschopnost podniku. Bylo zjišťováno, zda podnikům pomohla dotace EU v růstu tržeb, snížení nákladů na provoz podniku, zvýšení efektivity provozu podniku, snížení ekologické zátěže (environment), zvýšení kvality výrobků a služeb, snížení fluktuace (růst spokojenosti zaměstnanců), zvýšení podílu na trhu a nárůstu počtu zákazníků. Tato část dále vyhodnocovala, zda vedla dotace EU ke zvýšení konkurenceschopnosti na jednotlivých trzích.

Poslední oddíl se zaměřil na výzkumnou otázku, zda má dotace EU vliv na vývoj a inovace podniku. Výzkum byl zaměřen na vnitřní zdroje inovací. Bylo vyhodnocováno, z jakého zdroje pochází inovace podniku, zda jsou původcem samotní zaměstnanci, vedoucí a řídicí pracovníci, organizovaná setkání nebo specializovaná oddělení. V rámci této oblasti bylo také zjišťováno, zda jedná podnik samostatně nebo spolupracuje s vysokými školami nebo výzkumnými organizacemi, popřípadě spolupracuje s jiným podnikem. Dále bylo zjišťováno, zda vedla dotace k inovaci produktu, služby, výroby zboží, inovaci ve službách, distribuci a logistice, marketingu a prodeji, komunikačních systémech, správě a řízení nebo vývoji produktů a obchodních procesů. V návaznosti na tyto inovace byly podniky dotázány, zda mají vytvořen systém na řízení inovací. Pokud ne, mohly vyjádřit svůj názor, zda by byl pro ně takový systém vhodný, zda by jim pomohl v plánování, případně zda mají představu, jak by takový systém mohl fungovat.

Důležitou otázkou byl samotný přínos dotace a na to navazující otázka o míře spokojenosti s dotací EU. Podniky se vyjadřovaly k administrativní zátěži, výši požadované dotace, požadované udržitelnosti a povinnosti uveřejnění poskytovatele. V závěru byli respondenti požádáni, aby vyjádřili, zda plánují v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU, a měli zde místo k vyjádření svých postřehů a námětů.

5 Výsledky a diskuse

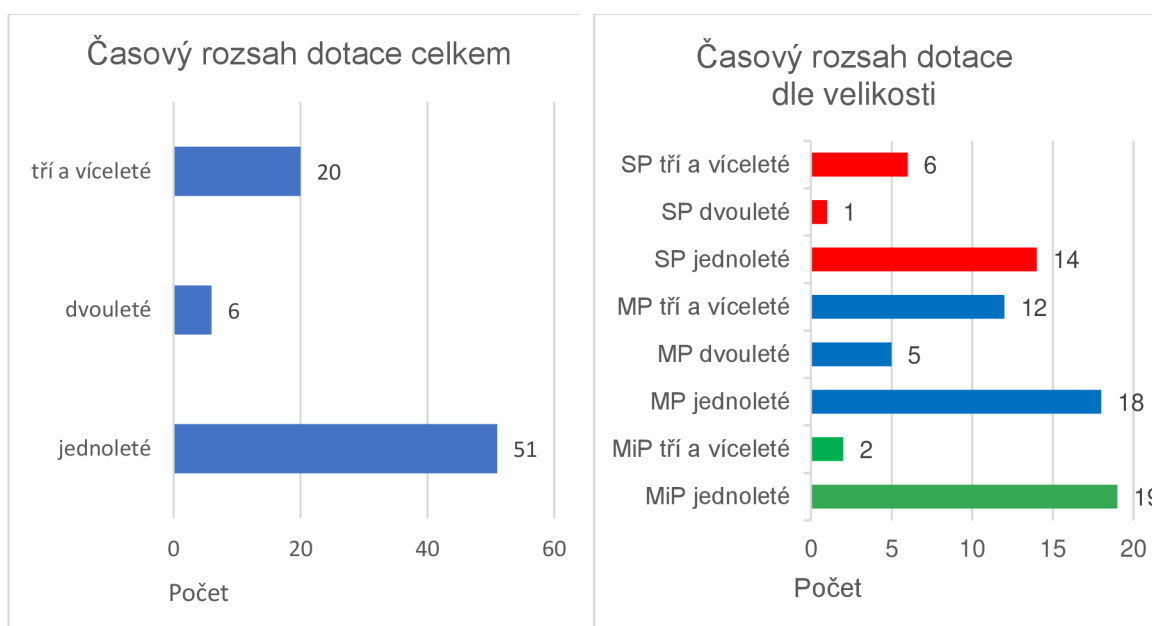
5.1 Přehled respondentů

V první otázce byli respondenti požádáni, aby podle stanovených kritérií zařadili svůj podnik do jedné z uvedených kategorií: mikropodnik (MiP), malý podnik (MP) a střední podnik (SP). Dalšími otázkami bylo zjišťováno, v kterých letech byla dotace EU čerpána, cílem těchto otázek bylo zjistit časový rozsah čerpaných dotací a výši využití dotace. Jak lze vidět z grafu 2, odpovědělo 77 respondentů, některé podniky čerpaly dotace opakovaně.

Výzkum ukázal, že v případě mikropodniků, malých i středních firem dominují **jednoleté projekty**, které se v celkovém objemu využívání dotací pohybují kolem 66 %. Nejmenší zájem o tyto projekty projevují malé podniky, které je využívají pouze v 51 % případů. Zároveň se ukazuje, že pro malé podniky jsou mnohem výhodnější projekty tři a víceleté. Střední podniky se převážně zaměřují na jednoleté projekty, které pokrývají 67 % jejich využití, zatímco mikropodniky je využívají dokonce až v 90 %.

Není možné opomenout, že jednoleté dotace jsou pro tyto podniky výrazně méně administrativně náročné, což může být významným faktorem při jejich volbě. Celkově lze tedy říci, že výběr délky projektu závisí na konkrétních potřebách jednotlivých typů podniků, což může mít důležité dopady na jejich rozvoj konkurenceschopnosti a inovace.

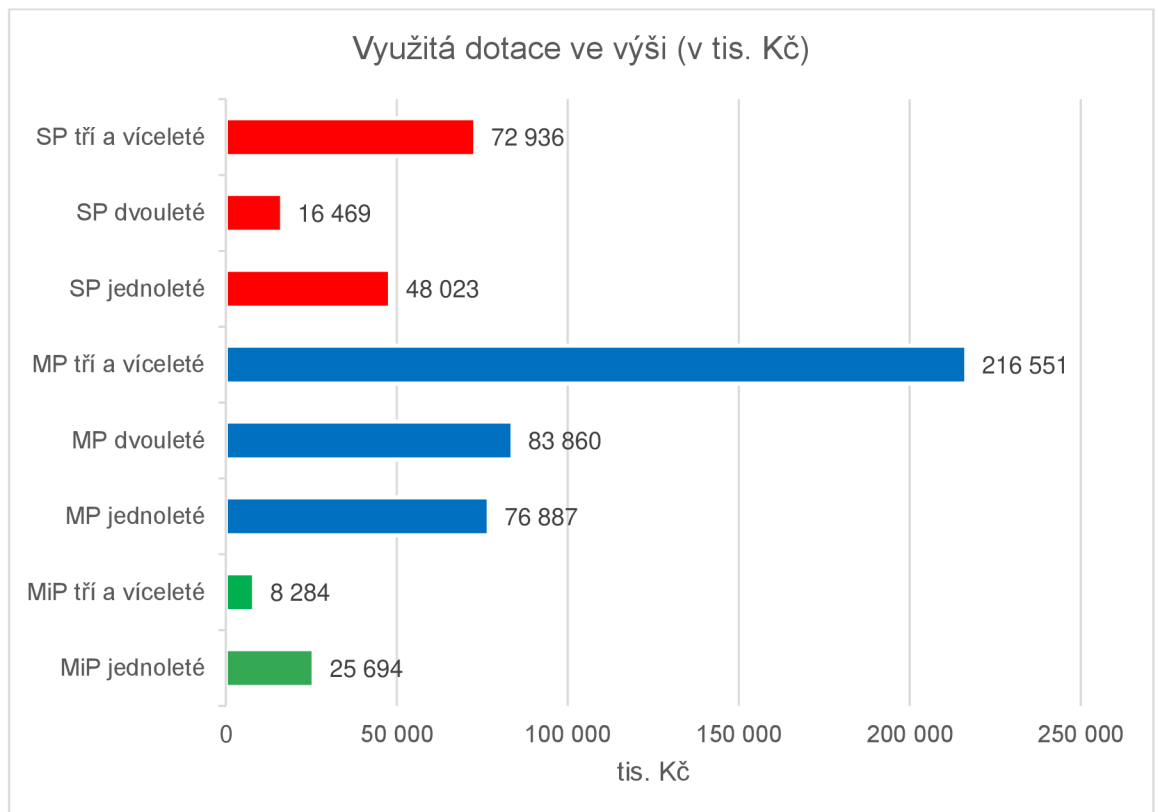
Graf 2 Časový rozsah dotace

Zdroj: vlastní zpracování

Výši využitých dotací se zabývala další otázka, výsledky ukazuje graf 3. Z mikropodniků, malých i středních podniků byl největší objem využitých dotací v Kč **u malých podniků, které čerpaly tři a víceleté dotace**. Tento výsledek ukazuje, že právě malé podniky se rozhodují pro strategický přístup zahrnující dlouhodobé investice, což může být klíčové pro jejich růst a úspěch v konkurenčním prostředí.

Graf 3 Využitá dotace

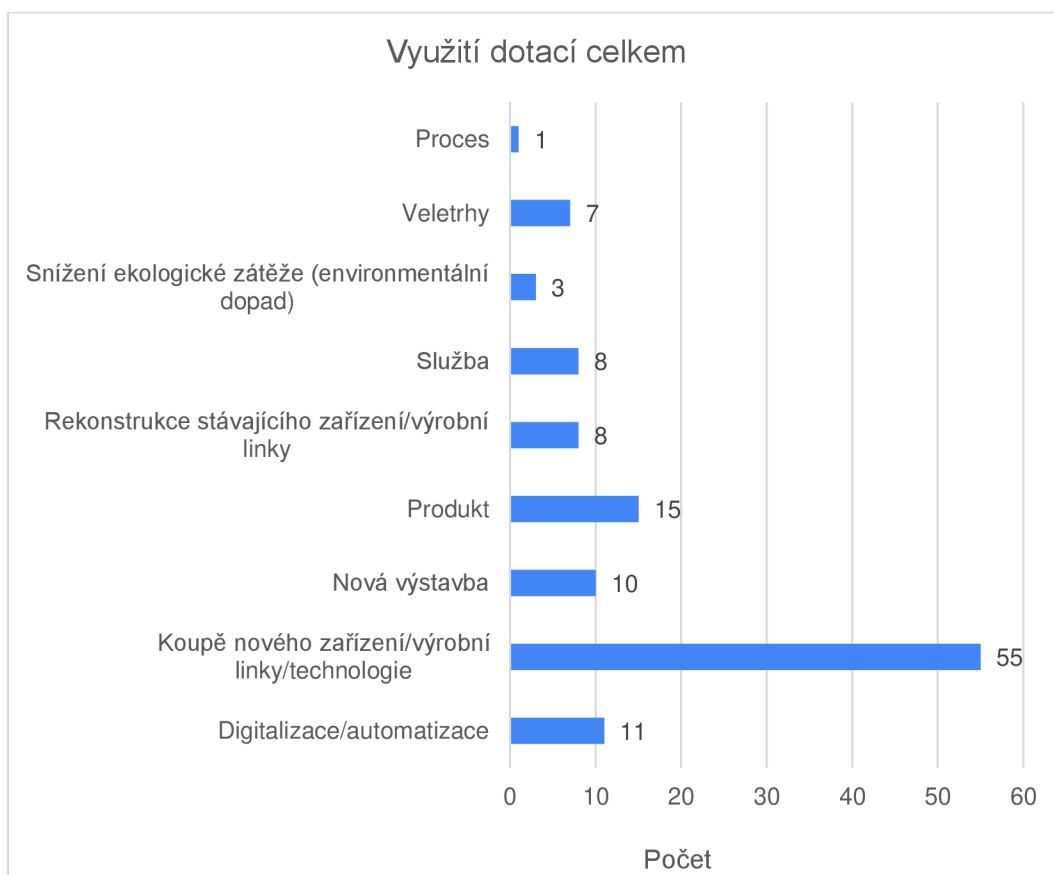

Zdroj: vlastní zpracování

Dále bylo zjišťováno využití dotací, jak uvádí graf 4 a 5. Odpovídalo celkem 82 respondentů a bylo identifikováno 118 různých využití dotace. Konkrétně 60 podniků uvádělo pouze jeden druh použití dotace, 14 podniků uvedlo dva druhy využití dotací, 4 podniky uváděly 3 druhy využití dotací, 3 podniky 4 druhy využití a jeden podnik uváděl 6 druhů využití dotací. Na výběr měli respondenti následující možnosti využití dotací:

- Produkt
- Služba
- Koupě nového zařízení/výrobní linky/technologie
- Nová výstavba
- Rekonstrukce stávajícího zařízení/výrobní linky
- Snížení ekologické zátěže (environmentální dopad)
- Digitalizace/automatizace
- Jiné (mezi těmito odpověďmi uváděli respondenti účast na mezinárodním veletrhu a proces)

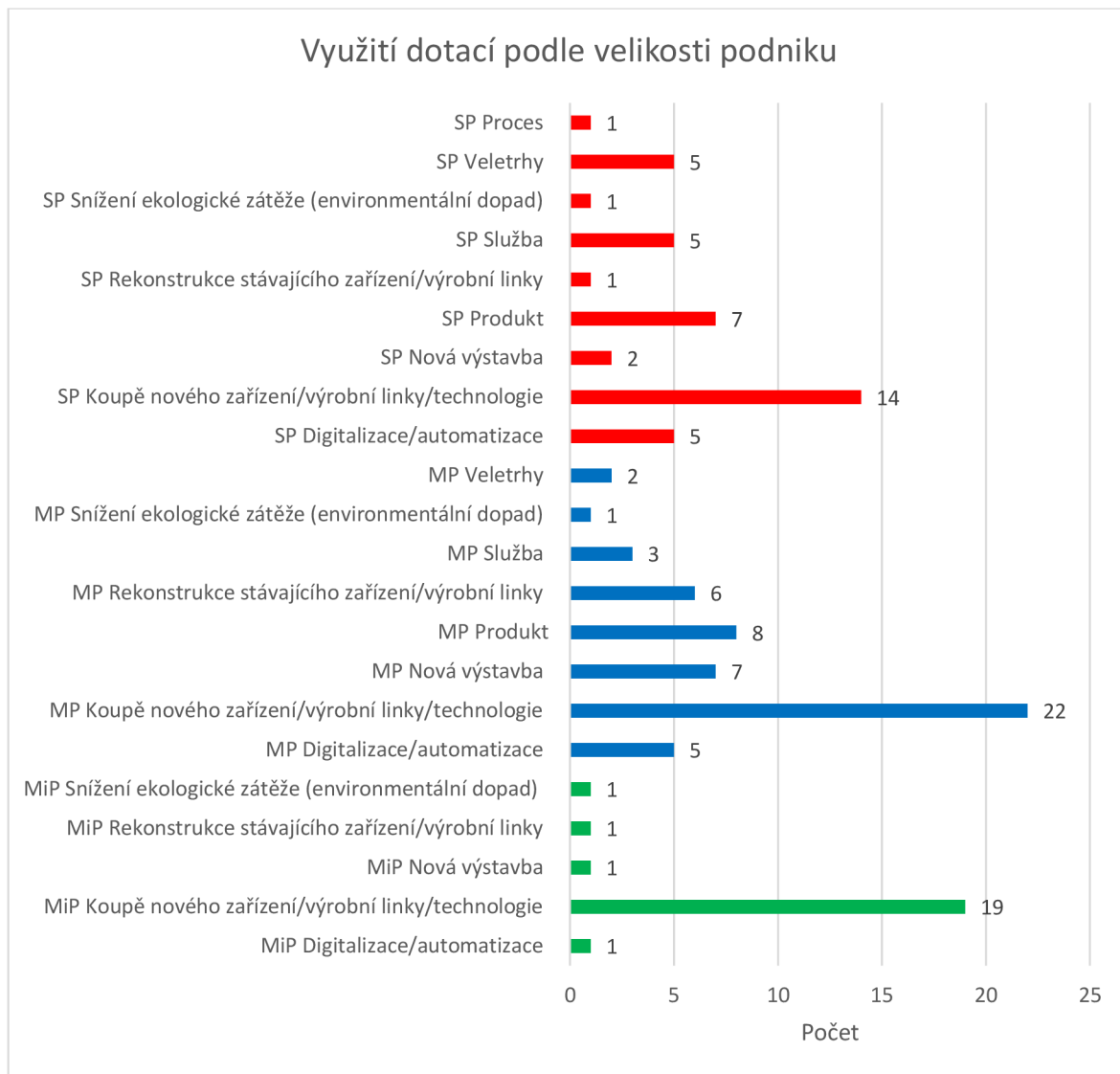
Graf 4 Využití dotací, celkový přehled

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků šetření vyplývá, že nejčastěji byly dotace využity ke **koupi nového zařízení, výrobní linky nebo technologie**, což představovalo 47 % využití všech získaných dotací. S velkým odstupem následovaly dotace na produkty, které byly využity ve 13 %.

Graf 5 Využití dotací podle velikosti podniku

Zdroj: vlastní zpracování

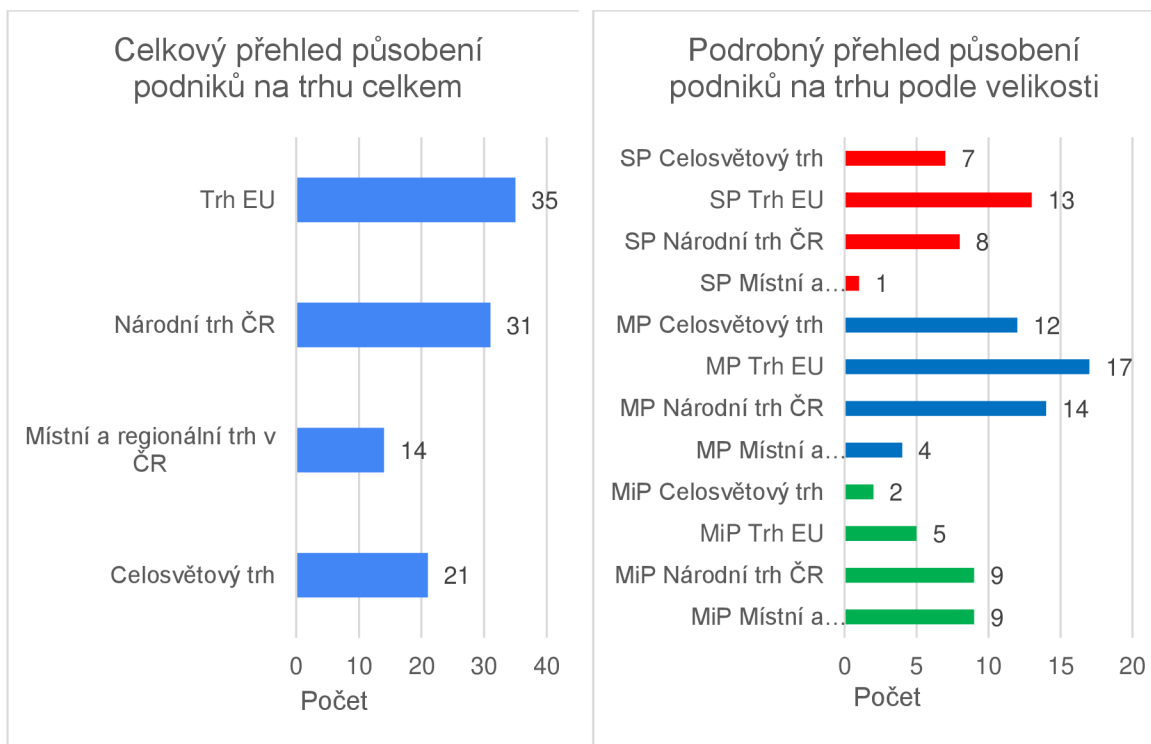
Zejména u mikropodniků byla koupe nového zařízení, výrobní linky, technologie dominantní, dosahovala 83 % přidělených dotací pro mikropodniky. Mikropodniky též nevyužívaly dotace na produkt, službu ani marketingové účely, zatímco neaktivnější byly v této oblasti dotací malé podniky. Zajímavostí je dotace na účast na mezinárodních veletrzích, kterou preferovaly malé a střední podniky, zatímco pro mikropodniky nebyla tato forma dotace atraktivní. Dotaci na proces potvrdil pouze jeden ze středních podniků.

Poslední otázka v první části dotazníku se zaměřovala na **oblast působení daného podniku**. Odpovědělo celkem 82 respondentů, viz graf 6. Třináct podniků uvádělo dva trhy, na kterém působí, tři podniky uváděly tři trhy, celkem tedy 101 různých působení na rozdílných trzích:

- Místní a regionální trh v ČR
- Národní trh ČR
- Trh EU
- Celosvětový trh

Nejčastějším trhem, na kterém podniky působily, byl trh EU (35 %) a národní trh (31 %). Tuto preferenci lze přičíst několika faktorům. Zaprvé, trh EU je pro mnoho podniků atraktivní kvůli své velikosti a ekonomické stabilitě, což jim poskytuje široké možnosti pro jejich růst a rozvoj. Dále je zde výhodná dostupnost těchto trhů, což nabízí výhodu v logistice. Navíc, harmonizovaná legislativa v rámci EU zjednodušuje obchodní aktivity mezi státy a snižuje administrativní bariéry pro podnikání. Tato kombinace faktorů činí trh EU a národní trhy atraktivními i pro podniky, které chtějí úspěšně expandovat a výhledově působit na mezinárodním trhu.

Graf 6 Celkový přehled působení podniků na trhu

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků šetření vyplývá, že u **malých a středních podniků převládal trh EU**, mikropodniky se spokojily s národním a regionálním trhem. To odpovídá tomu, že se nezúčastňovaly mezinárodních veletrhů na rozdíl od malých a středních podniků, které na tyto veletrhy získávaly dotace. To jim pomohlo k rozšíření trhu za hranice České republiky. Na celosvětovém trhu také působily zejména malé a střední podniky, pro mikropodniky je mnohem těžší na tyto trhy proniknout.

5.2 Vliv dotace EU na konkurenceschopnost podniku

Druhá část dotazníku odpovídala na **výzkumnou otázku, zda využití dotací z fondů EU vedlo ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků**. Respondenti byli požádáni, aby vyhodnotili, zda jim pomohla dotace EU v uvedených možnostech ve škále

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Oblastí výzkumu bylo celkem devět:

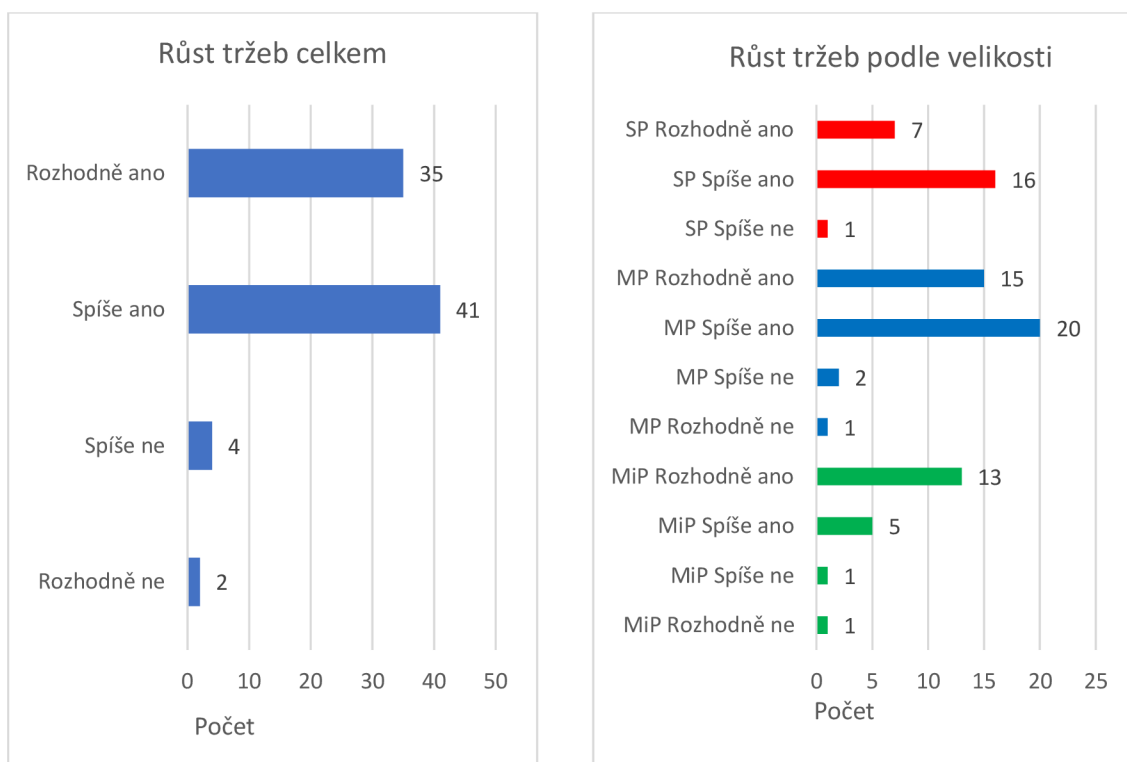
- Růst tržeb
- Snížení nákladů na provoz podniku
- Zvýšení efektivity provozu podniku
- Snížení ekologické zátěže
- Zvýšení kvality výrobků
- Zvýšení kvality služeb
- Snížení fluktuace (růst spokojenosti zaměstnanců)
- Nárůst počtu zákazníků
- Zvýšení podílu na trhu

V další části tohoto oddílu ve stejném rozsahu odpovídali na otázku, zda dotace EU vedla ke zvýšení konkurenceschopnosti podniku v místním a regionálním trhu ČR, v národním trhu ČR, v trhu EU a v celosvětovém trhu.

Z 82 respondentů, kteří odpověděli na otázku, **zda dotace EU pomohla v růstu tržeb**, 93 % uvedlo, že dotace měla pozitivní vliv na jejich růst tržeb. Zbývajících 7 % respondentů informovalo, že jim dotace v růstu tržeb nepomohla, což je patrné z údajů uvedených na grafu 7.

Střední podniky projevily největší spokojenost s růstem tržeb, kdy 96 % z nich uvádělo, že dotace EU jim pomohly. Na druhé straně nebyl zaznamenán žádný střední podnik, který by byl rozhodně nespokojený. V případě mikropodniků byla zaznamenána nejnižší míra spokojenosti, kdy pouze 90 % respondentů mikropodniků dodalo, že dotace EU přispěly k růstu jejich tržeb.

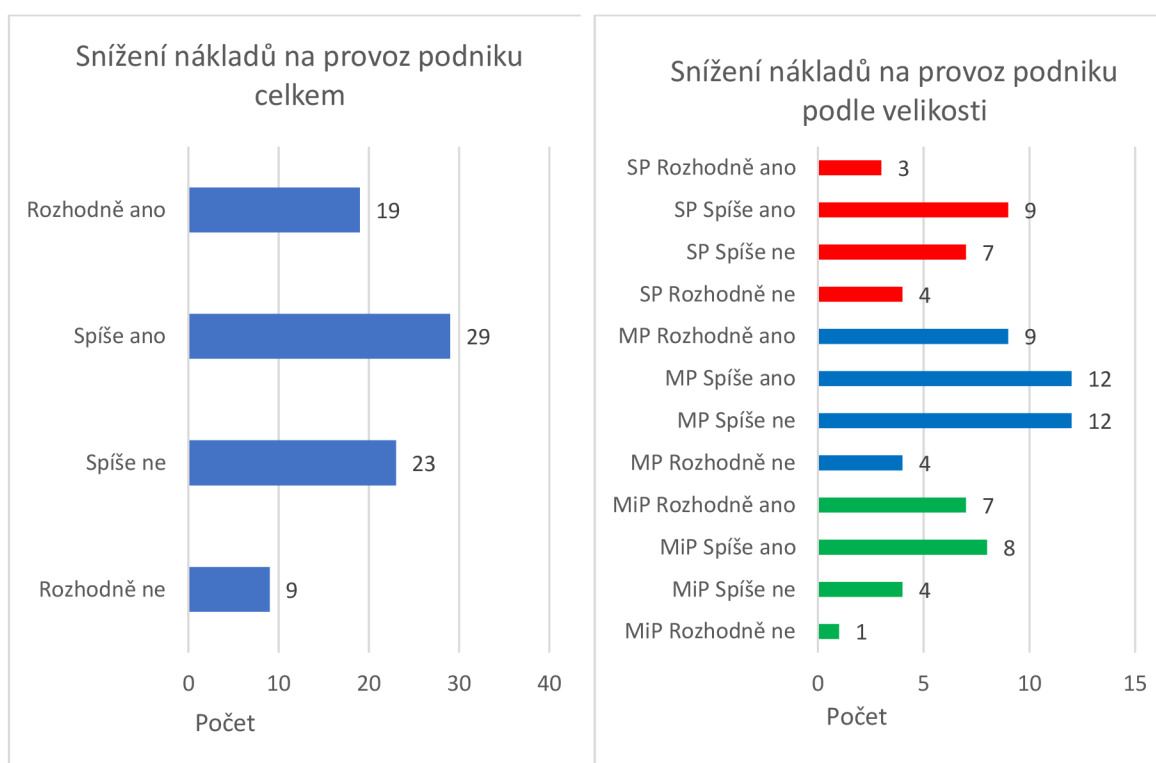
Graf 7 Růst tržeb

Zdroj: vlastní zpracování

Na dotaz týkající se dotací EU **při snižování provozních nákladů** odpovědělo 80 respondentů. Z tohoto počtu 60 % respondentů uvedlo, že dotace jim skutečně pomohly. Oproti tomu 40 % respondentů informovalo, že dotace nepřinesly očekávané snížení nákladů, což je zřejmé z údajů uvedených v grafu 8. Mikropodniky využily dotace EU ke snížení nákladů nejvíce, kdy 75 % z nich potvrdilo, že jim dotace pomohly. V případě malých podniků to bylo 56 % a u středních podniků pouze 52 %.

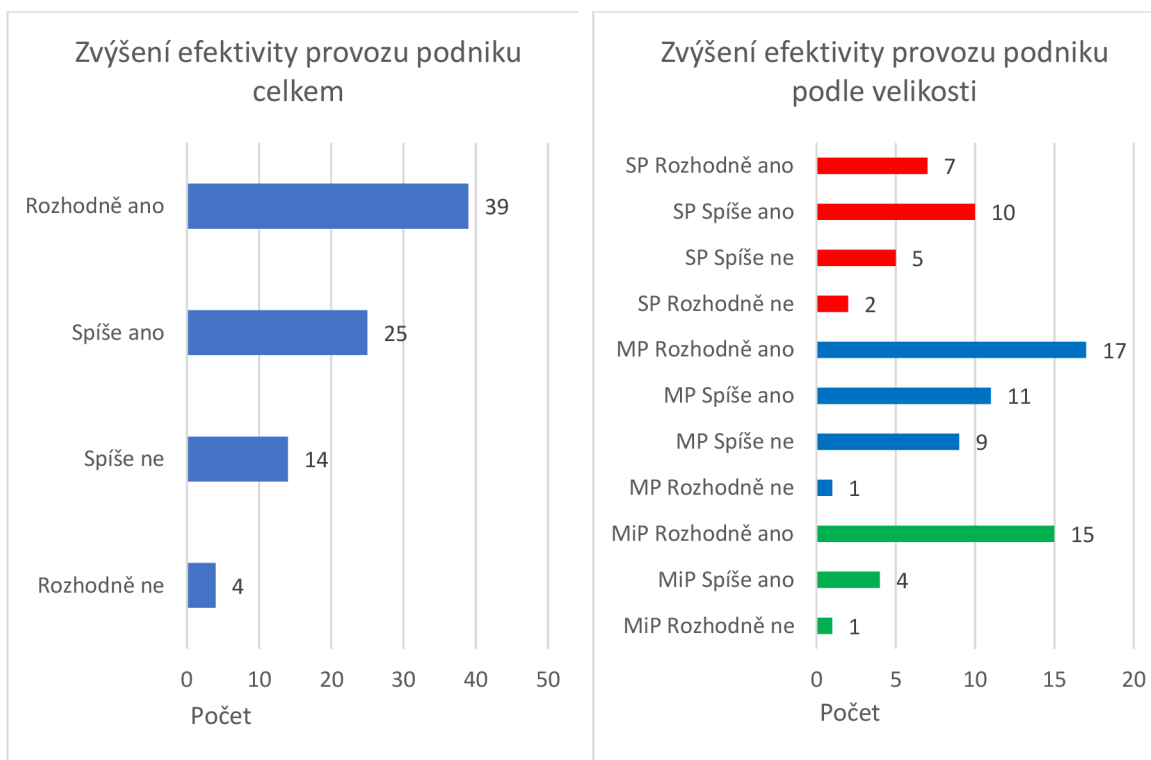
Graf 8 Snižování nákladů na provoz podniku

Zdroj: vlastní zpracování

Na dotaz týkající se účinků dotací EU na **zvýšení efektivity provozu podniků** odpovědělo 82 respondentů. Z této skupiny 78 % respondentů potvrdilo, že dotace přispěly ke zvýšení efektivity jejich provozu. Naopak 22 % respondentů uvedlo, že dotace neměly očekávaný vliv na zlepšení efektivity, jak lze vyčíst z grafu 9. Nejvyšší využití dotací EU k posílení efektivity provozu bylo zaznamenáno u mikropodniků, kdy 75 % z nich potvrdilo, že dotace jim pomohly ke zvýšení efektivity provozu, u malých podniků to bylo 74 %, zatímco u středních podniků to bylo pouze 59 %.

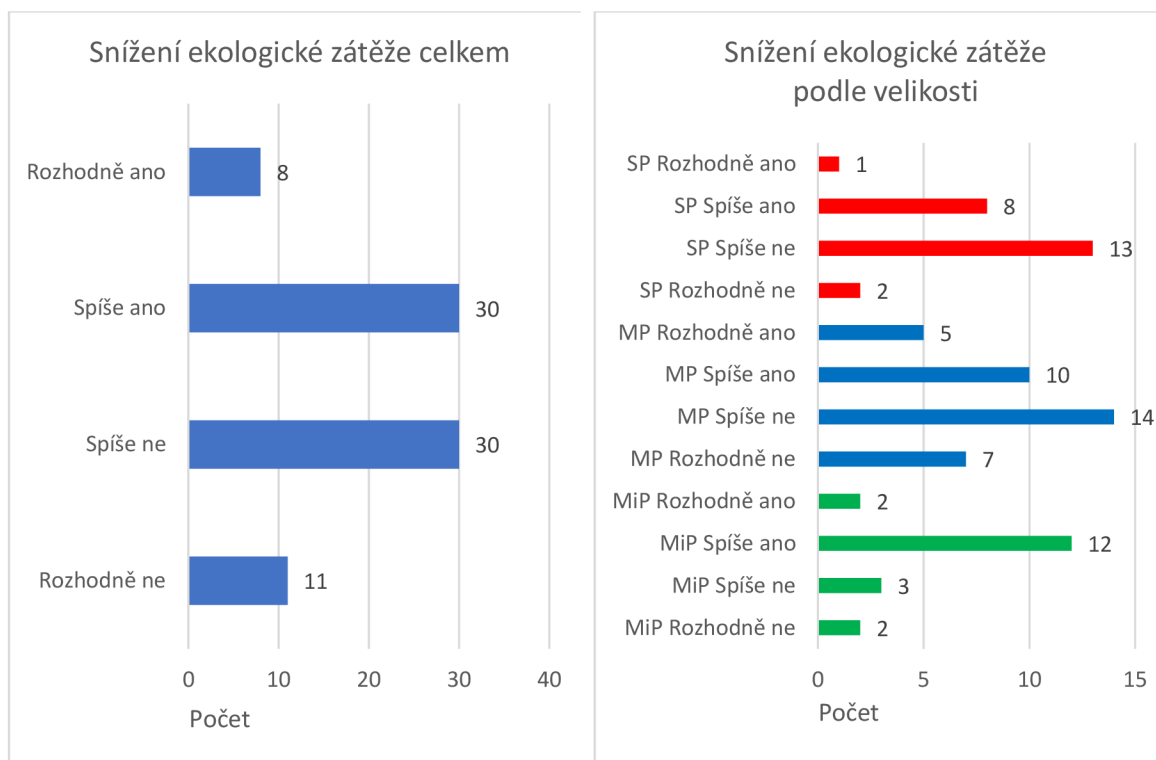
Graf 9 Zvýšení efektivity provozu podniku

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku ohledně vlivu dotací EU na **snížení ekologické zátěže (environmentální pohled)** podniků odpovědělo 79 respondentů. Z celkového počtu 48 % respondentů uvedlo, že dotace jim pomohly, zatímco u 52 % respondentů se projevilo, že dotace nepřinesly očekávané výsledky ve snižování ekologické zátěže podniku, jak lze vyčíst z grafu 10. Největší využití dotací EU ke snížení ekologické zátěže bylo zaznamenáno u mikropodniků, kdy 74 % z nich potvrdilo, že dotace jim pomohly, u malých podniků to bylo 42 % a u středních podniků jen 37 %.

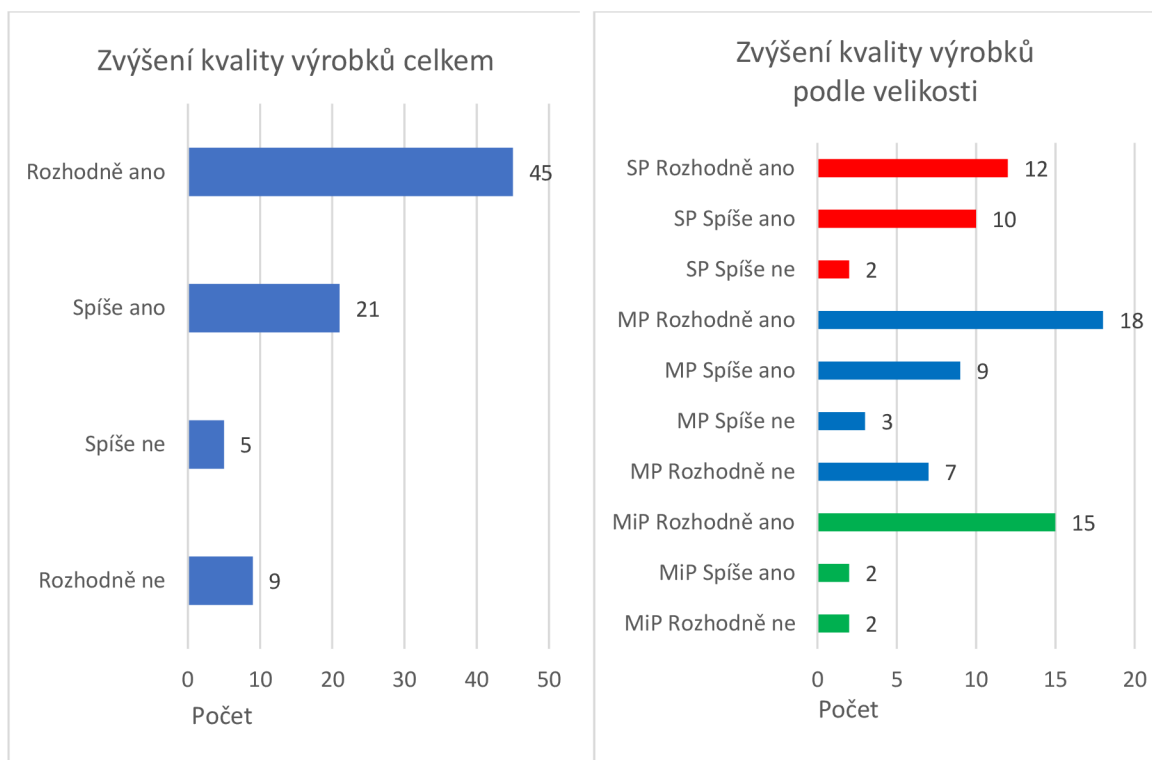
Graf 10 Snížení ekologické zátěže

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku ohledně účinků dotací EU na **zlepšení kvality výrobků** odpovědělo 80 respondentů. Z tohoto vzorku 83 % respondentů potvrdilo, že dotace skutečně přispěly ke zlepšení kvality jejich výrobků. Oproti tomu 17 % respondentů informovalo, že dotace neměly očekávaný vliv na zvýšení kvality výrobků, jak je patrné z uvedených údajů na grafu 11. Nejvyšší míra využití dotací EU k podpoře kvality výrobků byla zaznamenána u středních podniků, kdy 92 % z nich potvrdilo, že jim dotace pomohly, u mikropodniků to bylo 89 % a u malých podniků 73 %.

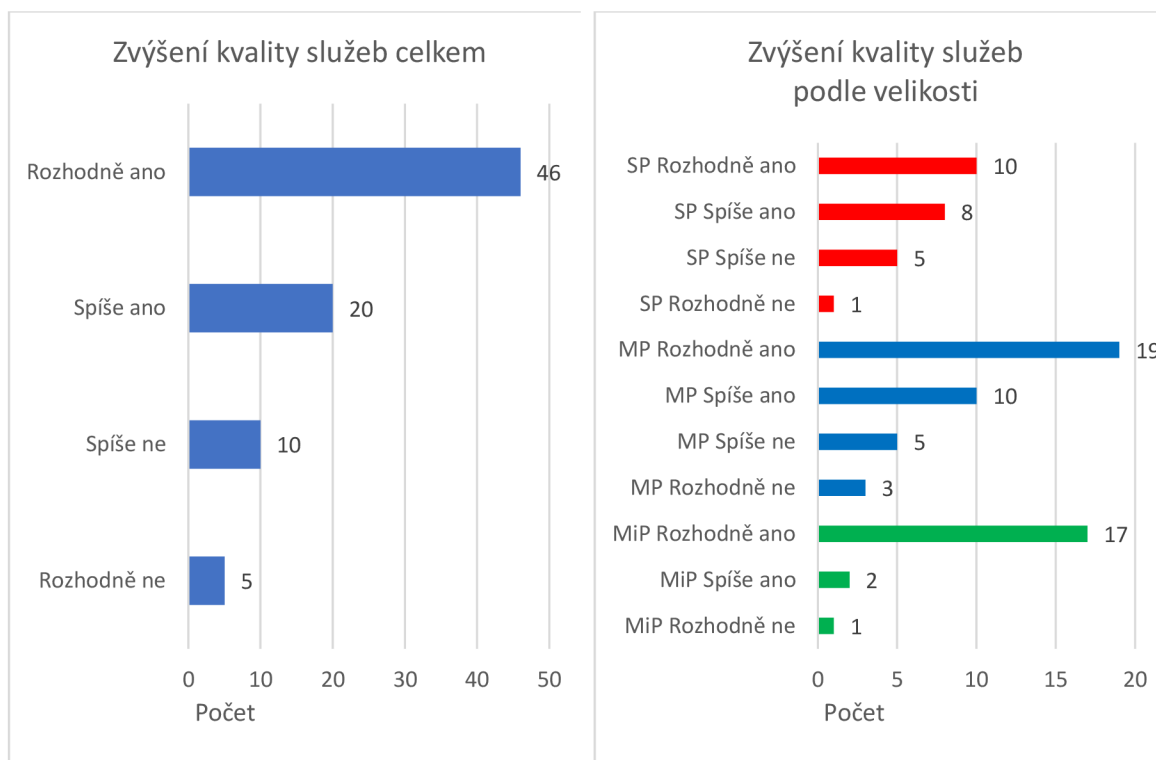
Graf 11 Zvýšení kvality výrobků

Zdroj: vlastní zpracování

Na dotaz ohledně vlivu dotací EU na **zlepšení kvality poskytovaných služeb** odpovědělo 81 respondentů. Z této skupiny 81 % respondentů uvádí, že dotace skutečně přispěly ke zvýšení kvality jimi poskytovaných služeb. Zbývajících 19 % respondentů informovalo, že dotace nepřinesly očekávané zlepšení, jak je patrné z grafu 12. Nejvyšší míra využití dotací EU ke zlepšení kvality služeb byla zaznamenána u mikropodniků, kde 95 % respondentů potvrdilo, že jim dotace pomohly, u malých podniků to bylo 78 % a u středních podniků 75 %.

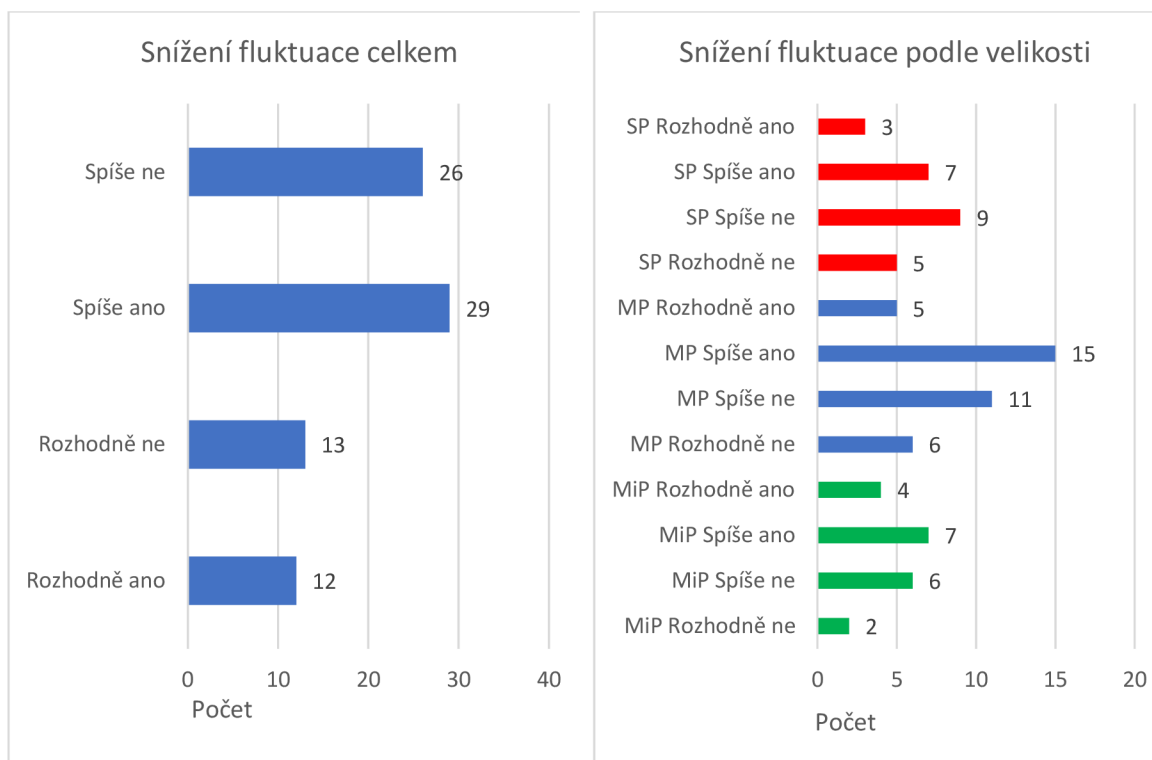
Graf 12 Zvýšení kvality služeb

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku ohledně vlivu dotací EU na **snížení fluktuace a růstu spokojenosti zaměstnanců** odpovědělo 80 respondentů. Z celkového počtu respondentů 67 % potvrdilo, že dotace měla pozitivní vliv na snížení fluktuace, zatímco 33 % respondentů uvedlo, že dotace neměly v tomto ohledu žádný významný efekt, jak je zobrazeno na grafu 13. Využití dotací EU ve snižování fluktuace se ukázalo nejúčinnějším u mikropodniků, kde 58 % respondentů uvádělo pozitivní vliv, u malých podniků to bylo 54 %, u středních podniků pouze 42 %.

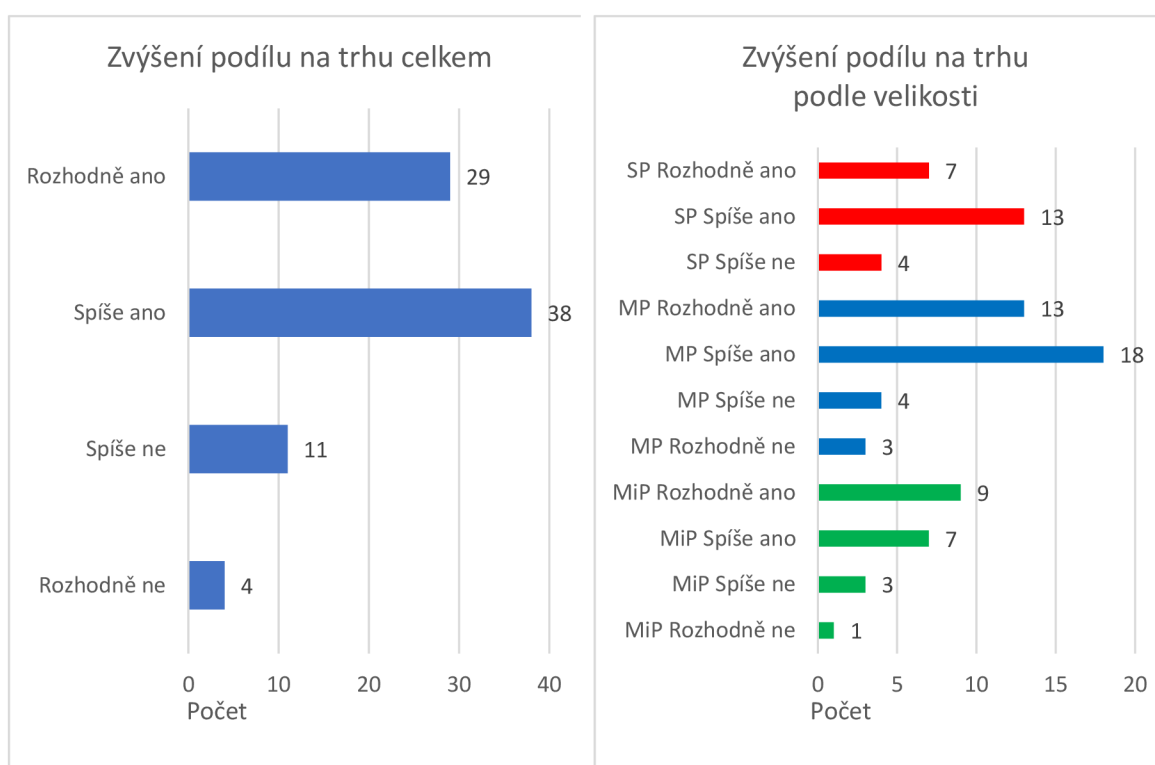
Graf 13 Snížení fluktuace

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku ohledně účinků dotací EU na **zvýšení podílu na trhu** odpovědělo celkem 82 respondentů. Z výsledků vyplývá, že 82 % respondentů potvrdilo pozitivní vliv dotací na zvýšení podílu na trhu, zatímco 18 % respondentů uvedlo, že dotace nepřinesly očekávaný efekt, jak lze vidět na grafu 14. Pokud jde o využití dotací EU ke zvýšení podílu na trhu podle velikosti podniků, ukazuje se, že střední podniky využily tyto dotace nejúspěšněji, když 83 % respondentů potvrdilo pozitivní vliv, u malých podniků to bylo 82 % a u mikropodniků 80 %.

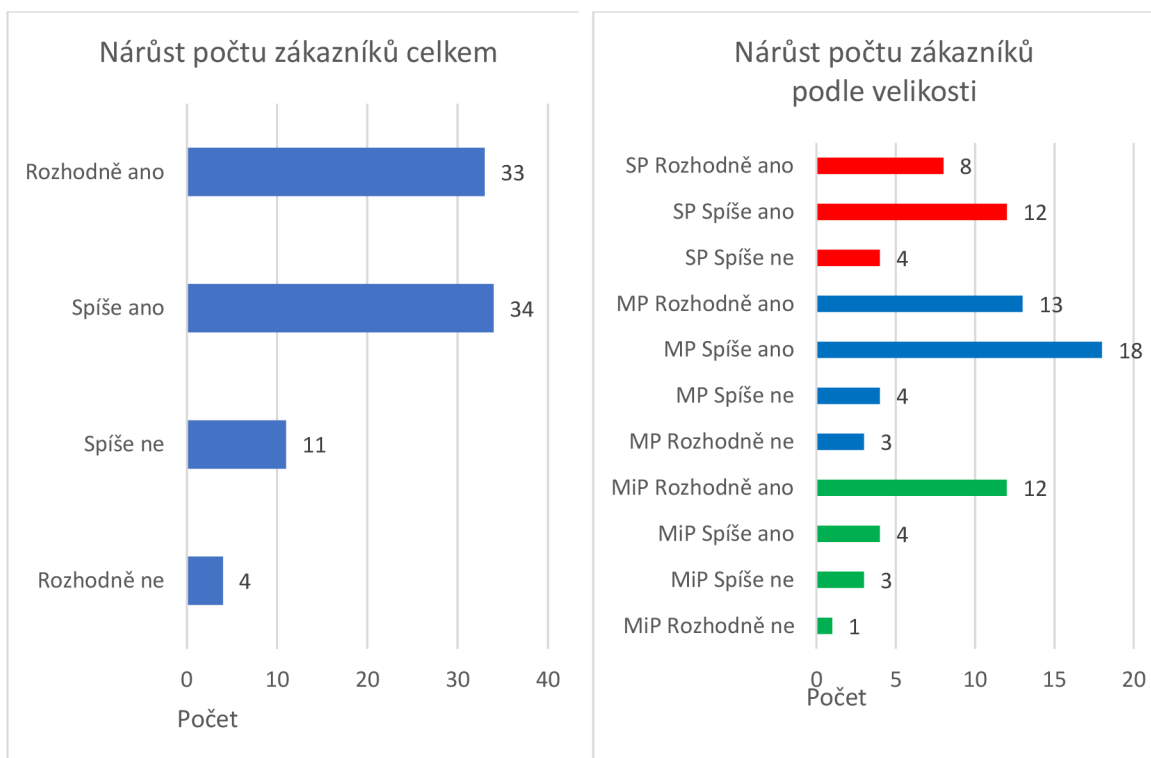
Graf 14 Zvýšení podílu na trhu

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku týkající se účinku dotací EU na **nárůst počtu zákazníků** odpovědělo 82 respondentů. Z celkového počtu respondentů 82 % potvrdilo, že dotace měly pozitivní vliv na počet zákazníků, přičemž 18 % respondentů uvedlo, že dotace v tomto ohledu nepřinesly významné výsledky, jak je patrné z grafu 15. Střední podniky se ukázaly jako nejefektivněji využívající dotace EU k růstu počtu zákazníků, s celkovým podílem 83 % respondentů uvádějících pozitivní efekt. U malých podniků to bylo 82 % a u mikropodniků 80 %.

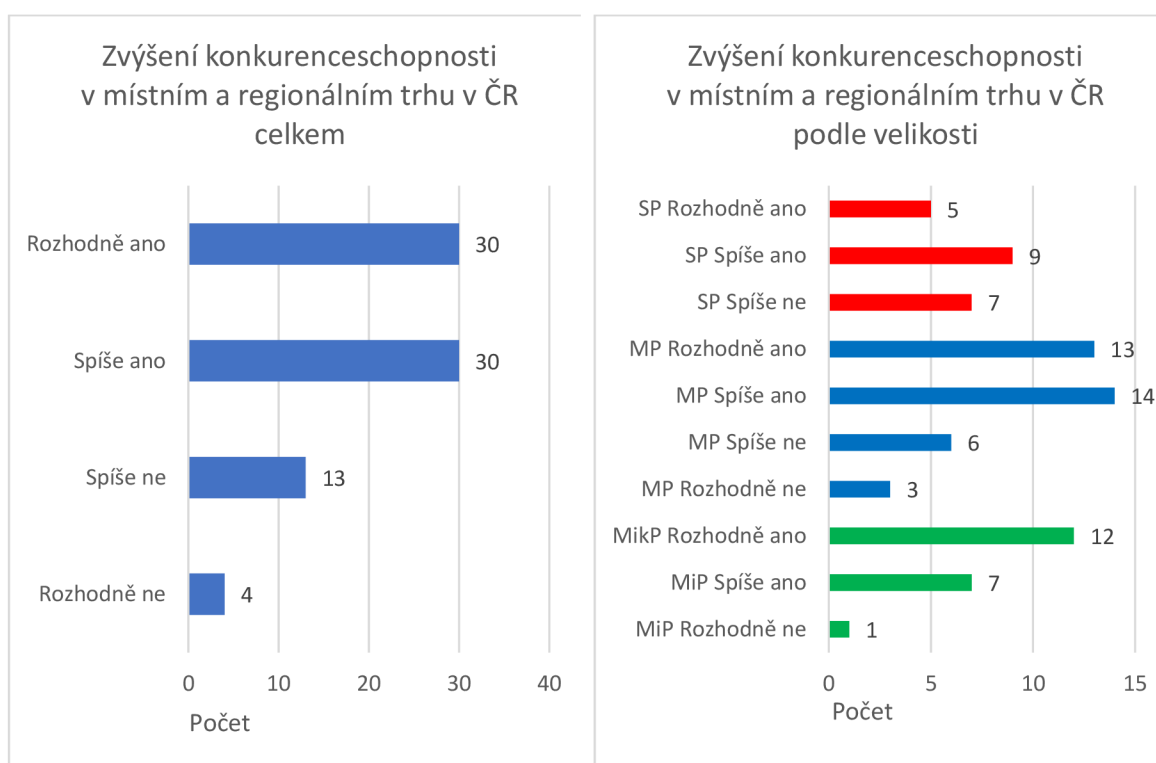
Graf 15 Nárůst počtu zákazníků

Zdroj: vlastní zpracování

Na vyhodnocení, zda dotace EU vedla **ke zvýšení konkurenceschopnosti v místním a regionálním trhu** v ČR odpovídalo 77 respondentů, celkem 78 % respondentů odpovědělo, že jim dotace pomohla, 22 % respondentů se vyjádřilo, že jim dotace ve zvýšení konkurenceschopnosti v místním a regionálním trhu nepomohla, jak lze vidět na grafu 16. Dotace EU vedla ke zvýšení konkurenceschopnosti v místním a regionálním trhu nejvíce u mikropodniků v 95 %, u malých podniků to bylo 75 %, u středních podniků 67 %.

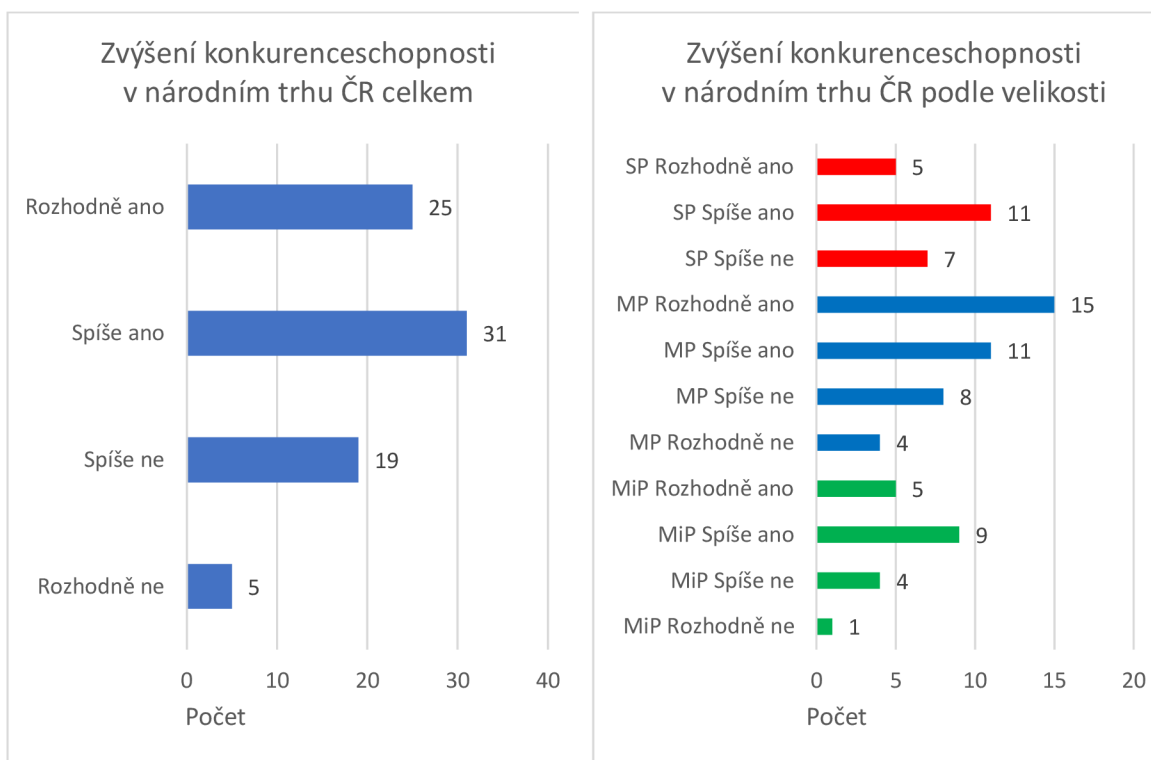
Graf 16 Zvýšení konkurenceschopnosti v místním a regionálním trhu v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Na vyhodnocení dopadu dotací EU na **zvýšení konkurenceschopnosti v národním trhu** České republiky odpovědělo 80 respondentů. Z nich 70 % uvedlo, že jim dotace přinesly výhody, ale přesto se 30 % respondentů vyjádřilo, že dotace nepřinesly žádný zjevný přínos, jak je uvedeno na grafu 17. V případě mikropodniků byl zaznamenán zvýšený vliv dotací EU na konkurenceschopnost v národním trhu ČR ve výši 74 %, u malých podniků ve výši 68 % a u středních podniků ve výši 70 %.

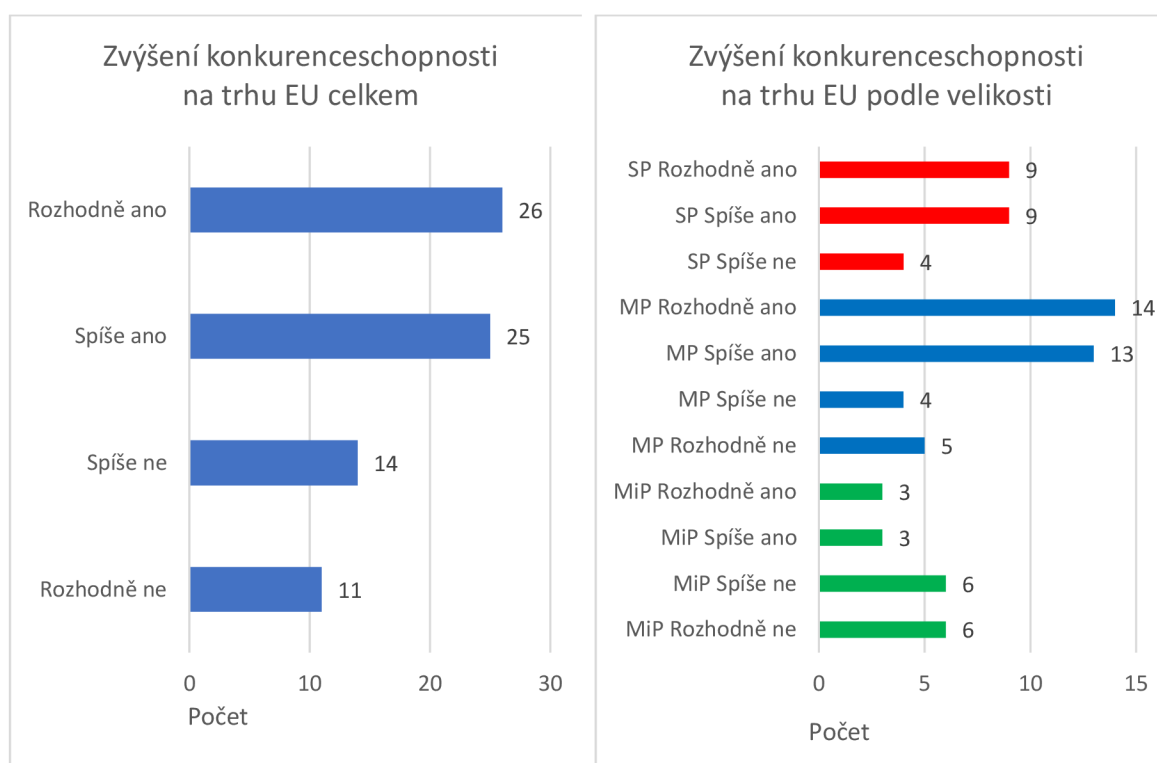
Graf 17 Zvýšení konkurenceschopnosti v národním trhu ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Pro zhodnocení dopadu dotací EU na **zvýšení konkurenceschopnosti na trhu EU** odpovědělo 76 respondentů. Z této skupiny 67 % odpovědělo, že dotace přinesly prospěch, zatímco 33 % respondentů sdělilo, že dotace nepřinesly žádný zjevný prospěch, jak je zobrazeno na grafu 18. Pokud jde o dopad dotací EU na zvýšení konkurenceschopnosti na trhu EU, mikropodniky zaznamenaly 33 % vylepšení, u malých podniků to bylo 75 % a u středních podniků tento parametr dosáhl 82 %.

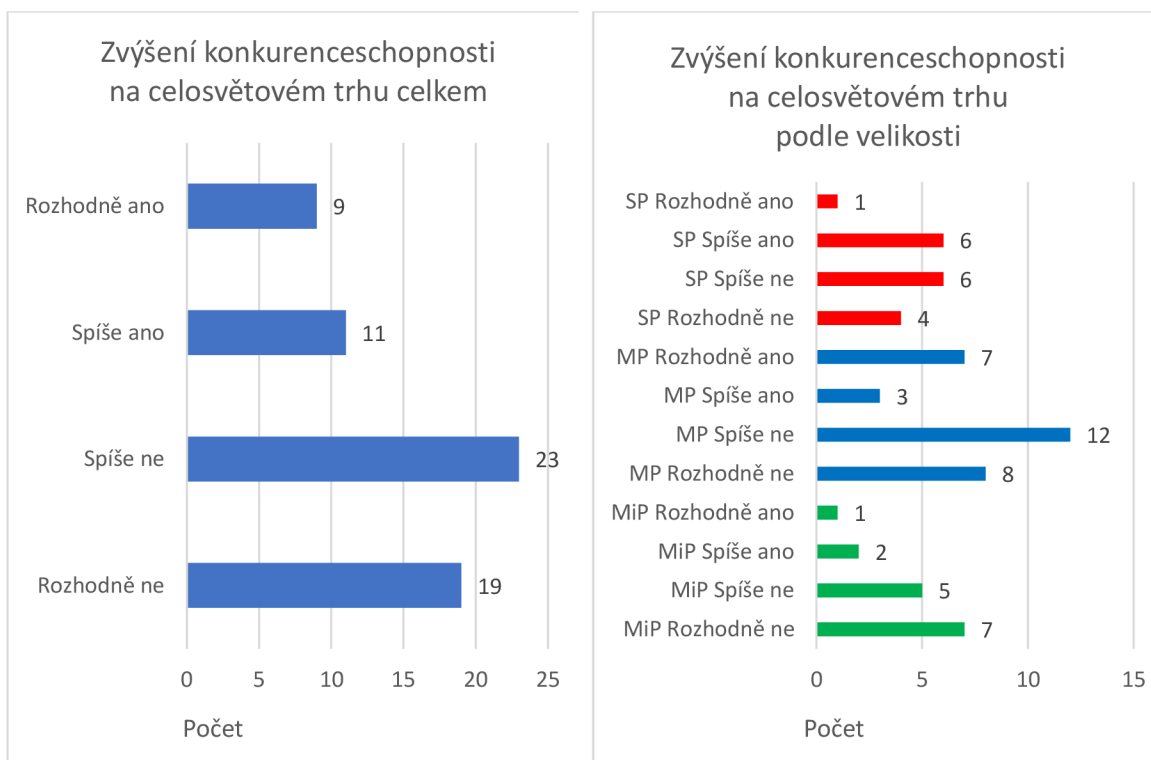
Graf 18 Zvýšení konkurenceschopnosti na trhu EU

Zdroj: vlastní zpracování

Při hodnocení účinků dotací EU na **zvýšení konkurenceschopnosti na celosvětovém trhu** odpovědělo 62 respondentů. Z tohoto počtu 32 % respondentů uvádí, že dotace skutečně přispěly k jejich zvýšené konkurenceschopnosti, zatímco 68 % respondentů informovalo, že dotace nepřinesly očekávané výsledky v této oblasti, jak je patrné z údajů uvedených v grafu 19. Co se týče konkrétních typů podniků, dotace EU vedly ke zvýšení konkurenceschopnosti na celosvětovém trhu ve 20 % případů u mikropodniků, ve 33 % případů u malých podniků a ve 41 % případů u středních podniků.

Graf 19 Zvýšení konkurenceschopnosti na celosvětovém trhu

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Diskuze k vlivu dotace EU na konkurenceschopnost podniku

Konkurenceschopnost podniku je jeho schopnost trvale a udržitelně působit na trhu prostřednictvím vytváření a udržování konkurenčních výhod. Pro každý podnik je toto hledisko rozdílné a je ovlivněno řadou faktorů. Tyto faktory zahrnují mimo specifickou povahu působení podniku na daném trhu jeho strategické postavení ve vztahu ke konkurentům a schopnost adaptovat se na měnící se podmínky trhu a legislativní požadavky. Konkurenceschopnost podniku závisí na jeho schopnosti poskytovat produkty

nebo služby, které vyhovují stále se měnícím zákazníkům a odpovídají současným trendům a očekáváním trhu. Důležitou roli zde také hraje schopnost inovace a schopnost rychle reagovat na nové technologické, ekonomické a legislativní výzvy, které mohou ovlivnit podnikatelské prostředí.

Respondenti se v této části vyjadřovali celkem k devíti oblastem. Největší spokojenost s účinkem poskytnuté dotace EU byla zaznamenána v oblasti **růstu tržeb** (odpověď rozhodně ano nebo spíše ano), což bylo pozitivně hodnoceno v 93 % všech podniků. Toto vysoké procento jasně ukazuje na významný vliv dotací na ekonomický růst a finanční stabilitu těchto podniků.

Následující oblastí, kde byla zjištěna vysoká spokojenost, bylo **zlepšení kvality výrobků**, které uvádělo 83 % respondentů. To ukazuje na to, že dotace EU pomohly podnikům zvýšit kvalitu svých produktů a tím získat větší důvěru zákazníků.

Další významnou oblastí, kde podniky vyjadřovaly vysokou spokojenost, bylo **zvýšení podílu na trhu a nárůst počtu zákazníků**, které byly pozitivně hodnoceny 82 % podniků. Tato zjištění naznačují, že dotace EU přispěly k rozšiřování tržního podílu a získávání nových zákazníků. Poslední, ale rozhodně ne méně důležitou oblastí s vysokým hodnocením, bylo **zlepšení kvality poskytovaných služeb**, které dosáhlo 81 % podniků.

Hodnoty nižší než 80 % spokojenosti s účinností dotace EU a jejím kladným působením na konkurenceschopnost se objevily také v několika oblastech. Zatímco **zvýšení efektivity provozu podniků** dosáhlo hodnoty 78 %, což ukazuje na určitý pozitivní vliv dotací, **snížení fluktuace a růst spokojenosti zaměstnanců** byly hodnoceny pouze 67 % respondentů. Tento výsledek může souviset s tím, že dotace EU mají jen omezený vliv na faktory týkající se personální politiky a řízení zdrojů v rámci podniků.

Ještě menší přínos byl zaznamenán v oblasti **snižování provozních nákladů**, kde pouhých 60 % respondentů potvrdilo pozitivní účinek využití dotací v této oblasti a jejího vlivu na konkurenceschopnost. Tato skutečnost naznačuje, že dotace EU mohou mít omezený dopad na operativní náklady a finanční efektivitu podniků. Také to může znamenat, že dotační prostředky u této kategorie podniků v ČR nejsou dostatečně využity na zvýšení míry automatizace či robotizace výroby a logistiky, snižování energetické náročnosti výrobního procesu apod.

Nejmenší vliv dotace měla dle respondentů na **snížení ekologické zátěže** (environmentální pohled), kde byl pozitivní účinek zaznamenán pouze u 48 % podniků. Toto nízké procento naznačuje nedostatečnou účinnost dotací při podpoře ekologických

iniciativ a snižování environmentálního dopadu podniků. Je možné, že české podniky této oblasti svého podnikání stále nevěnují dostatečnou pozornost a dotační podmínky je k tomu dostatečně nestimulují. Tento výsledek je zvláště znepokojující, vzhledem k tomu, že jedním z priorit politiky soudržnosti EU je přechod k zelenější, bezuhlíkové Evropě (Programové období 2021–2027, 2023). Přestože hlavním cílem v této dotaci bylo posílení konkurenceschopnosti a inovace v podniku, autorka se domnívá, že dopad v této oblasti mohl být vyšší než uváděných 48 %.

V poslední části tohoto oddílu respondenti vyhodnocovali, zda dotace EU vedla ke zvýšení konkurenceschopnosti v jednotlivých trzích: u **místního a regionálního trhu** 78 % respondentů odpovědělo, že jim pomohla, v **národním trhu** České republiky to bylo 70 %, na **trhu EU** již byla úspěšnost dotace nižší, jen 67 %, nejnižší byla na **světovém trhu**, pouhých 32 %. Tato data ukazují, že dotace EU měla největší pozitivní dopad na místní a regionální trhy, přičemž na globálním trhu byla nejméně účinná. Ale to opět může souviset s marketingovou strategií malých firem, které bývají zaměřeny na uspokojování lokálních potřeb.

5.4 Vliv dotace EU na vývoj a využití inovací podniku

Třetí část dotazníku odpovídala na **výzkumnou otázku, zda využití dotací z fondů EU vedlo ke zvýšení inovací podniků**. Dotazníkovým šetřením bylo zjišťováno, jakým způsobem inovace v podniku vznikají, zda samostatně v daném podniku, nebo ve spolupráci s vysokými školami či jinými výzkumnými organizacemi, spoluprací s jiným podnikem či jiným způsobem. Ve výběru uváděli, z jakého případného zdroje inovace pocházejí, zda jsou to vedoucí a řídicí pracovníci, specializovaná oddělení (např. oddělení vývoje), organizovaná setkání nebo zaměstnanci (kdokoli z nich). Další otázka směřovala na účel inovací, zda to byla inovace produktu, služby, výroby zboží, distribuce a logistiky, marketingu a prodeje, komunikačních systémů, správy a řízení a vývoje produktů a obchodních procesů. Respondenti byli zde dotazováni, zda by dosáhli inovace i bez dotace EU.

V další části byl dotaz na systém řízení inovací, pokud ho v podniku mají a používají. Pokud v podniku není zaveden, respondenti byli požádáni, aby se vyjádřili, zda by jim takový systém pomohl v plánování inovací. Další důležitou otázkou bylo zhodnocení, zda byla dotace EU celkově přínosem pro podnik. Respondenti hodnotili míru spokojenosti v administrativní zátěži, ve výši přiznané dotace, v požadované udržitelnosti a povinnosti uveřejnění poskytovatele. Dále byli respondenti požádáni, aby se vyjádřili, zda budou v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU. V posledním otázce dostali respondenti možnost vyjádřit své názory.

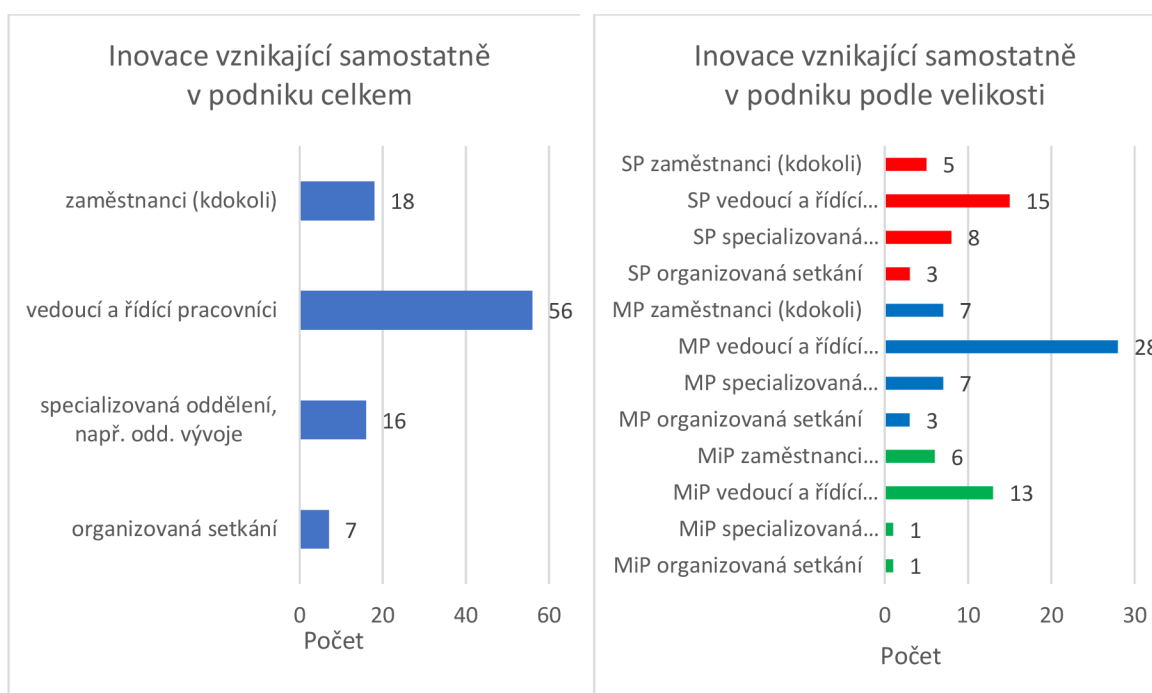
Na otázku, **zda inovace vznikají v podniku samostatně**, odpovědělo 73 respondentů, z tohoto počtu 56 respondentů uvádělo jeden způsob, 12 uvádělo dva různé způsoby, 3 uváděli tři způsoby a 2 celkem čtyři různé způsoby, celkem 97 způsobů, jak lze vidět na grafu 20, výběr respondentů byl:

- vedoucí a řídicí pracovníci
- specializovaná oddělení (např. oddělení vývoje)
- organizovaná setkání
- zaměstnanci (kdokoli)

Vedoucí a řídicí pracovníci byli nejčastějším zdrojem inovací, přičemž tvořili 58 % všech zaznamenaných inovací. I když mnoho podniků mělo specializovaná oddělení pro vývoj, vedoucí a řídicí pracovníci se hrávali klíčovou úlohu i v těchto odděleních. Překvapivě významnou roli v procesu inovací hráli také samotní zaměstnanci, kteří přinesli 19 % zaznamenaných inovací.

Pokud jde o konkrétní typy podniků, u mikropodniků a malých podniků byli hlavním zdrojem inovací vedoucí a řídicí pracovníci, kteří představovali 62 % inovací. U středních podniků bylo toto procento nižší, pouze 48 %. Specializovaná oddělení hrála u středních podniků významnou roli, představovala nejvyšší podíl inovací ze všech typů podniků (26 % oproti 15 % u malých podniků a 5 % u mikropodniků).

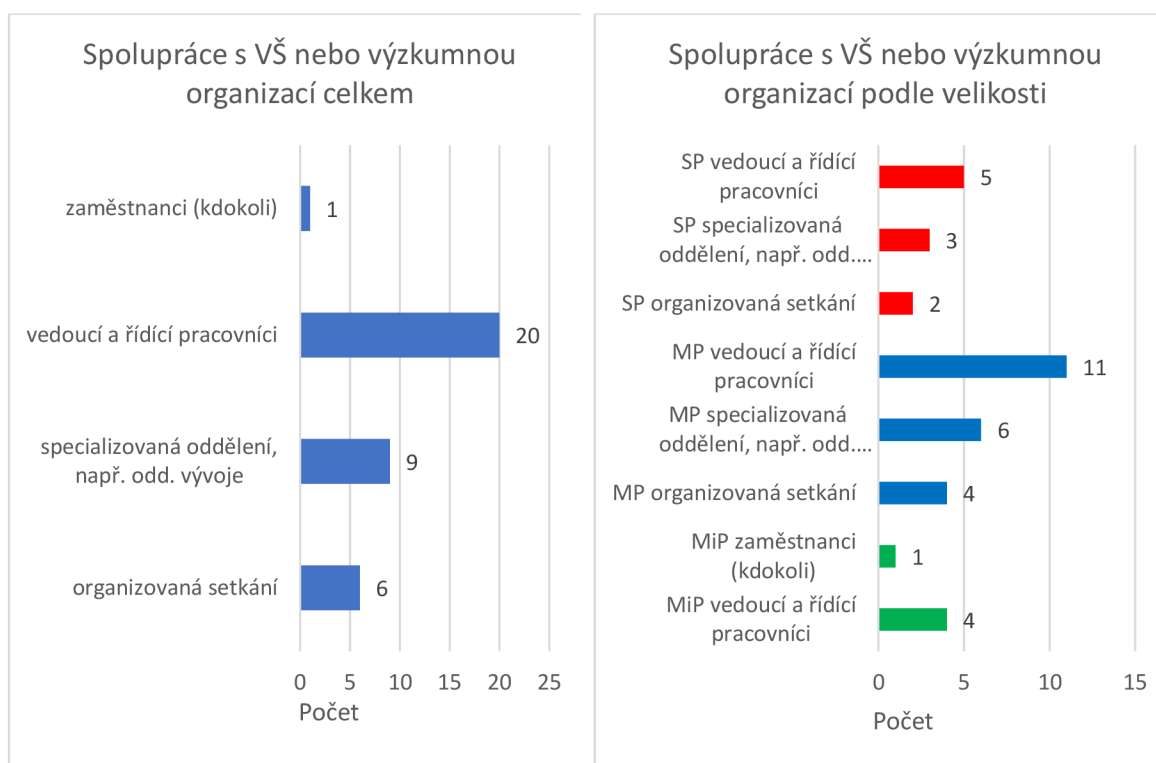
Graf 20 Inovace vznikající samostatně v podniku

Zdroj: vlastní zpracování

Spolupráci s vysokými školami nebo jinými výzkumnými organizacemi potvrdilo celkem 34 z 82 dotázaných podniků, což představuje 41 %, jak ukazuje graf 21. Tento podíl je poměrně vysoký, což napovídá, že tyto spolupráce jsou pravděpodobně úspěšné a prospěšné pro podniky, protože je aktivně využívají. Dva podniky uváděly dva různé zdroje spolupráce. Hlavní roli v těchto spolupracích sehráli vedoucí a řídicí pracovníci, kteří představovali 59 % z celkového počtu. Význam zaměstnanců v této spolupráci byl nižší, pouze jeden mikropodnik tuto spolupráci uvedl. U velkých a malých podniků se vedle vedoucích a řídicích pracovníků podílela na této spolupráci také specializovaná oddělení nebo organizovaná setkání.

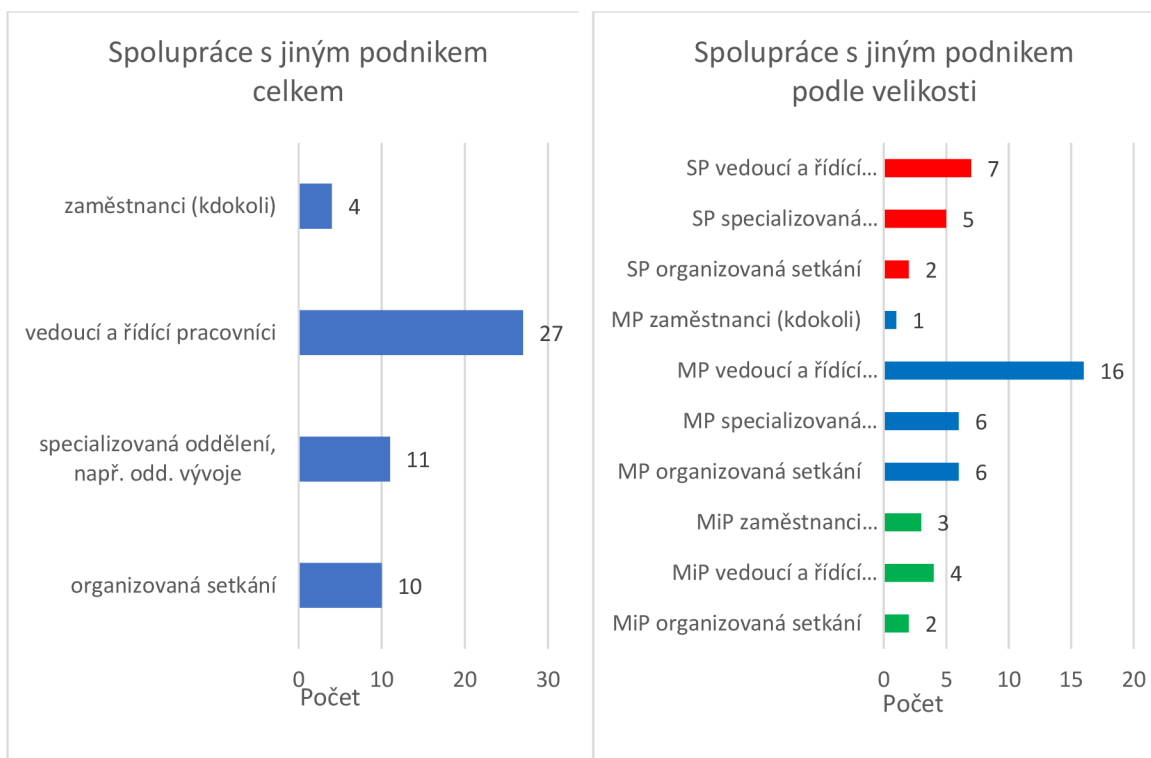
Graf 21 Spolupráce s VŠ nebo výzkumných organizací

Zdroj: vlastní zpracování

Spolupráci s jinými podniky potvrdilo celkem 45 podniků z 82, což představuje 55 %. Toto vysoké číslo je překvapivé, nicméně potvrzuje vytváření strategických aliancí a vzájemnou spolupráci. To naznačuje, jak je pro podniky inovace důležitá a že si uvědomují, že bez inovace nelze dlouhodobě udržet konkurenceschopnost na trhu. Sedm podniků uvádělo dva různé zdroje spolupráce. Vedoucí a řídicí pracovníci sehráli opět největší roli, představují 52 % ze všech spolupracujících podniků. U mikropodniků však samotní zaměstnanci měli téměř stejný vliv, viz graf 22.

Graf 22 Spolupráce s jiným podnikem

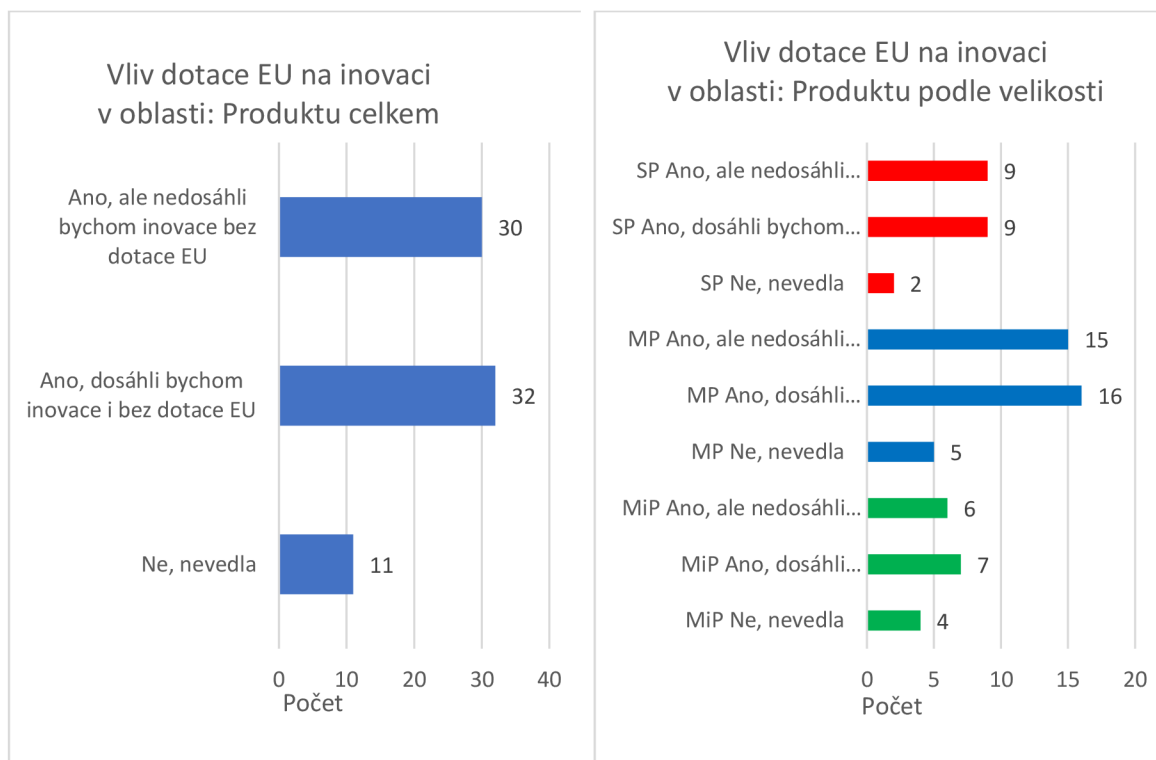
Zdroj: vlastní zpracování

V následující části tohoto oddílu se diplomová práce soustředila na konkrétní přínosy dotace EU. Respondenti byli vyzváni k posouzení toho, zda tato dotace v konkrétním odvětví přispěla k inovacím. Respondenti měli možnost vybrat ze tří možností:

- Ano, dosáhli bychom inovace i bez dotace EU
- Ano, ale nedosáhli bychom inovace bez dotace EU
- Ne, nevedla

První otázka se týkala **samotného produktu a přínosu dotace EU**. Na tuto otázku odpovědělo 73 respondentů. V oblasti produktu celkem 85 % respondentů potvrdilo, že dotace v oblasti přinesla přínos, avšak pouze 41 % z nich uvedlo, že bez dotace by nebylo dosaženo inovace. Podobný poměr byl zaznamenán u malých a středních podniků, jak lze vidět na grafu 23.

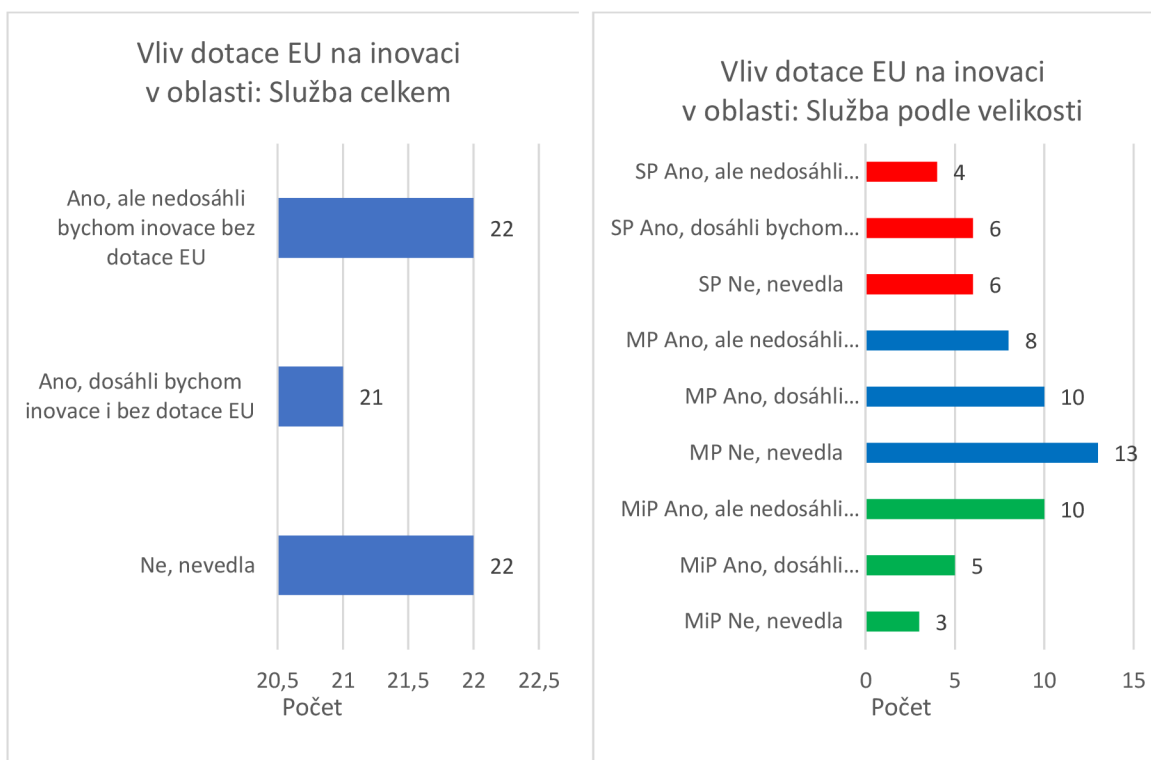
Graf 23 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: produktu

Zdroj: vlastní zpracování

Druhý průzkum se soustředil na **posouzení služeb a přínosu dotace EU**. Na tuto otázku odpovědělo 65 respondentů. Z toho třetina respondentů uváděla, že v oblasti služeb dotace EU nepřinesly žádnou inovaci, viz graf 24. V další třetině případů sice dotace vedla k inovacím, ale ty by byly dosaženy i bez ní. Nejvýznamnější přínos dotací byl pozorován u mikropodniků, kde až 56 % respondentů uvedlo, že jim skutečně pomohla v oblasti inovací ve službách a že by těchto inovací nedosáhly bez podpory dotace.

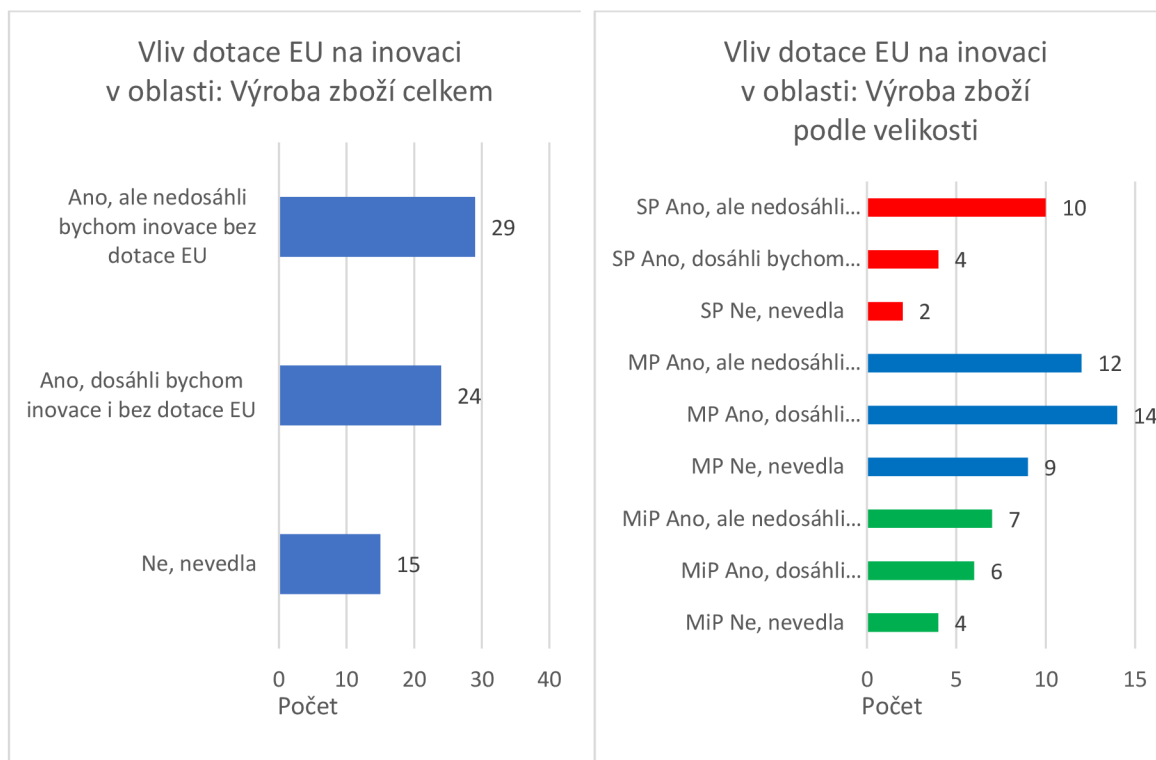
Graf 24 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: služba

Zdroj: vlastní zpracování

Třetí otázka se zaměřovala na **výrobu zboží a přínos dotace EU**. Odpovědělo 68 respondentů. V oblasti výroby se dotace EU prokazovala jako účinná, 43 % respondentů odpovědělo, že by bez dotace EU inovace ve výrobě nedosáhlo, 78 % odpovědělo, že jim dotace pomohla k inovaci ve výrobě. Největší přínos měla dotace u středních podniků, kde 88 % respondentů uvádělo pozitivní přínos dotace, viz graf 25.

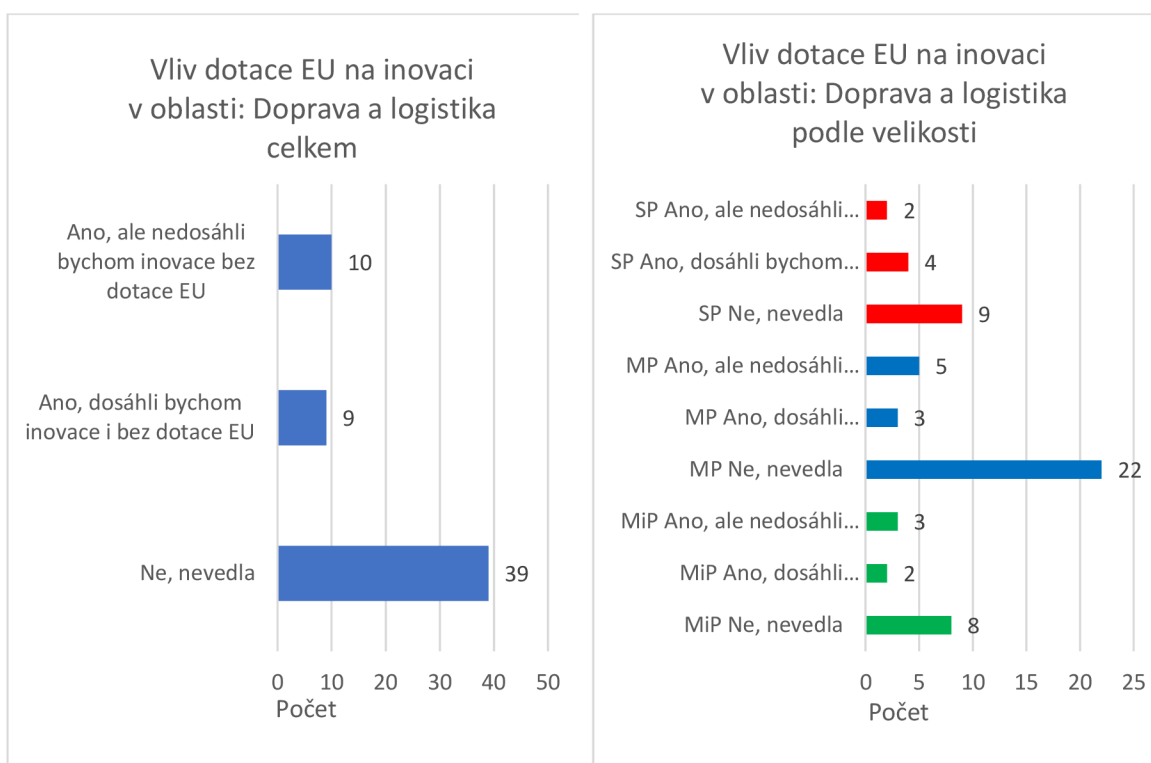
Graf 25 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: výroba zboží

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci čtvrté otázky byl zkoumán dopad **dotace EU na distribuci a logistiku**. Odpovědělo 58 respondentů, jak ilustruje graf 26. V této oblasti se ukázalo, že dotace přinesla jen minimální množství inovací, jelikož 67 % respondentů sdělilo, že dotace nepřinesla žádnou inovaci v distribuci a logistice. Existuje několik důvodů, které by mohly tuto skutečnost vysvětlit. Prvním může být strategické rozhodnutí nepoužít dotaci k inovacím v této oblasti. Druhým důvodem může být situace, kdy jsou distribuční a logistické procesy již tak vyspělé, že není mnoho prostoru pro další zlepšení a podniky nevnímají žádnou potřebnou příležitost k inovacím v této oblasti. Třetím důvodem může být komplexní využití externích firem v této oblasti.

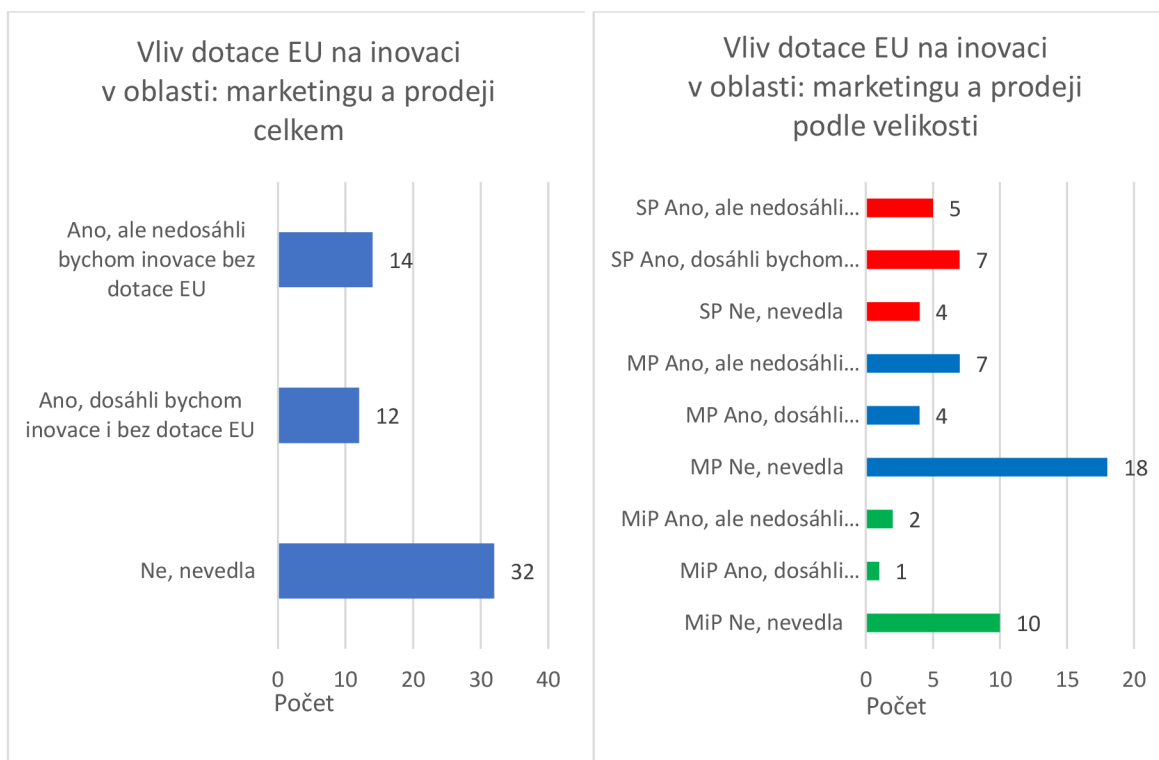
Graf 26 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: doprava a logistika

Zdroj: vlastní zpracování

Pátá otázka byla zaměřena na vliv **dotace EU na marketing a prodej**. Odpovědělo 58 respondentů, jak ukazuje graf 27. Zjištění naznačují, že přínos dotací v této oblasti byl minimální, neboť celkem 55 % respondentů uvedlo, že dotace jim v oblasti marketingu a prodeje nepřinesly žádné zřetelné výhody. Je zajímavé, že nejvýraznější pozitivní dopad byl pozorován u středních podniků, kde až 75 % z nich uvádělo, že dosáhlo inovací v oblasti marketingu a prodeje díky dotacím. Zejména 31 % z těchto respondentů uvádělo, že bez dotace EU by nebylo schopno těchto inovací v dané oblasti.

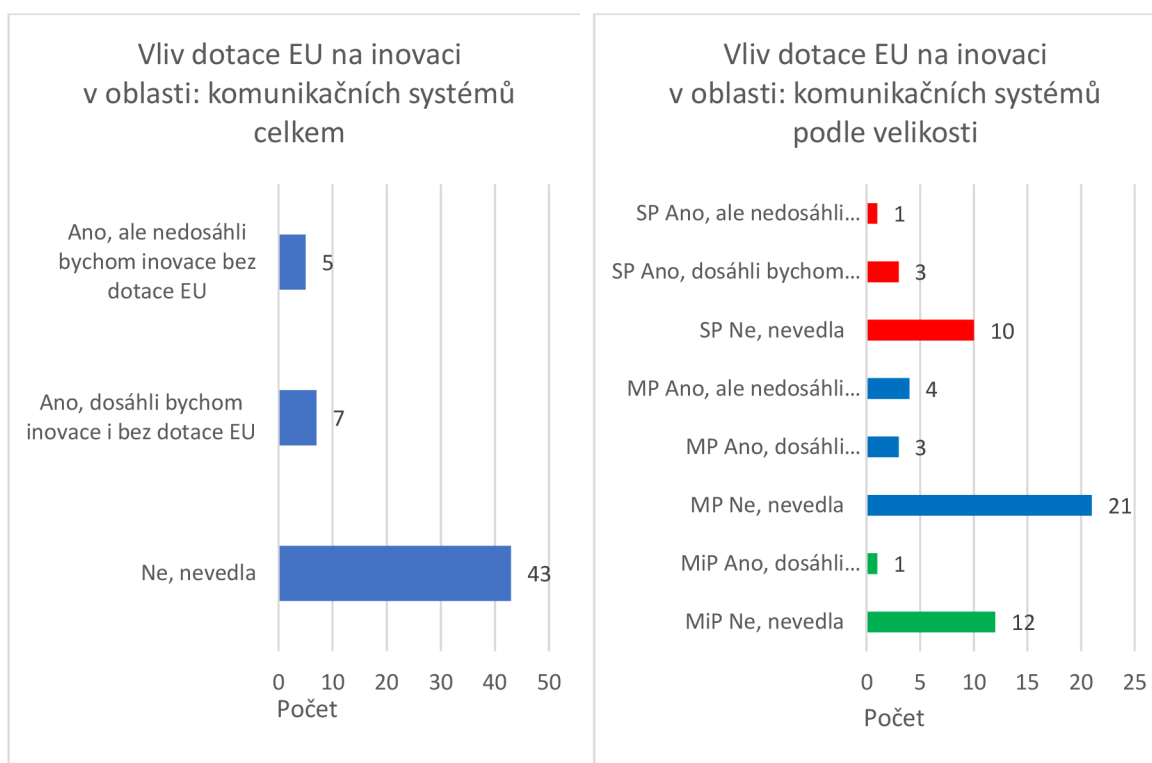
Graf 27 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: marketingu a prodeji

Zdroj: vlastní zpracování

V šesté otázce se zkoumalo, jaké výhody přináší dotace Evropské unie v oblasti **komunikačních systémů**. Celkem na tuto otázku reagovalo 55 respondentů. Výsledky naznačují, že většina firem neprojevila zájem využít dotace na vylepšení svých komunikačních systémů, jak ukazuje graf 28. Konkrétně 78 % oslovených subjektů uvedlo, že dotace neměla žádný pozitivní dopad v této oblasti. Nicméně střední podniky těžily z dotací nejvíce – 31 % z nich konstatovalo, že dotace skutečně přinesla zlepšení v jejich komunikačních systémech. U malých podniků 14 % z nich odpovědělo, že bez této pomoci by nebylo možné dosáhnout takového zlepšení a že tedy pro ně dotace v oblasti komunikace klíčové.

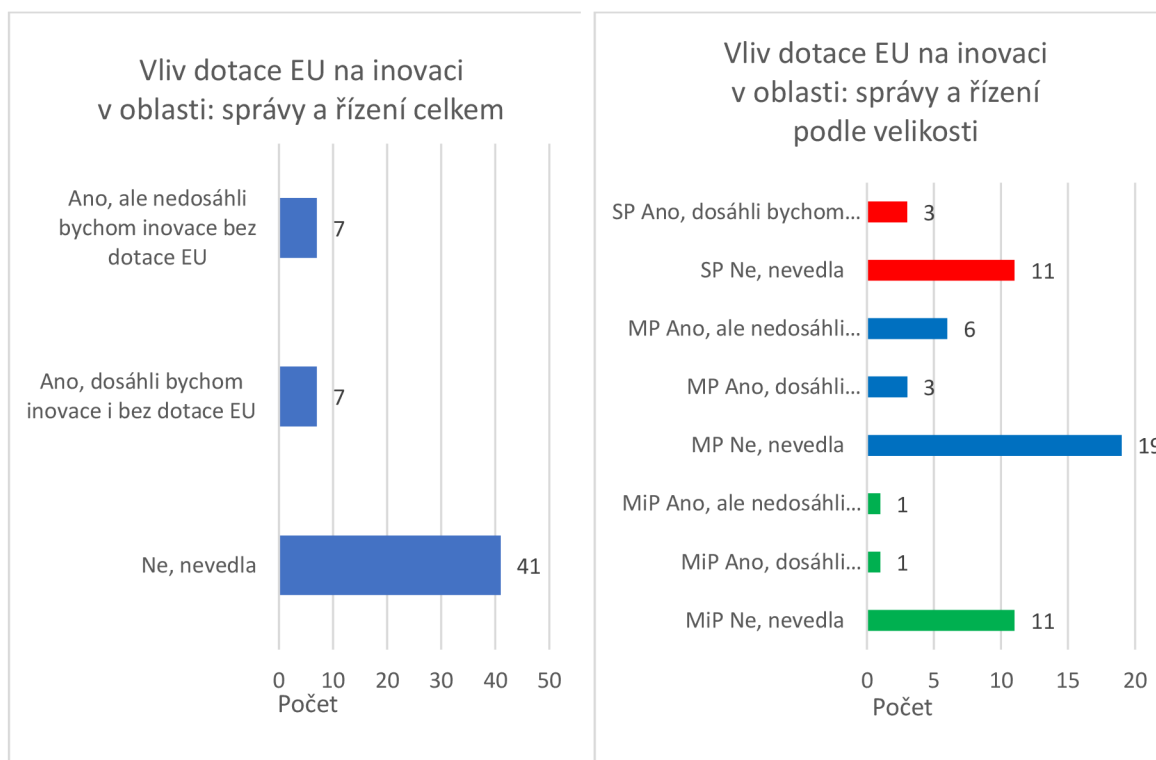
Graf 28 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: komunikačních systémů

Zdroj: vlastní zpracování

Sedmá otázka se zaměřovala na **oblast správy a řízení** a přínos dotace EU. Odpovědělo 55 respondentů. Z výsledků vyplývá, že v této konkrétní oblasti byly dotace EU vnímány velmi málo efektivními, což potvrdilo 75 % dotazovaných respondentů. Zajímavým zjištěním bylo, že největší pozitivní dopad dotací byl zaznamenán u malých podniků. Celkem 21 % malých podnikatelů uvedlo, že bez finanční podpory EU by nebyly schopny dosáhnout inovací v oblasti správy a řízení svých podniků, viz graf 29.

Graf 29 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: správy a řízení

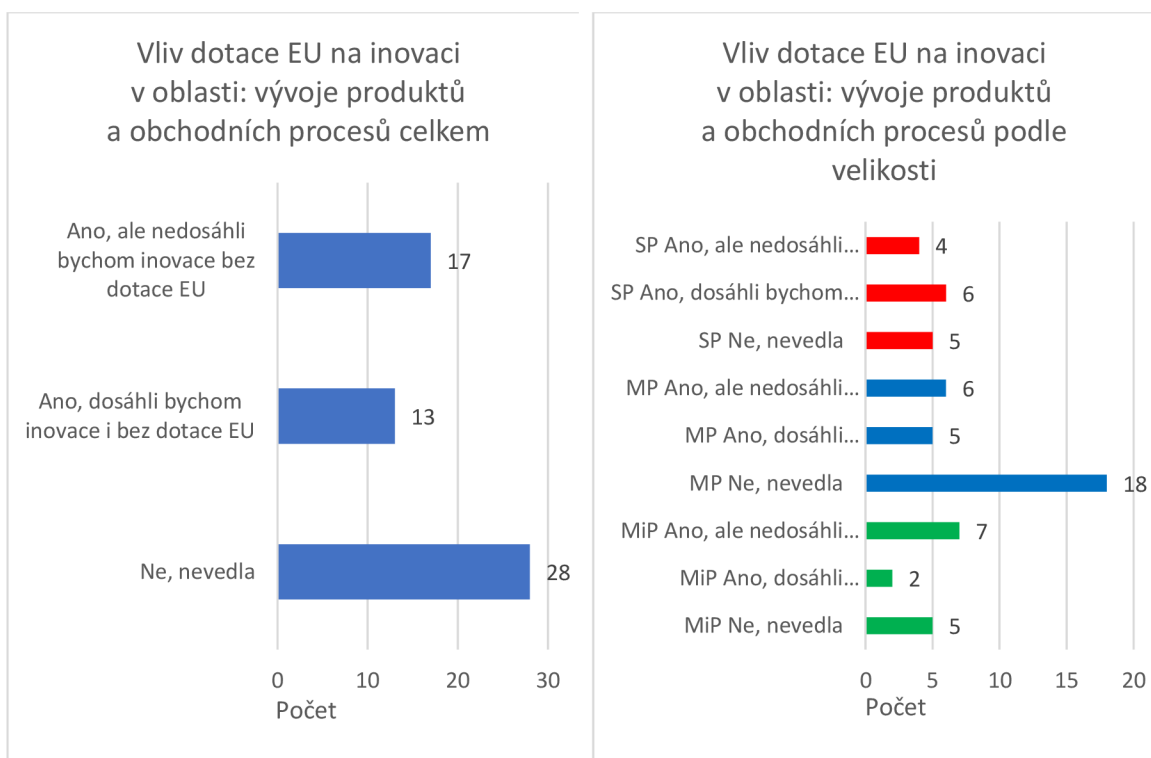

Zdroj: vlastní zpracování

Osmá otázka se týkala **vývoje produktů a obchodních procesů** a vztahu těchto aspektů k dotacím poskytovaným EU. Na tuto otázku odpovědělo 58 respondentů, viz graf 30. Zjištěním bylo, že v oblasti vývoje produktů a obchodních procesů byla dotace EU vnímána jako mnohem cennější. Celkem 52 % respondentů uvedlo, že jim pomohla dotace v této oblasti. Z tohoto počtu 29 % respondentů dokonce zdůraznilo, že by bez dotace EU nedosáhli inovací.

Je zajímavé, že největší pozitivní dopad dotací byl zaznamenán u středních podniků, kde 66 % respondentů potvrdilo, že dotace měla pozitivní efekt, a 26 % z nich uvedlo, že by bez této dotace nedosáhlo takových inovací. Mikropodniky rovněž zaznamenaly významný přínos, 64 % z nich uvedlo, že dotace měla pozitivní vliv, a dokonce 50 % z nich zdůraznilo, že by takové inovace nebylo schopno dosáhnout bez dotace EU.

Graf 30 Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: vývoje produktů a obchodních procesů

Zdroj: vlastní zpracování

V následující části dotazníku bylo zjišťováno, zda mají podniky **vytvořen systém na řízení inovací**. Pokud odpověděly ano, byli respondenti požádáni, aby ho popsali. Ukázalo se, že pouze střední podniky měly vytvořený systém pro řízení inovací, a ze šesti z nich byl obdržen popis jejich systému:

- *Systém popsán v dokumentaci jako součást systému jakosti*
- *Ano, porady, projektový tým*
- *Definován proces trvalého zlepšování*
- *Dle SMQ + dotační strategie*
- *Máme interní systém*
- *Musíme reagovat na poptávku trhu*

Zajímavou odpověď poskytl mikropodnik, který odpověděl: *Ne, pouze si sepisujeme nápady, které chceme v budoucnu aplikovat do výroby nebo vývoje produktu*. Autorka v této situaci předpokládá, že pro mikropodnik je to ideální systém řízení inovací a je také plně dostačující vzhledem k velikosti podniku, a tak lze brát tuto odpověď jako kladnou.

Pokud systém na řízení inovací v podniku nebyl zaveden, respondenti byli požádáni, aby odpověděli, zda si myslí, že by byl vhodný a že by jim pomohl v plánování a zda mají představu, jak by takový systém mohl fungovat. Pouze osm respondentů (pět malých podniků, dva střední podniky a jeden mikropodnik) odpovědělo, že by takový systém byl pro ně vhodný. Z těchto osmi odpovědí tři respondenti uváděli, že nemají představu, jak by takový systém mohl fungovat. Zbylé čtyři podniky odpověděly, že představu mají, např.: *Podpora workshopů a vzdělávání vědeckých pracovníků přímo ve firmách. Další dotační tituly pro podporu inovací a nákup technologií. Vzdělávání stávajících pracovníků v nových IT a AI technologiích.*

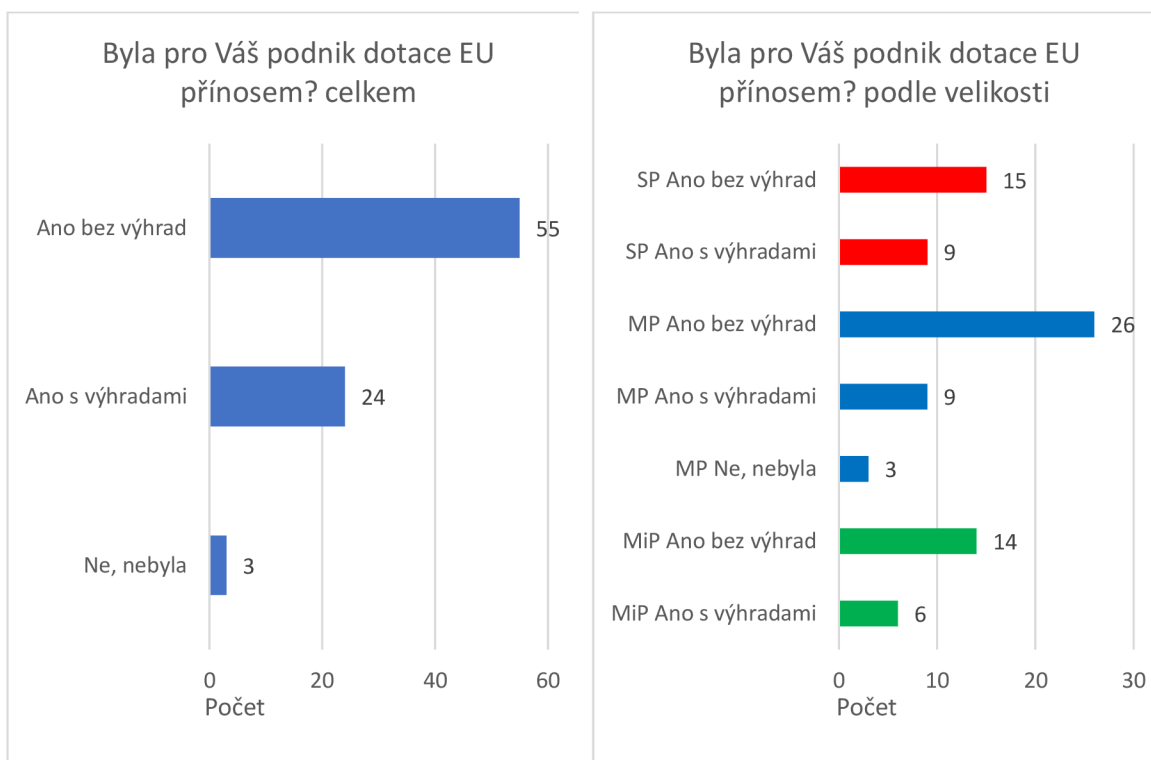
Zajímavou odpověď poskytl mikropodnik, který odpověděl: *Nevím co to je, ale zajímá mě to*. Autorka doufá, že tato otázka povede v daném podniku k zamyšlení a zjišťování procesu řízení inovací a jeho následné aplikaci.

Poslední část dotazníku se zaměřila na celkové **zhodnocení přínosu dotace EU a míru spokojenosti** v oblasti administrativní zátěže, výše přiznané dotace, požadované udržitelnosti a povinnosti uveřejnění poskytovatele. Na výběr byla škála odpovědí

- Ano bez výhrad
- Ano s výhradami
- Ne, nebyla

Na otázku týkající se toho, zda **byla dotace EU pro Váš podnik přínosem**, odpovědělo celkem 82 respondentů. Celková spokojenost s dotací byla vyjádřena 96 % z nich, přičemž bez výhrad bylo s dotací spokojeno 67 % respondentů, jak ukazuje graf 31. Největší míru spokojenosti vykázaly střední podniky a mikropodniky, kde žádný respondent neuvedl, že by dotace pro ně nebyla přínosem. Pouze 8 % malých podniků uvedlo, že dotace pro ně nebyla přínosem.

Graf 31 Byla pro Váš podnik dotace EU přínosem?

Zdroj: vlastní zpracování

V následující části měli respondenti ohodnotit míru spokojenosti s dotací EU v následujících oblastech:

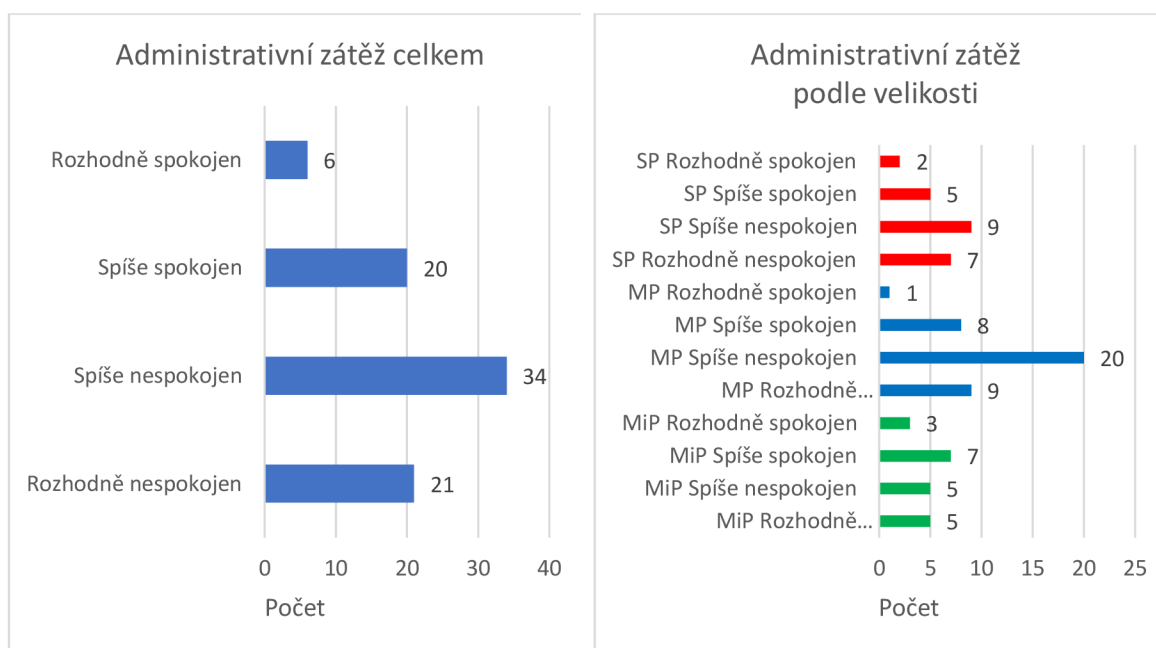
- Administrativní zátěž
- Výše přiznané dotace
- Požadovatelná udržitelnost
- Povinnost uveřejnění poskytovatele

Odpovědi byly ve škále

- Rozhodně spokojen
- Spíše spokojen
- Spíše nespokojen
- Rozhodně nespokojen

Na dotaz týkající se **administrativní zátěže** odpovědělo 81 účastníků. Výsledky naznačily, že administrativní zátěž představuje problém pro většinu podniků, přičemž 68 % z nich vyjádřilo nespokojenost s touto zátěží a dokonce 26 % z nich bylo rozhodně nespokojeno. Největší zátěž byla pro malé podniky, které uváděly nespokojenost v 76 %, nejmenší zátěž byla pro mikropodniky, kde uváděly nespokojenost pouze v 50 %, rozhodně spokojeni byli s administrativní zátěží dokonce v 15 %, jak ukazuje graf 32.

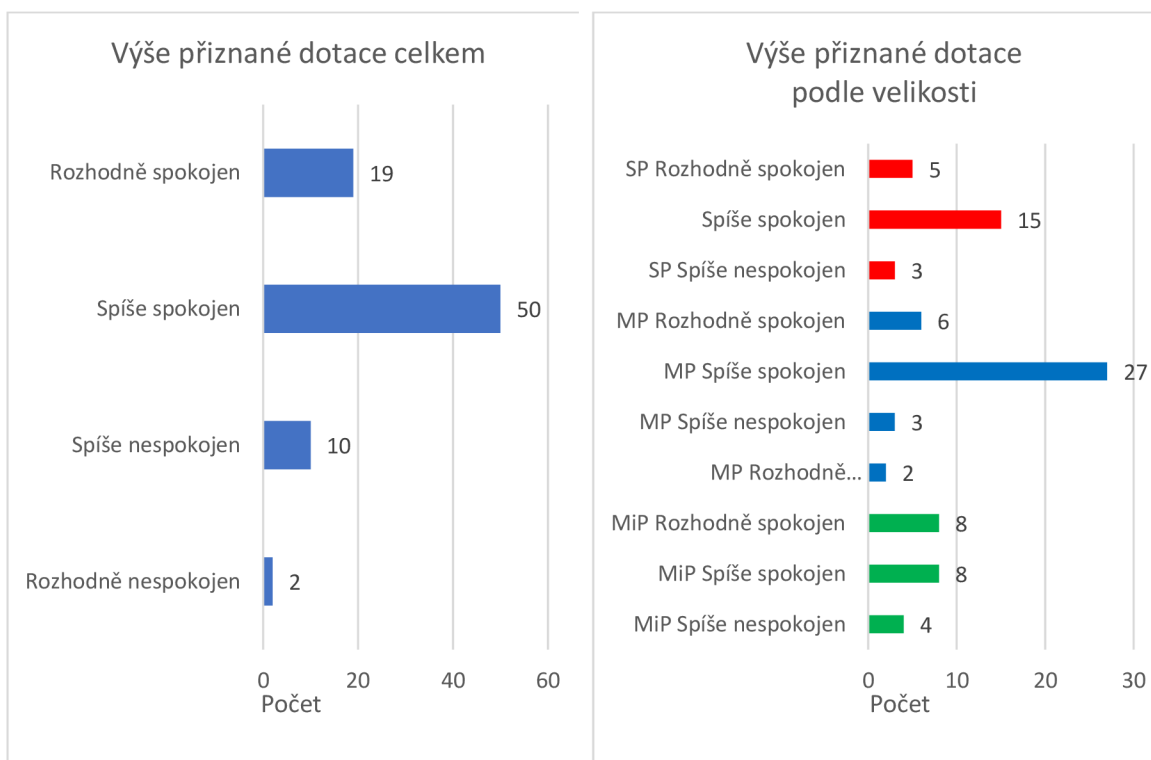
Graf 32 Administrativní zátěž

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku týkající se **výše přiznané dotace** odpovědělo 81 respondentů, kteří dokládali, že v naprosté většině byli s výší dotace spokojeni (v 85 % spokojeni, 23 % bylo rozhodně spokojeno). Nejspokojenější s výší dotace byly malé a střední podniky, shodně ve výši 87 %. Nicméně malé podniky jako jediné uváděly, že jsou s výší dotace rozhodně nespokojeni, a to v 5 %. Nejméně spokojené byly mikropodniky, uváděly spokojenost pouze v 80 %, což je ale stále vysoké procento spokojenosti, jak ukazuje graf 33.

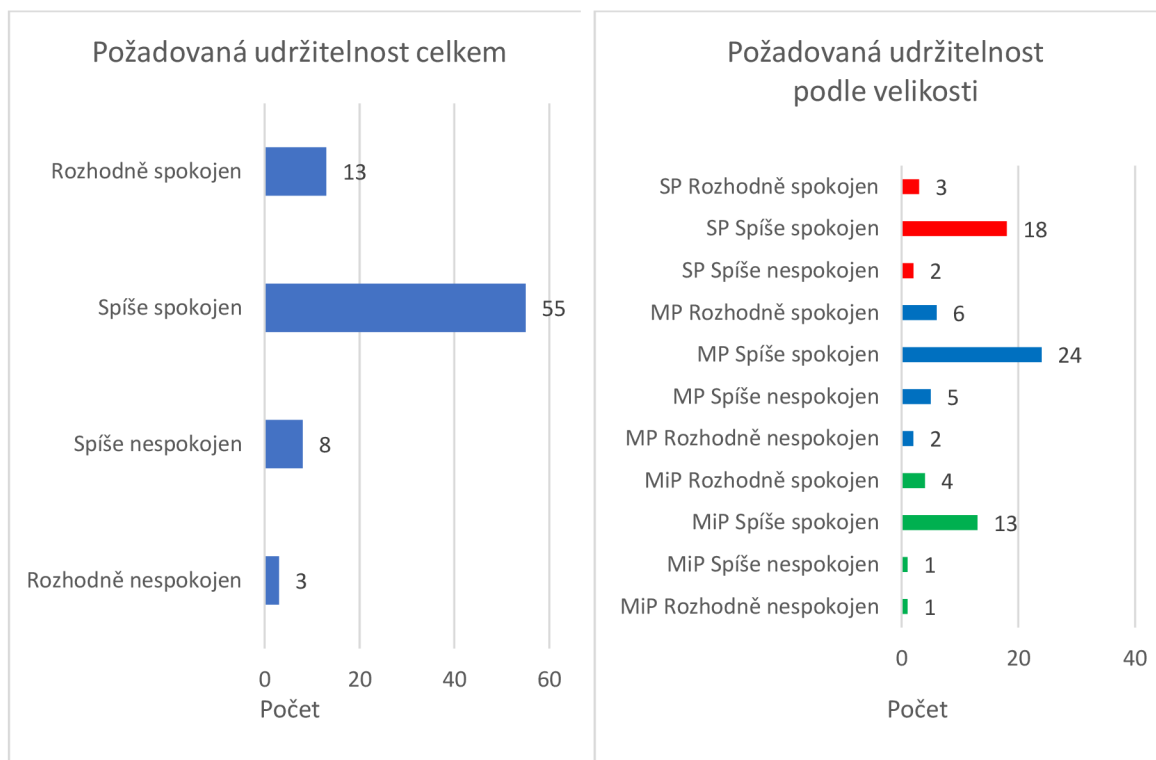
Graf 33 Výše přiznané dotace

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku ohledně nároků **požadované udržitelnosti** odpovědělo 79 respondentů. Naprostá většina (86 %) byla spokojena, i když rozhodně spokojeno bylo menší množství, pouze 16 % respondentů. U středních podniků nebyl nikdo rozhodně nespokojen, tyto podniky také vykazovaly nejvyšší spokojenost s nároky na požadovatelnou udržitelnost, překvapivých 91 %, jak lze vidět na grafu 34.

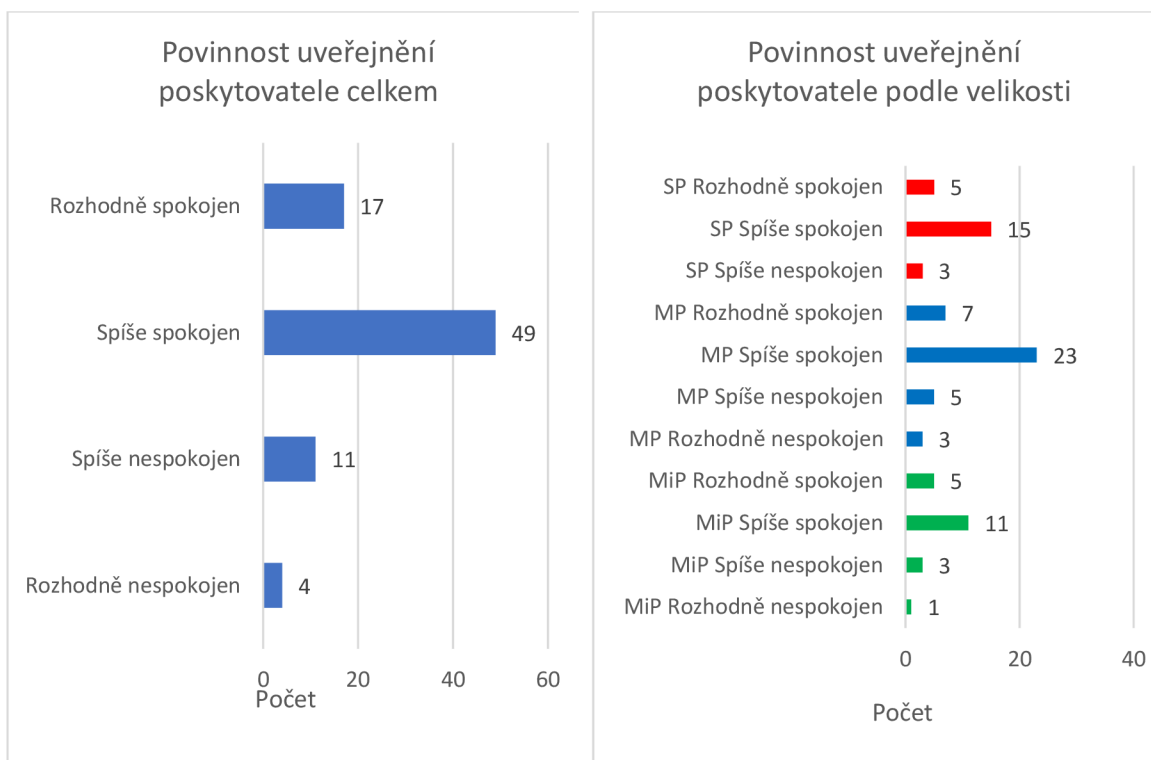
Graf 34 Požadovaná udržitelnost

Zdroj: vlastní zpracování

S požadavky na **povinnost uveřejnění poskytovatele** byly podniky v naprosté většině spokojené, celkem v 81 %, jak odpovědělo 81 respondentů. Rozhodně spokojeno bylo dokonce celých 21 %, viz graf 35. Největší spokojenost prokazovaly střední podniky v 87 % a žádný nebyl rozhodně nespokojen, naopak nejmenší spokojenost byla u malých podniků a mikropodniků (79 % u malých podniků a 80 % u mikropodniků), kde se také vyskytly odpovědi, které ukazovaly, že podniky byly s požadavky na uveřejnění poskytovatele rozhodně nespokojeni.

Graf 35 Povinnost uveřejnění poskytovatele

Zdroj: vlastní zpracování

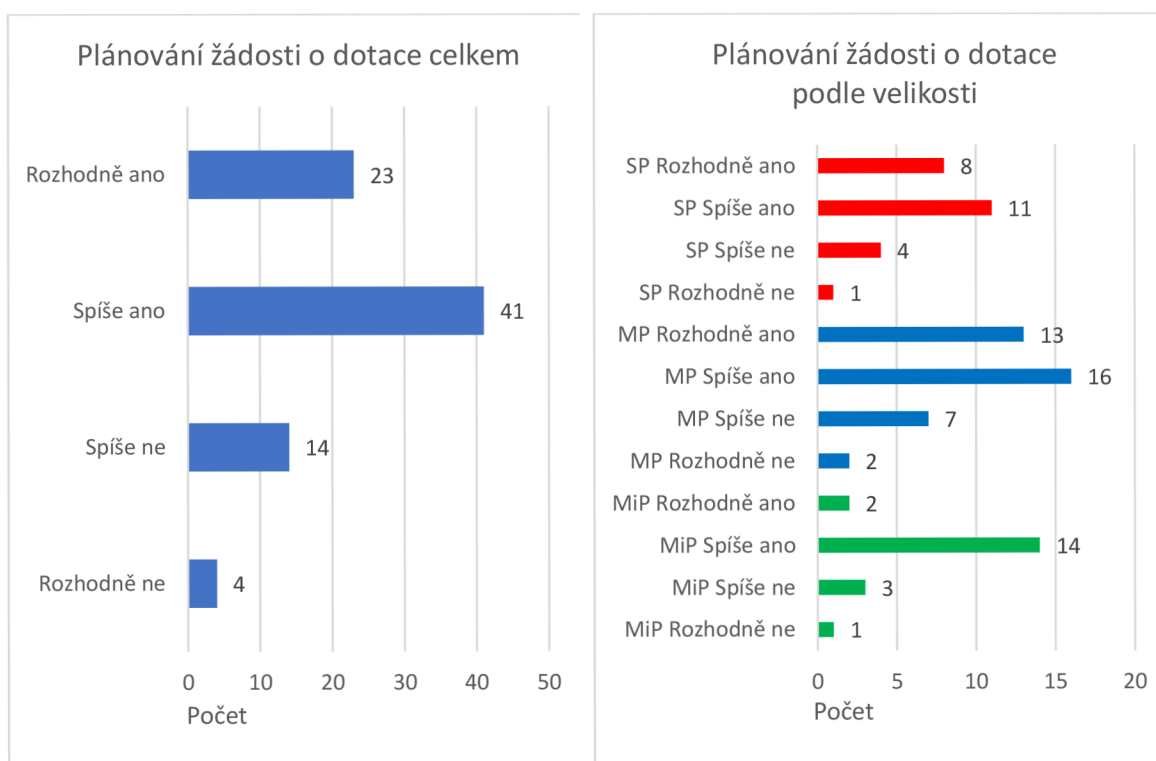
V závěru dotazníku byla respondentům položena otázka, **zda plánují v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU.**

Škála odpovědí byla:

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Na tuto otázku odpovědělo celkem 82 respondentů, 78 % z nich potvrdilo že ano, 28 % se vyjádřilo rozhodně ano, viz graf 36. V toto ohledu se podniky nelišily svou velikostí, jednotlivé rozdíly byly v procentech zanedbatelné. Jako zajímavé v porovnání vyšla možnost rozhodně ano, kdy malé a střední podniky byly rozhodnutí žádat o další dotaci v 33 %, respektive 36 %, naopak vyhodnocení mikropodniků bylo výrazně nižší, pouhých 10 % odpovídalo rozhodně ano.

Graf 36 Plánujete v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU?

Zdroj: vlastní zpracování

V poslední části dotazníku bylo vyhrazeno místo pro podniky, které se zúčastnily tohoto výzkumu, aby mohly sdělit své názory a postřehy. Výsledky této části nebyly příliš optimistické, vyjádření podniků byla spíše negativního charakteru.

Některé střední podniky se vyjádřily:

„Vzhledem k povinnosti výši dotace odečíst od pořizovací ceny technologie, se jeví žádat o další dotace jako velmi nevýhodné. Složitost a kontroverznost projednávání žádosti o dotace je pro nás v dalším období nepřijatelné.“

„Dosažitelnost dotace se realizuje vesměs prostřednictvím firem zabývajících se touto tematikou. Podnikatel, který si nemůže dovolit přebujelou administrativu z důvodu konkurence na trhu musí využít tyto firmy. Je to pak další ne malá finanční zátěž pro podnikání. Finanční částky by se daly použít na jiné potřebné finanční výdaje, kdyby zadávající podmínky vedené k schválení projektu a dotace byly jednodušší a srozumitelnější.“

„Administrativa kolem dotace včetně výběrových řízení je neúměrně složitá, i specializované poradenské firmy chybují, aby měly nějakou jistotu, tak si berou právníka, který účtuje 60 000 Kč za jedno výběrové řízení v hodnotě 3 mil. Kč, informační systém MS21 je pro laika naprosto nepochopitelný a nepřehledný, v eAccount jsem se v pohodě orientoval.“

Malé podniky se vyjařovaly:

„Vyřízení dotace bylo neskutečně komplikované, bez pomoci firmy na to zaměřené, bychom to nezvládli. Takže dotace po zaplacení se ponížila o zisk této firmy. Už nikdy o dotaci nebudeme žádat, nestojí to za to.“

„Nemuselo by se měnit webové prostředí pro administraci projektu, je čím dál složitější a vyžaduje více účasti poradenských firem. Ale to je asi záměr...“

„Vadily nám velmi byrokratické podmínky a naprosto nesmyslná kritéria pro získání dotace.“

Mikropodniky se vyjádřily:

„Zbytečně vysoká byrokratická zátěž na výši dotace.“

„Administrativní zátěž, kterou vnímáme jako nejslabší stránku dotace, je dána nejen množstvím požadavků zadavatele, ale také rozhraním, prostřednictvím kterého se s poskytovatelem dotace komunikuje. Systém je natolik uživatelsky nepřívětivý, že si na něj najímáme externí spolupracovníci.“

„Systém je nastaven tak, aby běžné personální obsazení mikropodniků a malých podniků nemělo šanci při výkonu své běžné agendy ještě zpracovávat žádost a psát projekt nabubřelými texty pro lidi, kteří beztak nerozumí dané problematice v konkrétních výrobních odvětvích. Systém tím vytváří umělé prostředí pro prostředníky – agentury, které tak ukrájí z potencionálních příjmů dotací a čerpají podniky bez závazků.“

„Maximální spokojenost při jednání o poskytnutí dotace.“

5.5 Diskuze k vlivu dotace EU na vývoj a využití inovací podniku

Definice OECD stanoví inovace jako všechny aktivity prováděné firmou, které směřují k dosažení zamýšleného cíle (OECD and Eurostat, 2018). Základním cílem každé firmy je tedy vytvořit inovacemi konkurenční výhodu na trhu. Inovace lze základně rozdělit do dvou kategorií: inovace produktů a služeb a inovace obchodních procesů.

Inovace produktu a služby se týkají jejich vylepšení nebo vzniku úplně nových produktů a služeb, které firma nabízí na trhu. Tyto inovace mohou zahrnovat technologická zlepšení, designové inovace nebo nové přístupy k poskytování služeb zákazníkům. Druhým typem inovací jsou inovace obchodních procesů, které se zaměřují na zlepšení způsobu, jakým firma vyrábí, dodává nebo upravuje své produkty a služby. To může zahrnovat efektivnější metody výroby, logistiky nebo optimalizace obchodních operací.

Pro úspěšný proces inovací je klíčové mít v místě důkladný systém pro vznik, správu a řízení inovací. Tento systém firmě zajišťuje, že bude mít přehled o inovacích, které probíhají, a bude moci efektivně využít svůj potenciál k posílení své pozice na trhu.

Nejčastějším zdrojem inovací byly **samotné podniky**, které tvořily 89 % všech inovací. Vedoucí a řídicí pracovníci zde byli nejčastějšími tvůrci inovací, tvořili 58 %

zaznamenaných inovací. Druhým nejčastějším způsobem byla spolupráce s **jinými podniky**, což představovalo 55 % všech inovačních iniciativ.

Kromě toho se ukázalo, že je pro podniky zajímavá i spolupráce s **vysokými školami nebo jinými výzkumnými organizacemi**. Tato spolupráce hrála také důležitou roli při vzniku inovací, a to pro 41 % respondentů. Všechny tyto spolupráce mohou přinést nové nápady, technologické know-how a výzkumné zdroje, což přispívá k rozvoji inovací.

Zajímavou částí tohoto výzkumu byla část, kdy podniky vyhodnocovaly, zda v určité oblasti dosáhly inovace, případně zda by jí dosáhly i bez dotace EU. Výzkum zřetelně ilustruje, že inovace představují pro podniky klíčový prvek a že mnohé z nich by dosáhly inovací i bez poskytovaných dotací. Zajímavým zjištěním je, že u různých aspektů podnikání by pravděpodobnost dosažení inovací bez finanční podpory dosahovala různých hodnot. Například v oblasti **produktů** by až 41 % podniků nemohlo dosáhnout inovací bez přidělených dotací. V sektoru služeb tento podíl činí 33 %, **ve výrobě zboží** dosahuje 43 %, v oblasti dopravy a logistiky to představuje 17 %. V marketingu a prodeji by 25 % podniků, v komunikačních systémech 9 %, v oblasti správy a řízení 13 % a ve vývoji produktů a obchodních procesů 26 % firem bylo závislých na poskytovaných dotacích pro dosažení inovací.

Systém na řízení inovací se stal nedílnou součástí středních podniků, které již měly jasně definovány různé interní mechanismy, pravidelné porady a další postupy. V kontrastu s tím se malé podniky a mikropodniky často potýkají s absencí takového systému a často neměly konkrétní představu o jeho možném fungování. Je zjevné, že pro tyto menší podniky by mohla být klíčová osvěta, a to například formou školení či seminářů, které by jim přiblížily výhody a fungování systému pro řízení inovací.

Implementace efektivního řízení inovací by mohla pro malé a mikropodniky znamenat významný krok směrem ke zvýšení jejich přínosu a konkurenceschopnosti na trhu. Představa o tom, jak by takový systém mohl fungovat, by pro ně byla krokem vpřed k optimalizaci procesů a maximalizaci výsledků. V této situaci by mohly výzkumné organizace a vysoké školy sehrát klíčovou roli. Často právě s podniky spolupracují a mohou poskytnout potřebné know-how, metodologii a odbornou podporu.

Vyhodnocení přínosu dotace EU pro podniky bylo hodnoceno jednoznačně kladně, celých 96 % vyjádřilo spokojenost. Nejmenší spokojenost byla s administrativní zátěží, 32 %, v ostatních ukazatelích (výše přiznané dotace, požadovaná udržitelnost a povinnost uveřejnění poskytovatele) spokojenost přesahovala 80 %.

6 Závěr

Cílem práce bylo vyhodnotit přínos dotací fondů EU, poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014–2020. V tomto smyslu byly vymezeny dva dílčí cíle diplomové práce:

- Prvním dílčím cílem bylo zjištění využití dotací z **fondů EU ke zvýšení inovací podniků,**
- druhým dílčím cílem bylo zjištění využití dotací z **fondů EU ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků.**

Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části byla krátce představena regionální politika EU, dále byl prozkoumán přínos dotací EU pro malé a střední podniky v Evropské unii, bylo představeno programové období 2014–2020 a Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost se svými prioritními osami. V této části byly představeny definice mikropodniků, malých a středních podniků a jejich důležitost pro zaměstnanost v České republice. Dále se práce zabývala definicí pojmu inovace podle současného výkladu OECD, jejím vývojem v České republice a postavením České republiky jako inovátora v porovnání s jinými evropskými státy, byly zkoumány zdroje investic a vymezen pojem konkurenceschopnost pro mikropodniky, malé a střední podniky.

V praktické části byl proveden kvantitativní sběr dat pomocí dotazníkového šetření u mikropodniků, malých a středních podniků, které získaly dotaci v programovém období 2014–2020 v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Celkem bylo emailovou korespondencí s žádostí o vyplnění dotazníku osloveno 1 972 unikátních podniků, získaných dotazníků od respondentů bylo 82, návratnost dotazníků byla 4,2 %.

Práce se zabývala dvěma dílčími cíli, obou cílů bylo dosaženo. Prvním dílčím cílem bylo zjištění **využití dotací z fondů EU ke zvýšení inovací podniků.** Výzkum v této práci potvrdil, že dotace EU vedly k inovacím v podniku, nejvíce v oblasti **inovace produktu**, což odpovídá pozici České republiky jako leadera v produktových inovacích podle statistik European Innovation Scoreboard 2022. Nicméně se také potvrdil výzkum, který provedl Žižlavský (2016) a který tvrdí, že většina podniků nesleduje a neřídí inovační procesy. Zdroji investic se ukázali především vedoucí a řídicí pracovníci.

Druhým dílčím cílem bylo zjištění využití **fondů EU ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků**. Největší spokojenost s účinkem poskytnuté dotace EU byla zaznamenána v oblasti **růstu tržeb**, což bylo pozitivně hodnoceno v 93 % všech podniků. Toto vysoké procento jasně ukazuje na významný vliv dotací na ekonomický růst a finanční stabilitu těchto podniků, vedoucí k celkovému zvýšení konkurenceschopnosti podniku. Následující oblastí, kde byla zjištěna vysoká spokojenost, bylo **zlepšení kvality výrobků**, které dosáhlo hodnoty 83 %. To ukazuje na to, že dotace EU pomohly podnikům zvýšit kvalitu svých produktů a tím získat větší důvěru zákazníků, a zároveň to odpovídá výzkumu, který provedla v Polsku Lewandowska (2015). Dalšími významnými oblastmi, kde podniky vyjadřovaly vysokou spokojenost, byly **zvýšení podílu na trhu a nárůst počtu zákazníků**, které byly hodnoceny na úrovni 82 %, a zvýšení konkurenceschopnosti v jednotlivých trzích, nejvíce v **místním a regionální trhu**, kde 78 % respondentů odpovědělo, že jim dotace EU pomohla.

Cílem práce bylo vyhodnotit přínos dotací fondů EU, poskytovaných prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost malých a středních podniků v České republice v programovém období 2014–2020. Tohoto cíle bylo dosaženo, celkové vyhodnocení přínosu dotací EU pro podniky bylo hodnoceno jednoznačně kladně, celých 96 % podniků vyjádřilo spokojenost s kladným přínosem dotace. Tímto se potvrdil skutečný kladný přínos těchto dotací na podnikatelské prostředí a potvrdila se i efektivnost těchto podpůrných opatření. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že zejména malé podniky a mikropodniky se často potýkají s absencí systému řízení inovací, autorka se tedy domnívá, že pro tyto menší podniky by mohla být klíčová osvěta, a to například formou školení či seminářů, které by jim přiblížily výhody a fungování systému pro řízení inovací. Na tuto oblast by se mohl zaměřit další výzkum, vyhodnotit, zda a v jaké formě by mělo takové školení význam.

7 Seznam použitých zdrojů

AMSP ČR, 2017. *Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR* [online]. 2023 [cit. 2023-12-08]. Dostupné z: <https://amsp.cz/>

CERNIGLIA, Floriana, Francesco SARACENO a Andrew WATT, 2021. *The Great Reset: 2021 European Public Investment Outlook* [online]. Open Book Publishers [cit. 2023-02-12]. ISBN 9781800643529. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/detail.action?docID=6825849&query=eu+funds+results>

CzechInvest [online], 1994 - 2023. [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <http://old.czechinvest.org/>

Czechstartups, 2023. *Czechstartups* [online]. 2023 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.czechstartups.org/>

ČADIL, Vladislav. Obecný rámec pro hodnocení programů výzkumu, vývoje a inovací a jeho možné využití v České republice. *Ergo* [online]. Technologické centrum Akademie věd ČR, 2012, (2012), 3-9 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: doi:10.2478/v10217-012-0004-0

Český statistický úřad [online], 2023. 2023 [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Dohoda o partnerství 2021-2027. *DotaceEU* [online]. [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/dohoda-o-partnerstvi/verejna-konzultace-k-prvni-mu-navrhu-dohody-o-partn>

Dotace EU [online], 2023. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/uvod>

Durst S, Gerstlberger W. Financování odpovědných malých a středních podniků: Mezinárodní přehled politik a podpůrných programů. *Journal of Risk and Financial Management*. 2021; 14(1):10. <https://doi.org/10.3390/jrfm14010010>

European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Muller, P., Ladher, R., Booth, J. et al. (2022) Annual report on European SMEs 2021/2022 : SMEs and environmental sustainability. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2826/451263>

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Hollanders, H., Es-Sadki, N., Khalilova, A., *European Innovation Scoreboard 2022*, Publications Office of the European Union, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/309907>

Evropská komise, Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky, *Uživatelská příručka k definici malých a středních podniků* – , Publications Office, 2017, <https://data.europa.eu/doi/10.2873/244305>

HABER, S., REICHEL, A. Identifying Performance Measures of Small Ventures – The Case of the Tourism Industry. *Journal of Small Business Management* . 2005. Vol. 43, No. 3, p. 257– 286

HAUSCHILDT, Jürgen, Sören SALOMO, Carsten SCHULTZ a Alexander KOCK, 2007. *Innovationsmanagement*. 7. München: Franz Vahlen. ISBN 9783800666249.

KILIÁN, Karel, 2015. Jaká velikost displeje je ideální?. *Svět Androida* [online]. 2015 [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.svetandroida.cz/velikost-displeje-vikendova-hlasovacka/>

KLAPALOVÁ, Alena, Petr SUCHÁNEK, a Radoslav ŠKAPA, 2020. *Výkonnost podniku v kontextu spokojenosti zákazníka, zpětných toků, kvality, inovací a znalostí* [online]. Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 9788021096479.

Lewandowska Anna, Stopa Mateusz & Humenny Grzegorz (2015) The European Union Structural Funds and Regional Development. The Perspective of Small and Medium Enterprises in Eastern Poland, *European Planning Studies*, 23:4, 785-797, DOI: [10.1080/09654313.2014.970132](https://doi.org/10.1080/09654313.2014.970132)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2021. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+* [online]. In: . [cit. 2023-11-21]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/fd06e279-4f0b-4f0f-8a43-2653598b5602/SRR21-brozura-A5-tisk-10_10_2019.pdf.aspx?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. *Programový dokument OP PIK: Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014 – 2020* [online]. In: . 2021 [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <https://www.agentura-api.org/wp-content/uploads/2021/08/programovy-dokument-op-pik-cervenec-2021.pdf>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2021. *Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021–2027* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2021 [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/2021/3/Strategie-podpory-MSP-v-CR-pro-obdobi-2021-2027.pdf>

MÜLLER, Karel, 2017. *Inovace - vedení - instituce*. 1. Praha: Karolinum Press. ISBN 9788024636696.

OECD AND EUROSTAT, 2018. *Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition* [online]. Paris/Eurostat, Luxembourg: OECD/Eurostat [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oslo-manual-2018_9789264304604-en

Petr, Suchánek, et al. *Vliv kvality na výkonnost a konkurenceschopnost podniku*, Masarykova univerzita, 2013. *ProQuest Ebook Central*, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/czup/detail.action?docID=4887145>. Created from czup on 2023-05-31 08:38:26.

PIĄTKOWSKI, Marcin, 2020. IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN ENTERPRISES USING THE EU FUNDS: A COMPARATIVE ANALYSIS. *Journal of*

- International Studies* [online]. **13**(2), 109-126 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=979979>
- Podpora výzkumu, vývoje a inovací, 2023. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/podpora-vyzkumu-a-vyvoje/>
- Programové období 2021-2027, 2023. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Dotace EU* [online]. [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020>
- Rada pro konkurenceschopnost, 2023. *Rada evropské unie* [online]. Evropská unie, 2020 [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/compet/2020/02/27-28/>
- SEDLÁČEK, Milan, Petr SUCHÁNEK a Jiří ŠPALEK, 2011. *Kvalita jako faktor konkurenceschopnosti podniku*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 9788021056886.
- Shrnutí pro veřejnost k Výroční zprávě o implementaci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost za rok 2021, 2022. *Agentura pro podnikání a inovace* [online]. [cit. 2023-06-05]. Dostupné z: <https://www.agentura-api.org/wp-content/uploads/2022/07/shrnuti-pro-verejnost-k-vz-op-pik-2021.pdf>
- SCHUMPETER, Joseph A., 2021. *The Theory of Economic Development*. Taylor & Francis Group. ISBN 97810003146766.
- SPOZ, Anna, 2014. Significance of the EU Funds in Investments of Small and Medium-Sized Enterprises. In: *Oeconomia Copernicana* [online]. 4/2014. Poland, s. 61-74 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=413582>
- STRAKOVÁ, Jarmila a Jan VÁCHAL, 2020. *Malé a střední podniky v ČR – současnost a vize*. Praha 7: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-1747-5.
- SZCZYGIELSKI, Krzysztof, Wojciech GRABOWSKI, Mehmet Teoman PAMUKCU a Vedas Sinan TANDOĞAN, 2017. Does government support for private innovation matter? Firm-level evidence from two catching-up countries. *Research Policy* [online]. 2017, 46(1), 219-237 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: doi:10.1016/j.respol.2016.10.009
- ŠVEJDA, Pavel, 2008. Inovační potenciál ČR. In: *České vysoké učení technické* [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://portal.cvut.cz/wp-content/uploads/2017/04/HP2008-04-Svejda.pdf>
- Výroční zpráva 2021: Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014 - 2020* [online]. [cit. 2023-08-02]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/7fd13d16-feb4-4c31-b9d3-61c9c82ebbc9/Vyrocnizprava-OP-PIK-2021.pdf.aspx?ext=.pdf>
- WOKOUN, René, Petr KOLAŘÍK a Jana KOLAŘÍKOVÁ, 2016. Evaluation of entrepreneurs with a focus on operational programme enterprise and innovation (OPEI). Results of a Questionnaire Survey. *Economics & Sociology* [online]. 2016, 9(4), 272-288 [cit. 2023-02-02]. ISSN 2071-789X. Dostupné z: doi:10.14254/2071-789X.2016/9-4/17

XUEMEI, Xie, Huo JIAGE a Zou HAILIANG, 2019. Green process innovation, green product innovation, and corporate financial performance: A content analysis method. *Journal of Business Research* [online]. 2019, (101), 697-706 [cit. 2023-02-01]. ISSN 0148-2963. Dostupné z: doi:10.1016/j.jbusres.2019.01.010

ZIZLAVSKY, Ondrej, 2016. Innovation performance measurement: research into Czech business practice. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja* [online]. 2016, 816-838 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: doi:10.1080/1331677X.2016.1235983

ZIZLAVSKY, Ondrej, 2016. The Use of Financial and Nonfinancial Measures within Innovation Management Control: Experience and Research. *Economics and Sociology* [online]. 2016, 9(4), 41-65 [cit. 2023-02-02]. ISSN 2071-789X. Dostupné z: doi:10.14254/2071-789X.2016/9-4/3

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů, zkratk a příloh

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1	Zdroje financování MSP v ČR podle relevance dle průzkumu mezi podniky v roce 2020 podle Evropské centrální banky	13
Obrázek 2	Zavedení digitálních technologií	14
Obrázek 3	Alokace programu v ČR	21
Obrázek 4	Kategorie podniku.....	23
Obrázek 5	Inovace mobilních telefonů	26
Obrázek 6	Výkonnost členských států EU v inovačním systému	29
Obrázek 7	Mapa výkonnosti členských států EU v inovačním systému.....	30
Obrázek 8	Výkonnost České republiky v inovacích	31
Obrázek 9	Plánovaný cíl inovací	36

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1	Prioritní osy a programy	17
Tabulka 2	Prioritní osy a programy	19
Tabulka 3	Čerpání dotace OP PIK.....	21
Tabulka 4	Ekonomické subjekty s aktivitou	24
Tabulka 5	Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců	25
Tabulka 6	Matice hodnocení výkonnosti podniku.....	37

8.3 Seznam grafů

Graf 1	Poměr malých a velkých podniků	40
Graf 2	Časový rozsah dotace	42
Graf 3	Využitá dotace	43
Graf 4	Využití dotací, celkový přehled.....	44
Graf 5	Využití dotací podle velikosti podniku.....	45
Graf 6	Celkový přehled působení podniků na trhu.....	46
Graf 7	Růst tržeb	48
Graf 8	Snížení nákladů na provoz podniku	49
Graf 9	Zvýšení efektivity provozu podniku.....	50
Graf 10	Snížení ekologické zátěže.....	51
Graf 11	Zvýšení kvality výrobků.....	52
Graf 12	Zvýšení kvality služeb	53
Graf 13	Snížení fluktuace	54
Graf 14	Zvýšení podílu na trhu.....	55
Graf 15	Nárůst počtu zákazníků	56
Graf 16	Zvýšení konkurenceschopnosti v místním a regionálním trhu v ČR	57
Graf 17	Zvýšení konkurenceschopnosti v národním trhu ČR	58
Graf 18	Zvýšení konkurenceschopnosti na trhu EU	59
Graf 19	Zvýšení konkurenceschopnosti na celosvětovém trhu	60
Graf 20	Inovace vznikající samostatně v podniku.....	64

Graf 21	Spolupráce s VŠ nebo výzkumných organizací.....	65
Graf 22	Spolupráce s jiným podnikem	66
Graf 23	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: produktu.....	67
Graf 24	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: služba	68
Graf 25	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: výroba zboží	69
Graf 26	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: doprava a logistika.....	70
Graf 27	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: marketingu a prodeji.....	71
Graf 28	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: komunikačních systémů	72
Graf 29	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: správy a řízení.....	73
Graf 30	Vliv dotace EU na inovaci v oblasti: vývoje produktů a obchodních procesů..	74
Graf 31	Byla pro Váš podnik dotace EU přínosem?.....	76
Graf 32	Administrativní zátěž.....	77
Graf 33	Výše přiznané dotace	78
Graf 34	Požadovaná udržitelnost	79
Graf 35	Povinnost uveřejnění poskytovatele	80
Graf 36	Plánujete v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU?	81

8.4 Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
MiP	Mikropodnik
MP	Malý podnik
MSP	Malé a střední podniky
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
SP	Střední podnik
VaV	Výzkum a vývoj
VŠ	Vysoká škola

8.5 Přílohy

Příloha A	Vzor dotazníku
-----------	----------------

Využití fondů EU ke zvýšení inovací a konkurenceschopnosti podniků

Předmětem dotazníkového šetření jsou činnosti spojené s inovacemi a konkurenceschopností malých a středních podniků v České republice.

Prosím o vyplnění osobou, která je ve firmě odpovědná za oblast vývoje/inovací, nebo je majitelem či řídicím pracovníkem.

Peněžní ukazatele se uvádějí v tisících Kč, pokud přesnou částku nevíte, uveďte prosím kvalifikovaný odhad. U otázek vyberte vždy nejvhodnější variantu odpovědi nebo odpověď.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas.

Uveďte velikost podniku

- *Mikropodnik - zaměstnává méně než 10 osob a roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřekračuje 2 miliony EUR*

- *Malý podnik - zaměstnává méně než 50 osob a roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřekračuje 10 milionů EUR*

- *Střední podnik - zaměstnává méně než 250 osob a mají buď roční obrat, který nepřesahuje 50 milionů EUR, nebo bilanční sumu roční rozvahy nepřesahující 43 milionů EUR*

- Mikropodnik
- Malý podnik
- Střední podnik
- Velký podnik

V jakých letech byla čerpána dotace EU?

Vaše odpověď

Využitá výše dotace v tis. Kč

Vaše odpověď

Dotace byla využita:

- Produkt
- Služba
- Koupě nového zařízení/výrobní linky/technologie
- Nová výstavba
- Rekonstrukce stávajícího zařízení/výrobní linky
- Snížení ekologické zátěže (environmentální dopad)
- Digitalizace/automatizace
- Jiné:

Na jakém trhu působí Váš podnik?

- Místní a regionální trh v ČR
- Národní trh ČR
- Trh EU
- Celosvětový trh

Vliv dotace EU na konkurenceschopnost podniku

Rozhodněte, zda vám pomohla dotace EU v následujících možnostech:

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
Růst tržeb	☐	☐	☐	☐
Snížení nákladů na provoz podniku	☐	☐	☐	☐
Zvýšení efektivity provozu podniku	☐	☐	☐	☐
Snížení ekologické zátěže (environment)	☐	☐	☐	☐
Zvýšení kvality výrobků	☐	☐	☐	☐
Zvýšení kvality služeb	☐	☐	☐	☐
Snížení fluktuace (růst spokojenosti zaměstnanců)	☐	☐	☐	☐
Zvýšení podílu na trhu	☐	☐	☐	☐
Nárůst počtu zákazníků	☐	☐	☐	☐

Vyhodnoňte prosím, zda dotace EU vedla ke zvýšení konkurenceschopnosti Vašeho podniku:

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
Místní a regionální trh v ČR	☐	☐	☐	☐
Národní trh ČR	☐	☐	☐	☐
Trh EU	☐	☐	☐	☐
Celosvětový trh	☐	☐	☐	☐

Vliv dotace EU na vývoj a využití inovací podniku

Inovace ve Vašem podniku vychází zejména z:

	zaměstnanci (kdokoli)	vedoucí a řídicí pracovníci	organizovaná setkání	specializovaná oddělení, např. odd. vývoje
Váš podnik samostatně	☐	☐	☐	☐
Váš podnik + vysoké školy nebo výzkumné organizace	☐	☐	☐	☐
Váš podnik + spolupráce s jiným podnikem	☐	☐	☐	☐
Jiné	☐	☐	☐	☐

Vedla dotace EU k inovaci v oblasti:

	Ano, dosáhli bychom inovace i bez dotace EU	Ano, ale nedosáhli bychom inovace bez dotace EU	Ne, nevedla
Produktu	☐	☐	☐
Služby	☐	☐	☐
Výroby zboží	☐	☐	☐
Ve službách	☐	☐	☐
Distribuce a logistiky	☐	☐	☐
Marketingu a prodeji	☐	☐	☐
Komunikačních systémů	☐	☐	☐
Správy a řízení	☐	☐	☐
Vývoje produktů a obch. procesů	☐	☐	☐

Máte v podniku vytvořen systém na řízení inovací? Pokud ano, prosím popište ho:

Vaše odpověď _____

Pokud systém na řízení inovací v podniku není zaveden, myslíte, že by byl vhodný a že by Vám pomohl v plánování?

Vaše odpověď _____

Máte představu, jak by takový systém mohl fungovat?

Vaše odpověď _____

Byla pro Váš podnik dotace EU přínosem?

Ano bez výhrad

Ano s výhradami

Ne, nebyla

Jiné: _____

Ohodnoťte míru spokojenosti v následujících oblastech:

	Rozhodně spokojen	Spíše spokojen	Spíše nespokojen	Rozhodně nespokojen
Administrativní zátěž	☐	☐	☐	☐
Výše přiznané dotace	☐	☐	☐	☐
Požadovaná udržitelnost	☐	☐	☐	☐
Povinnost uveřejnění poskytovatele	☐	☐	☐	☐

Plánujete v následujících pěti letech žádat o další dotaci EU?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Místo pro Vaše postřehy a vyjádření:

Vaše odpověď _____